

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ПОКРАЈИНСКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ

ИЗВЕШТАЈ О СПРОВОЂЕЊУ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА ЗА 2021. ГОДИНУ

Нови Сад, децембар 2021. године

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ПОКРАЈИНСКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ

**ИЗВЕШТАЈ О СПРОВОЂЕЊУ
ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА
ЗА 2021. ГОДИНУ**

ВД ДИРЕКТОРА

Наташа Сарић

Нови Сад, децембар 2021. године

ИЗВЕШТАЈ О СПРОВОЂЕЊУ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА
ЗА 2020. ГОДИНУ
ПОКРАЈИНСКОГ ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ

Пословно име	Покрајински завод за заштиту природе
Седиште	Нови Сад, Радничка 20а
Претежна делатност	Заштита природе и природних добара на територији Аутономне покрајине Војводине
Матични број	8916918
ПИБ	106611566
ЈБК	80822
Надлежни секретаријат	Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине

Садржај

I УВОДНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ	1
1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ	1
2. УВОД	2
3. ОРГАНИЗАЦИОНА И КАДРОВСКА СТРУКТУРА	6
3.1. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА	6
3.2. КАДРОВСКА СТРУКТУРА	7
II ОСНОВНА ДЕЛАТНОСТ	9
4. СТРУЧНИ ПОСЛОВИ ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ- РЕАЛИЗАЦИЈА ЦИЉЕВА РАДА ЗАВОДА У 2021. ГОДИНИ	9
4.1. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА	9
4.2. МЕЂУНАРОДНИ ПРОЈЕКТИ И САРАДЊА	92
5. ОПРЕМЉЕНОСТ И КАПАЦИТЕТИ	97
5.1. ОПРЕМЉЕНОСТ	97
5.2. ПРИРОДЊАЧКЕ ЗБИРКЕ	98
5.3. ЕДУКАЦИЈА И СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ	99
5.4. ОБЈАВЉЕНИ РАДОВИ И ПУБЛИКАЦИЈЕ	101
III ПРАТЕЋА ДЕЛАТНОСТ	105
6. ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМ	105
6.1. ПОКРАЈИНСКИ РЕГИСТАР ЗАШТИЋЕНИХ ПРИРОДНИХ ДОБАРА	108
6.2. БИБЛИОТЕЧКА ДЕЛАТНОСТ	109
7. ПРАВНИ ПОСЛОВИ	110
7.1. УЧЕШЋЕ У ИЗРАДИ ЗАКОНСКИХ И ПОДЗАКОНСКИХ АКТА	110
8. ФИНАНСИЈЕ	111

I УВОДНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ

Назив институције	Покрајински завод за заштиту природе
Година и акт оснивања	16.02.2010. године, Покрајинска скупштинска одлука о оснивању Покрајинског завода за заштиту природе („Сл. лист АПВ“, бр. 2/2010 и 23/2018)
Почетак рада	01.04.2010. године
Седиште	Радничка 20а, Нови Сад
Управни одбор	1. Милена Недељков, председник; 2. Мирослав Гаврић, члан; 3. Крум Васев, члан; 4. др Жељка Јеличић Маринковић, члан из редова запослених; 5. Илија Миљковић, члан из редова запослених.
Надзорни одбор	1. Клара Валтер, председник; 2. Миа Јаворац, члан; 3. Славица Николић, члан из редова запослених.
ВД ДИРЕКТОРА	Наташа Сарић, професор биологије
Број запослених и попуњеност планираних капацитета	Систематизовано 48 радних места. 1 именовано лице и 47 запослена на неодређено време. Укупно је попуњено 91,7 % капацитета предвиђених Правилником о изменама и допунама Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Заводу (број 04-3279/2 од 30.11.2021.)
Стручна спрема	доктор наука (12%), магистар наука/мастер (20%), ВСС (48%), ВС (2%), ССС (18%)
Полна структура	Жене (58%); Мушкарци (42%)

2. УВОД

Покрајински завод за заштиту природе (у даљем тексту: Завод) је стручна организација која обавља послове заштите природе и природних добара која се у целости или већим делом своје површине налазе на територији Аутономне покрајине Војводине (у даљем тексту: АПВ).

Завод у оквиру своје делатности, а пре свега квалитетним стручним радом, придонosi очувању и унапређењу природе у АПВ, као универзалног циља у области заштите природе и животне средине, за добробит садашњих и будућих генерација. Кроз интензиван теренски рад, примену најновијих научних сазнања и сарадњу са свим заинтересованим странама, пружа стручну подршку за планирање и спровођење заштите природе (очувању биодиверзитета – специјског, генског и екосистемског, геодиверзитета и екосистема). На тај начин осигурава очување и унапређење природе у АПВ, односно у Републици Србији (у даљем тексту: РС).

Завод послује као установа, у складу са прописима о јавним службама, а обавља послове заштите природе утврђене Законом о заштити природе („Сл. гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – исп., 14/2016 и 95/2018 – др. закон и 71/2021), Покрајинском скупштинском одлуком о оснивању Покрајинског завода за заштиту природе (Покрајинска скупштинска одлука о оснивању Покрајинског завода за заштиту природе, „Сл. лист АПВ“, бр. 2/2010 и 23/2018) и Статутом Покрајинског завода за заштиту природе („Сл. Лист АПВ“, број 9/2010, 22/2018, 48/2018 и 40/2021).

Заштита природе и природних добара, као основна делатност Завода, обухвата истраживање природних и предеоних одлика, анализу и вредновање појава, процеса, објеката, подручја, ресурса и амбијенталних целина, њихову валоризацију и израду студија заштите, као стручно – документациону основу за успостављање законске заштите природних вредности.

Послови заштите природе спроводе се кроз стручни надзор и помоћ управљачима, дефинисање, усмеравање и спровођење мера активне заштите у заштићеним подручјима или саставним деловима националне еколошке мреже и еколошких коридора и успостављању међународне еколошке мреже NATURA 2000. Завод, у складу са позитивним прописима који регулишу заштиту природе, издаје услове заштите природе и мишљења за активности у заштићеним подручјима и ван њих, као и у поступку израде просторно-планске и инвестиционо-техничке документације. Овако бројни и сложени послови захтевају спровођење одговарајућих процедура и учестало присуство стручњака на терену, без обзира о ком се сегменту делатности Завода ради, ради прикупљања и обраде података о природним вредностима, антропогеним утицајима, оцени очуваности дивљих врста и њихових станишта, станишних типова приоритетних за заштиту, екосистема, објеката геонаслеђа и других природних вредности.

Предметни извештај о раду за 2021. годину, односи се на реализацију Програма заштите природних добара за 2021. годину, који је израђен на основу Средњорочног програма заштите природних добара за период 2021.–2030. године Покрајинског завода за заштиту природе (број 02–2771, од 03.11.2020. године). На Програм заштите природних добара Покрајинског завода за заштиту природе, Нови Сад за 2021. годину, добијено је Решење о давању сагласности Покрајинске владе (127 БРОЈ: 023-2/2021 од 20. јануара 2021. године).

Завод је у 2021. години реализовао већину постављених циљева и активности планираних Програмом рада за 2021. годину и поред специфичне ситуације условљене пандемијом вируса Covid-19. Примењене су све мере предострожности ради безбедног рада запослених, како у пословном простору Завода, тако и током теренског рада. Израђен је План примене мера за спречавање појаве и ширења епидемије заразне болести Covid-19, који је примењен у раду Завода.

Значајан део активности Завода односио се на валоризацију природних вредности појединих подручја кроз теренски рад, прикупљањем података, проучавањем стручне и научне литературе у циљу израде студија студија као стручне документационе основе ради проглашења нових заштићених подручја на простору АПВ, као и у циљу израде студија ревизије заштите постојећих заштићених подручја.

Већина планираних теренских излазака на подручја одређена за валоризацију природних вредности је реализована у 2021. години.

Вршен је стручни надзор у постојећим заштићеним подручјима, а по потреби и у централним подручјима еколошке мреже и у издвојеним стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста.

Реализоване су бројне активности везане за активну заштиту ретких врста биљака и животиња и њихових станишта, као и збрињавање јединки строго заштићених и заштићених дивљих животиња којима је била потребна помоћ.

Пружана је стручна помоћ управљачима заштићених подручја у циљу спровођења адекватних мера и активности на управљању природном баштином. Остварене су бројне активности са локалним самоуправама, представницима удружења грађана, као и са медијима.

Остварена је интензива међународна сарадња, како кроз реализацију међународних пројаката у којима је Завод био партнер, корисник или заинтересована страна, тако и кроз сарадњу са међународним организацијама и асоцијацијама (IUCN, WWF, GIZ, EURONATUR и SavaParks Network).

Завод је активно учествовао у реализацији пројекта Европске уније (у даљем тексту: ЕУ) везаног за успостављање међународне еколошке мреже NATURA 2000 у Србији, у сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије, Министарством заштите животне средине, Покрајинским секретаријатом за урбанизам и заштиту животне средине и конзорцијумом „ЕПТИСА“, задуженим за реализацију пројекта.

Програм рада Завода за 2021. годину био је заснован и на утврђеним краткорочним циљевима у области заштите природе, који су обухватили:

- завршетак валоризације природних вредности у циљу израде студија заштите подручја, као предлога за заштиту четири (4) нова заштићена подручја: „Новоселски рит“ (Дунавски ритови између Плавне и Бачког Новог Села); „Долине код Падине“ (Долина-Алаш код Падине); „Дуд у Шуљму“ и „Слатине Шајкашке“ (Слатине између Жабља и Мошорина);
- наставак рада на валоризацији природних вредности у циљу израде студије заштите подручја у наредним годинама, као предлога за заштиту нових заштићених подручја: „Пашњаци и долине код Алибунара“ (Лесне долине на потезу од

Добрице до Алибунара) и „Слатине Моравице“ (потез уз реку Моравицу код Ватина и Маргите).

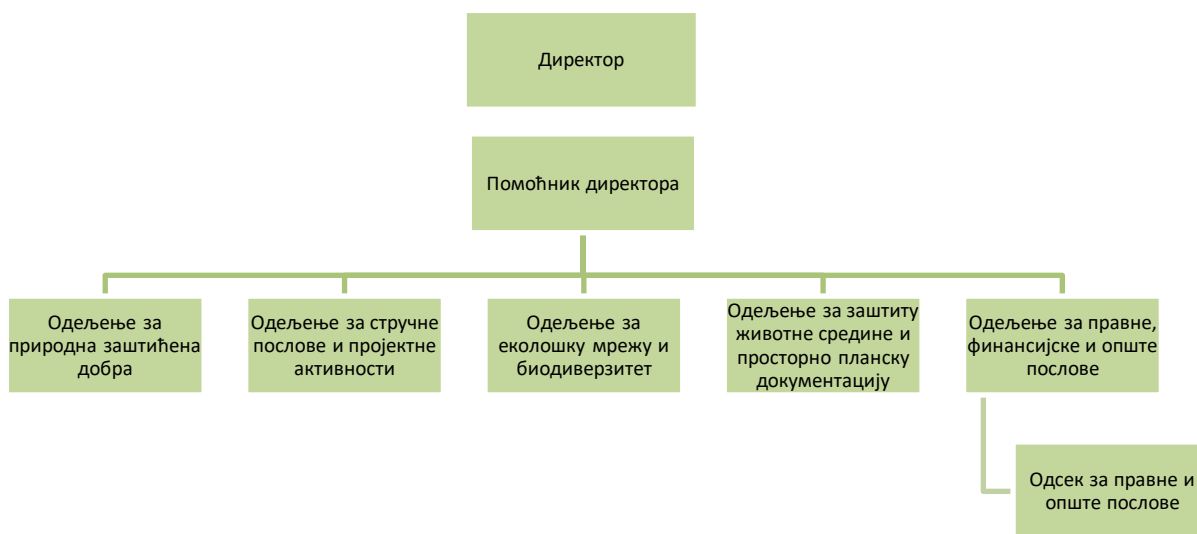
- израда једне (1) студије ревизије постојећег заштићеног подручја: ПШ „Букински храстик“;
- ревизија статуса заштите појединих споменика природе (девет стабала) у циљу покретања поступка престанка заштите;
- валоризација природних вредности у циљу израде студије ревизије СП „Парк дворца у Конаку“ до краја 2022. године.
- очување и развој еколошке мреже на подручју АПВ;
- издвајање нових еколошки значајних подручја (станишта строго заштићених и заштићених дивљих врста, станишта приоритетних за заштиту), регионалних и локалних еколошких коридора, као делова интегралне еколошке мреже;
- учешће у процесу идентификације подручја посебне заштите за птице и миграторне врсте птица (SPA) и подручја посебне заштите станишта и врста (SCI), у циљу успостављања европске еколошке мреже NATURA 2000 у Панонском биогеографском региону у РС;
- унапређење стања биолошке, геолошке и предеоне разноврсности;
- очување и унапређење стања популација и дистрибуције строго заштићених и заштићених дивљих врста и њихових станишта и јачање примене механизма (начина и активности) и мера, кроз управљање популацијама, санацију, ревитализацију, релокацију, реинтродукцију и др;
- активности на управљању Резерватом биосфере „Бачко Подунавље“;
- активности на успостављању прекограничног Резервата биосфере „Мура – Драва – Дунав у пет држава“;
- наставак рада на успостављању еколошке мреже у АПВ као дела Националне Еколошке мреже РС са посебним освртом на еколошке коридоре и приоритетне типове станишта за заштиту;
- учешће у спровођењу ратификованих међународних уговора о заштити природе;
- давање услова заштите природе и мишљења за радове на заштићеним природним добрима, на планове и програме управљања заштићеног подручја;
- стручни надзор и сарадња са управљачима заштићених природних добара;
- праћење стања и примена активних мера заштите на очувању строго заштићених врста и станишта приоритетних за заштиту;
- утврђивање услова и мера заштите природе и природних вредности у поступку израде и спровођења просторних и урбанистичких планова, пројектне документације, основа (шумских, ловних, риболовних, водoprивредних и др.), програма и стратегија у свим делатностима које утичу на природу;
- пружање стручне помоћи управљачима заштићених природних добара, органима локалне самоуправе, удружењима грађана, групама грађана и појединцима на заштити природе, предела и природних добара;
- континуирани развој Информационог система Завода, на апликативном и нивоу систематизације података, уз рад на Гео-порталу;

- наставак рада на прилагођавању интегралног Информационог система Завода (у даљем тексту: ИИС), како би се створили предуслови да се његов део интегрише у национални Информациони систем за потребе заштите природе и израде еколошке мреже NATURA 2000 у РС;
- разраду услова за размену података са другим субјектима и дефинисање поступака за аутоматско издвајање сета података из база;
- континуирану примену GIS технологија у графичкој обради података за заштићена подручја и еколошку мрежу;
- сарадњу са заинтересованим странама у заштити природе;
- израду решења о условима заштите природе и мишљења са циљем очувања и унапређења биолошке и геолошке разноврсности и одрживог коришћења природних ресурса;
- промоцију и презентацију значаја очувања природе;
- организовање и спровођење васпитно-образовних и промотивних активности у области заштите природе презентацијом широј јавности и упознавање с биљним и животињским врстама које чине изложбену поставку Завода;
- унапређење web презентације Завода;
- учешће у изради законских и подзаконских аката;
- рад на осавременавању и плану за реконструкцију изложбене поставке у згради Завода;
- реализацију постојећих међународних пројекта, према потписаним уговорима;
- рад на припреми предлога пројекта и остваривању пројектних партнерстава у оквиру позива за достављање предлога пројекта расписаних у 2021. години;
- реализацију уговорених пројекта у којима је Завод партнер;
- реализацију пројекта у којима је Завод придружени партнер;
- реализацију пројекта у којима је Завод корисник;
- реализацију пројекта које Завод прати и подржава као заинтересована страна;
- реализацију пројекта које Завод реализује у оквиру уговорених обавеза на принципу стручне услуге.

3. ОРГАНИЗАЦИОНА И КАДРОВСКА СТРУКТУРА

3.1. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА

Полазећи од Правилника о изменама и допунама Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Заводу (број 04-3279/2 од 30.11.2021.) године утврђена је следећа организациона шема:

Завод, према напред цитираном Правилнику има 48 систематизована радна места. На дан 31.12.2021. године, у Заводу у радном односу налази се 44 запослена лица, од тога: једно (1) именовано лице и 43 лица запослена на неодређено време и четири (4) непопуњена радна места. На привременим и повременим пословима ангажована су три (3) лица.

3.2. КАДРОВСКА СТРУКТУРА

Бројно стање и попуњеност људских капацитета у Покрајинском заводу за заштиту природе (стање на дан 31.12.2021. године)

ПОКРАЈИНСКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ	Број систематизованих радних места према Правилнику о систематизацији	Број запослених на неодређено време	Број запослених на одређено време	Број запослених чији је радни однос у мировању
Директор	1	/	1	/
Помоћник директора	2	2	/	/
Одељење за природна заштићена добра	7	6	/	/
Одељење за стручне послове и пројектне активности	7	7	/	/
Одељење за еколошку мрежу и биодиверзитет	11	10	/	/
Одељење за заштиту животне средине и просторно планску документацију	7	5	/	/
Одељење за правне, финансијске и опште послове у чијем саставу се налази и Одсек за правне и опште послове	13	13	/	/
Одсек за правне и опште послове	10	10	1	1 (радно место шеф Одсека)
УКУПНО	48	43	2	1

II ОСНОВНА ДЕЛАТНОСТ

4. СТРУЧНИ ПОСЛОВИ ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ - РЕАЛИЗАЦИЈА ЦИЉЕВА РАДА ЗАВОДА У 2021. ГОДИНИ

Стручни послови заштите природе и природних добара на територији АПВ представљају основну делатност рада Завода. Заштита природе према чл. 4. Закона представља низ мера и активности усредсређених на спречавање оштећења природе, природних вредности и природне равнотеже, које ће допринети очувању здраве животне средине, која је загарантована Уставом РС.

4.1. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА

Заштићена природна добра су у складу са Законом заштићена подручја, заштићене врсте и покретна заштићена природна документа (хербаријуми, збирке и сл.).

Стручни послови заштите природе приказани су у оквиру делатности Завода и прецизније дефинисани и реализовани у 2021. годину кроз циљеве рада. Бројни и сложени послови заштите природе захтевају спровођење одговарајућих процедура, као и учестало присуство стручњака на терену, без обзира о ком се сегменту делатности Завода ради.

4.1.1. ЗАШТИТА ПОДРУЧЈА

Табела бр. 1. Индикатори активности везаних за заштиту подручја

Индикатор	Планирано у 2021. години	Обављено у 2021. години	Носиоци посла
Валоризација природних вредности (број подручја)	9	9	Сарадници свих унутрашњих организационих јединица Завода, кроз мултидисциплинарни приступ истраживања и рад
Израда студија заштите (број студија)	5	5	
Престанак заштите подручја/упућен допис ЛС	9	6	
Предлог повећања површине под заштитом	940 ha		

Током 2021. године у складу са Програмом заштите природних добара, вршена су теренска истраживања на валоризацији природних вредности на девет (9) просторних целина. Израђено је пет (5) студија заштите, као стручно-документационе основе за успостављање заштите подручја, од којих три (3) студије прве заштите подручја („Долине код Падине“, „Новоселски рит“ и „Дуд у Шуљму“) и две (2) студије представљају ревизију заштите постојећих заштићених подручја („Букински храстик“ и „Парк Палић“). Укупно повећање површине, које се предлаже за заштиту на основу израђених студија је 940 ha.

У 2021. години су започета или настављена вишегодишња теренска истраживања на валоризацији природних вредности три (3) подручја за прву заштиту („Слатине Моравице“, „Долине и пашњаци код Алибунара“ и „Слатине Шајкашке“) и на ревизији заштите једног (1) постојећег заштићеног подручја (Споменик природе „Парк дворца у Конаку“). Завршетак израде студија заштите за та подручја очекује се у наредним годинама.

А) ЗАВРШЕТАК ВАЛОРИЗАЦИЈЕ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И ИЗРАДА СТУДИЈЕ ПРВЕ ЗАШТИТЕ ПОДРУЧЈА

1. „ДОЛИНЕ КОД ПАДИНЕ“

Током 2021. године вршена је валоризација лесних долина код насеља Падина у Банату. Југоисточно од насеља се пружа издужена Алашка долина прекривена пре свега травним стаништима и мањим површинама под засадима багрема (*Robinia pseudoacacia*), дуда (*Morus sp.*), сибирског бреста (*Ulmus pumila*) и копривића (*Celtis australis*), са два локалитета - Долина и Алаш. На североисточном делу уз насеље налази се Кутна долина, са два локалитета - Вишњичкова и Риба. Поступак валоризације природних вредности ради израде студије прве заштите, покренут је на основу званичне иницијативе Удружења грађана „Екоп“ из Падине. Теренски рад је започет 2019. године и настављен током 2020. и 2021. године. Студија заштите природе израђена је на крају периода, након теренских истраживања и анализе прикупљених података.

Простор припада међународно значајном подручју за птице (Important Bird Area – IBA), под називом „Јужни Банат“ са кодом RS0058 (BirdLife International, Data Zone Serbia, 2020). Такође захвата станишта строго заштићених и заштићених врста, са издвојеним полигонима: Долина и Алаш; КОВ08; 99,81 ha; Вишњичкова долина; КОВ11; 28,71 ha, у складу са Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (“Сл. гласник РС”, бр. 5/2010, 47/2011, 32/2016 и 98/2016).

Укупно су реализована четири теренска изласка током 2021. године (27.05.2021; 1.06.2021; 17.06.2021. и 8.12.2021.), када су обиђени сви значајни локалитети у оквиру Долине, Алаша, Вишњичкове и Рибе, који захватају површину од око 130 ha. Учесћа је узело седам стручних сарадника Завода. На терену су помоћ пружили представници Удружења грађана „Екоп“ из Падине и општине Ковачица. Током последње посете подручју разговарано је у Падини са више заинтересованих страна (власници и корисници земљишта, удружења грађана) а у Ковачици са представницима локалне самоуправе, када су детаљно усаглашене границе заштићеног подручја.

Травне биљне заједнице су од посебног значаја, као и фауна птица, сисара и инсеката. Почетком јуна на терену је обављена кратка обука представника „Еколошког покрета Падина“ у препознавању строго заштићених и заштићених врста флоре, основних степских типова вегетације и станишних типова приоритетних за заштиту на територији Републике Србије. Такође, прикупљени су додатни подаци о васкуларној флори, вегетацији и станишним типовима за потребе валоризације простора а у циљу проглашења заштићеног природног добра.

Истражени су југоисточни и средишњи делови долине Алаш. Међу врстама забележеним на терену се на новим локалитетима (незабележеним током претходне године) издвајају:

- строго заштићене врсте: вунасти козинац (*Astragalus dasyanthus*) на једном микролокалитету (пар јединки на 45.070263° N, 20.790395° E) и илирски љутић (*Ranunculus illyricus*) на једном микролокалитету (15 - 20 јединки на 45.070456° N, 20.790838° E).
- односно заштићена врста: степски маслчак (*Taraxacum serotinum*) (једна јединка на 45.083828° N, 20.768784° E).

Забележена је и реликтна степска врста- пругасти шафран (*Crocus reticulatus*) на једном локалитету (десетак јединки у фази плодношења на 45.070456° N, 20.790838° E)

Од станишних типова приоритетних за заштиту су забележени:

- панонске лесне степе (целом дужином долине).
- Умерено влажне панонске ливаде (у средишњим и југоисточним деловима долине).

Од угрожавајућих фактора је у југоисточном делу присутно спирање нутријента са околних обрадивих површина (нитрификација, закоровљавање), местимично заоравање, а у средишњем делу Алашке долине (слика бр. 1) поред наведених угрожавајућих фактора још и ширење инвазивних врста (багрем), местимично претерана испаша и гажење.

Слика бр. 1:
Алашка долина.

Средином јуна на терену су уз помоћ представника „Еколошког покрета Падина“ прикупљени подаци о васкуларној флори, вегетацији и станишним типовима за потребе валоризације простора а у циљу проглашења заштићеног природног добра. Истражени су лесна долина на потезу Вишњичково-Риба, као и делови долине Алаш-Долина. Прикупљени су подаци за 132 врсте васкуларних биљака међу којима се издвајају:

- строго заштићене врсте: вунасти козинац (*Astragalus dasyanthus*) на два локалитета (око 20 јединки на 45.125247° N, 20.754689° E; око 4-5 јединки код 45.125197° N, 20.755437° E).
- односно заштићене врсте: стричак (*Carduus hamulosus*) на једном микролокалитету (1 јединка код 45.124226° N, 20.758022° E) (Слика 3); витки кантарион (*Hypericum elegans*) на 4 локалитета (више јединки на 1 m² код 45.125577° N, 20.753572° E, код 45.124762° N, 20.756330° E и код 45.098139° N, 20.740010° E; 50-100 јединки код 45.124640° N, 20.756931° E), гостанка (*Phlomis tuberosa*) на 3 локалитета (око 50

јединки код 45.125247° N, 20.754689° E; око 100 јединки код 45.125197° N, 20.755437° E и око 20 јединки код 45.124946° N, 20.756177° E) и степски маслчак (*Taraxacum serotinum*) на 2 локалитета (неколико јединки на 45.126933° N, 20.740929° E; 3 јединке код 45.125133° N, 20.755112° E).

Од станишних типова приоритетних за заштиту су забележени:

- панонске лесне степе (целом дужином долине на потезу Вишњичкова-Риба, иако на већем делу локалитета Вишњичкова у умерено до снажно деградираним стању).

Од угрожавајућих фактора је на локалитету Вишњичкова присутно: спирање нутријената са околних обрадивих површина (нитрификација, закоровљавање), ширење инвазивних врста (багрем), претерана испаша и гажење, деградација услед претераног паљења вегетације, садња алохтоних дрвенастих врста, одлагање чврстог отпада а на локалитету Риба: спирање нутријената са околних обрадивих површина, местимично заоравање и садња алохтоних дрвенастих врста.

Током теренског рада у 2021. години забележено је укупно 45 врста птица које су биле присутне на четири истраживана локалитета. Птице су се пре свега задржавале на рубовима долина према околним уздигнутим пољопривредним површинама, и уз постојећу дрвенасту и жбунасту вегетацију. Одређени број врста се у долинама задржавао током исхране и одмора, док су се неке ту гнездиле. Знатан број врста је само прелетао преко долина, имајући у виду њихову малу ширину и издуженост. Као пример може се навести црна луња (*Milvus migrans*).

Међу посебно вредним забележеним врстама птица истичу се: степски соко (*Falco cherrug*), соко ластавичар (*Falco subbuteo*), јаребица (*Perdix perdix*), сиви сврачак (*Lanius minor*), модроврана (*Coracias garrulus*), пупавац (*Upupa epops*), пчеларица (*Merops apiaster*), црноглава стрнадица (*Emberiza melanocephala*), сива мухарица (*Muscicapa striata*), жута плиска (*Motacilla alba*), бела плиска (*Motacilla alba*), велика стрнадица (*Miliaria calandra*).

Слика бр. 2: Вишњичкова долина.

Међу сисарима посебно се истиче присуство текунице (*Spermophilus cittelus*) која бројно насељава Долину и делове Вишњичкове (слика бр. 2). Примећено је ширење локалног распрострањења у Долини и приближавање јединки насељу. Међу инсектима је посебно значајна локално велика бројност панонског скакавца (*Acrida ungarica*).

На основу теренског рада у 2021. години и претходним годинама, а имајући у виду природне вредности наведених просторних целина, антропогене утицаје и природне процесе, као и до сада предузете мере на очувању и унапређењу простора од стране

локалних удружења грађана, сагледане су потенцијалне границе будућег заштићеног подручја и режими заштите, као и неопходне мере заштите и унапређења стања, које су посебно разматране приликом израде студије заштите подручја.

2. „НОВОСЕЛСКИ РИТ“

Завод је током 2021. године завршио рад на валоризацији природних вредности подручја „Новоселски рит“. Валоризација природних вредности овог подручја је започета током 2019. године. Истраживано подручје се налази у општини Бач, на простору који се налази уз реку Дунав у небрањеном делу катастарских општина Плавна и Бачко Ново Село. Корисник простора Новоселског рита је ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Нови Сад“, ШУ „Плавна“ а назив газдинске јединице је „Плавањске шуме“. У току реализованих теренских обилазака терена разговарано је са заинтересованим странама: ЈП „Војводинашуме“, професионални аласи, спортски риболовци, сточари и др. На прикупљању података за израду студије током 2021. године учествовало је 16 стручњака и стручних сарадника запослених у Заводу.

Подручје Новоселски рит (слика бр. 3) се налази у плавном подручју, у инундационој равни Дунава, и изложено је слободном и редовном сезонском плављењу. У поређењу са плавним подручјима узводно и низводно од Новоселског рита (Горње Подунавље, Букински рит) укупан број врста васкуларне флоре значајне за очување биодиверзитета овде је упадљиво мали, а забележене значајне врсте се одликују отпорношћу (*Crataegus nigra*) и лаким расејавањем и преносом вегетативних делова путем поплavnих таласа и водених струјања са околних подручја, где су наведене врсте већ присутне са великим и стабилним популацијама (*Carex acuta*, *Hippuris vulgaris*, *Nuphar luteum*, *Salvinia natans*). Од забележених биљних врста борак (*Hippuris vulgaris*) и жути локвањ (*Nuphar luteum*) су строго заштићене врсте, односно 2 врсте у категорији заштићених са изузетком комерцијалних. Састав шумске вегетације одудара од природне вегетације плавних подручја. Од укупне површине под шумама 85% је под засадима клонских топола (I-214), а преосталих 15% је под засадима белих врба.

Са аспекта орнитологије бара Реш представља највреднији локалитет на целом подручју, представља гнездилиште патке њорке (*Aythya nyroca*) и ћубастог гњурца (*Podiceps cristatus*), а у ширем простору је најзначајније место исхране белобрких чигри (*Chlidonias hybrida*), чапљи (велика бела *Egretta alba*, мала бела *Egretta garzetta*, црвена чапља *Ardea purpurea*, сива чапља *Ardea cinerea* и гак *Nycticorax nycticorax*) и рода (црна рода *Ciconia nigra* и бела рода *Ciconia ciconia*).

Теренским вредновањем ихтиофауне Новоселског рита, забележено је укупно 25 врста, од којих је 5 алохтоно и инвазивно. Од забележених врста белица (*Leucaspis delineatus*), гавчица (*Rhodeus amarus*) и чиков (*Misgurnus fossilis*) имају статус строго заштићене врсте, док 8 врста има статус заштићене врсте. Подаци о репродуктивном и еколошком гилду забележених врста риба указују на то да су станишта и хидролошки режим значајно измењени, те да су услови станишта у воденим и влажним стаништима погоршани и у већем периоду године неповољни за опстанак рибљих врста које настањују или мигрирају у плавна подручја (миграције због мреста, исхране итд).

Баре под утицајем плављења Дунава представљају ретка рефугијална станишта за заштићене и угрожене инсекте и друге групе водених бескичмењака. Барска станишта и вокови представљају темељну вредност простора предвиђеног за стављање под заштиту.

На подручју Новоселског рита забележено је неколико строго заштићених и заштићених врста инсеката, међу којима је врста вилиног коњица *Epithea bimaculata* забележена свега на 4 локалитета у Србији. На овом подручју забележени су и представници пијавица (*Hirudinea*), хириномида (*Insecta, Chironomidae*) и мекушаца (*Mollusca*). Од инсеката овде су забележени вилински коњици (*Odonata*), правокрилци (*Orthoptera*), буба маре (*Coccinellidae*), *Bruchidae*, *Staphilinidae*, трчуљци (*Carabidae*), *Cantharidae*, *Chrysomelidae*, *Rutelidae*, *Silphidae*, лептири (*Lepidoptera*), опнокрилци (*Hymenoptera*): мрави (*Formicidae*), осе (*Vespidae*), пчеле и бумбари (*Apidae*), осолике муве (*Diptera, Syrphidae*), као и комарци (*Diptera, Culicidae*) и хириномиде (*Diptera, Chironomidae*).

На простору Новоселског рита пронађено је 10 врста водоземаца, од којих су мали мрмољак (*Lissotriton vulgaris*), Подунавски мрмољак (*Triturus dobrogicus*), гаталинка (*Hyla arborea*), црвентрби мукач (*Bombina bombina*), обична крастача (*Bufo bufo*), зелена крастача (*Pseudepidalea viridis*) и шумска жаба (*Rana dalmatina*) строго заштићене. Од 7 врста гмизаваца четири врсте имају статус строго заштићене врсте: Ескулапов смук (*Zamenis longissimus*), белоушка (*Natrix natrix*), рибарица (*Natrix tessellata*) и Барска

корњача (*Emys orbicularis*), међу којима је најзначајнија изузетно бројна барска корњача. На истраживаном простору забележено је 9 врста сисара, међу којима су најзначајније строго заштићене врсте: дабар (*Castor fiber*), видра (*Lutra lutra*), дивља мачка (*Felis silvestris*).

У другој половини 2021. године започета је израда студије заштите подручја која ће бити завршена до марта 2022. године.

Слика бр. 3: Новоселски рит.

Б) ВАЛОРИЗАЦИЈА ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И ИЗРАДА СТУДИЈЕ ПРВЕ ЗАШТИТЕ ПОДРУЧЈА

1. „ДУД У ШУЉМУ“

У атару села Шуљам на јужним падинама Фрушке горе на раскрсници два пута стоји стари дуд (слика бр. 4), као дрво међаш на пропланку који служи као одмориште у хладу велике крошње овог стабла.

Слика бр. 4: Дуд у Шуљму.

Ово старо и моћно стабло представља својеврсни природни споменик и доминантну тачку, те служи за оријентацију и код мештана се одомаћио термин „скретање код дуда“. С обзиром на значај и функцију овог стабла на том месту, као и висок степен декоративности овог стабла, исто заслужује заштиту.

Према Програму заштите природних добара током 2021. године планирана је и урађена валоризација дуда којом је анализирана његова дендролошка и амбијентална вредност. Извршеном валоризацијом, утврђено је да је дуд вредан представник своје врсте по хабитусу, пејзажној атрактивности и виталности. Полазећи од утврђених чињеница, стабло дуда у Шуљму се предлаже за заштиту као Споменик природе III категорије, од локалног значаја.

Студија завршена и достављена Скупштини Града Сремска Митровица ради доношења акта о заштити.

В) НАСТАВАК ВАЛОРИЗАЦИЈЕ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ У ЦИЉУ ИЗРАДЕ СТУДИЈЕ ПРВЕ ЗАШТИТЕ ПОДРУЧЈА

1. „ДОЛИНЕ И ПАШЊАЦИ КОД АЛИБУНАРА“

Завод је у 2019. години започео са радом на валоризацији природних вредности подручја „Лесне долине на потезу од Алибунара до Добрице“, у циљу израде студије заштите и успостављања новог заштићеног подручја. Предметно подручје планирано је за валоризацију у склопу истраживања слатина Баната.

У току 2021. године, Завод је у циљу валоризације природних вредности обавио десет теренских изласка. Теренска истраживања су обављена са аспекта геологије, геоморфологије, флоре и вегетације, херпетофауне, орнитологије и фауне сисара. Истраживања су вршена на стаништима строго заштићених и заштићених врста: АЛИО1 - „Лесне долине код Алибунара“, АЛИО2 – „Ливаде код Алибунара“, АЛИО3б – „Ливаде и пашњаци од Добрице до Локве“, АЛИО4 – „Велике ливаде“, АЛИО5а – „Долине између Селеуша и Алибунара“, АЛИО5б – „Долине између Селеуша и Алибунара“ и АЛИО8а – „Бојтарова долина“.

Током 2021. године су у оквиру теренских истраживања, која су вршена током априла, јуна и септембра, прикупљени подаци о флори, вегетацији и станишним типовима на следећим локалитетима: Велики До и Владимировачки пашњак. Том приликом су сакупљени подаци о 287 врста. Нарочито су картиране строго заштићене и заштићене врсте и то: смрдљиви каћунак (*Anacamptis coriophora*) на једном локалитету, ситни пелен (*Artemisia pontica*) на 7 локалитета, рапави козинац (*Astragalus asper*) на 9 локалитета, слатинска паламида (*Cirsium brachycephalum*) на 4 локалитета, звездичица (*Galatella cana*) на 5 локалитета, закржљала перуника (*Iris spuria*) на 14 локалитета, врањи лук (*Ornithogalum boucheanum*) на 4 локалитета, жабља трава (*Senecio doria*) на 7 локалитета, степски маслчак (*Taraxacum serotinum*) на 6 локалитета и панонски звездан (*Tripolium rannonicum*) на једном локалитету. Додатни податци о значајним врстама (*Anemone sylvestris*, *Iris pumila*) сакупљени су у околини Селеуша.

У 2022. години је планирано неколико допунских теренских обилазака делова лесних долина (нарочито долине Крст) са посебним акцентом на касно-пролећни аспект лесних и слатинских терена а у циљу завршетка картирања значајних врста и станишних типова (пре свега врста *Allium paniculatum*, *Anemone sylvestris* и *Iris pumila*). Такође, планиран је обилазак контактних подручја са СРП „Делиблатска пешчара“.

У току 2021. године започета су ентомолошка истраживања на предметном подручју. Као посебно значајно са ентомолошког аспекта издваја се станиште АЛИО1 – „Лесне долине код Алибунара“. Ова долина, иако са забележеним продором коровских врста, бележи изузетан диверзитет различитим групама инсеката, вероватно управо због своје издвојености од антропогених утицаја насеља. Поред низа строго заштићених врста лептира забележених овде, најзначајније је као станиште изразито бројне популације панонског скакавца (*Acrida ungarica*), чак у просеку око 20 јединки/м². Овај локалитет се издваја у односу на сва остала до сада забележена станишта ове врсте у Војводини.

Слика бр. 5: Букурова долина.

Такође, обиђени су и пашњаци у оквиру станишта АЛИО2 – „Ливаде код Алибунара“, АЛИО4 – „Велике ливаде“, АЛИОЗБ – „Ливаде и пашњаци од Добрице до Локве“ на којима су забележене мање популације ове строго заштићене врсте и то само на потезима где је трава виша (уз насипе, атарске путеве, џомбе и сл.). Ипак, ово су станишта на којима је забележен велики број строго заштићених врста лептира (Pieridae, Lycaenidae, Papilionidae), али и вилинских коњица (Odonata) са различитим категоријама угрожености по IUCN-у.

Значајан део ентомолошког материјала тек чека на детерминацију, што ће бити приведено крају пре писања прилога за студију.

У наставку валоризације фауне водоземаца и фауне гмизаваца, на простору лесних долина од Добрице до Алибунара, у току 2021. године обиђени су сви полигони предвиђени Планом терена. На несрећу, услед неповољних временских прилика почетком године (март), као и изузетно кишних дана у току априла и маја месеца, валоризација је настављена тек у јуну месецу. Тада су сва ефемерна водена станишта већ пресушила, сезона парења водоземаца је била при крају, а изузетно високе температуре од друге половине јуна месеца нису погодивале ни водоземцима нити гмизавцима.

Свим врстама водоземаца су, као станишта неопходна за парење, полагање јаја и метаморфозу, најзначајније привремене баре и локве, некадашње мртваје, поплавне ливаде, каналисани водотоци. У осталом периоду године, за исхрану, дисперзију и

хибернацију су значајни околни терестични локалитети обрасли вегетацијом, која ће им служити као заклон од директног излагања сунцу и исушивања, као и од предатора.

Од водених и влажних локалитета за фауну водоземаца су посебно значајни следећи локалитети: поток у Великом долу, привремена водена станишта на Владимировачком пашњаку, привремена водена станишта на пашњаку између Селеуша и Иланџе и Омладински канал.

Врстама гмизаваца који су везани за воду (барска корњача, белоушка) су посебно значајни следећи локалитети: поток у Великом долу и Омладински канал. Осталим врстама гмизаваца (ливадски гуштер, зидни гуштер, зелембаћ, смукуља, смук) одговарају терестични терени обрасли вегетацијом: Велики дол и Букурова долина (слика бр. 5).

Током јуна, јула и септембра на слатинским пашњацима околине Алибунара вршена су картирања станишта текуница (слика бр. 6) у оквиру валоризације природних вредности овог простора. Текунице су забележене на слатинским пашњацима околине Алибунара, Селеуша и Иланџе. У долинама није забележено присуство текуница.

На пашњаку источно од Алибунара забележена су два локалитета на којима живе текунице. Локалитет у јужном делу пашњака је специфичан јер се рупе текуница налазе на брежуљцима који су груписани у издужене формације. Пашњак је под сталном испашом крава. У северном делу овог пашњака се, такође, налази локалитет на коме су забележене текунице. Овај локалитет је на делу пашњака који је сувљи и где се у пролеће не задржава вода. Испаша је такође присутна.

Слика бр. 6: Станиште текуница.

На потесу између Алибунара и Селеуша, на Владимировачком пашњаку се налази локалитет на коме су забележене текунице. Овај локалитет није евидентиран као станиште строго заштићених и заштићених врста у бази Покрајинског завода за заштиту природе али свакако треба да буде унутар граница будућег заштићеног подручја.

На станишту АЛИ036 – „Ливаде и пашњаци од Добрице до Локве“ (источно од Селеуша), на коме је стална испаша крава и оваца забележена је најбројнија популација текуница. Овај се пашњак даље наставља према Иланџи и пре улаза у насељено место, са обе стране пута, утврђена су два локалитета са текуницама. На излазу из Иланџе, са леве стране пута према Новом Козјаку налази се пашњак на коме је утврђен локалитет са текуницама. Током године обиђене су и долине са леве стране пута од Алибунара до Селеуша и то: Велики и Мали до, Бутурова (Велика) долина и мања долина Крст.

У Великом и малом долу регистроване су рупе јазавца (*Meles meles*). На основу трагова и измета установљено је присуство лисице (*Vulpes vulpes*) и зеца (*Lepus europaeus*). На околним пољопривредним површинама регистрована је и срна (*Capreolus capreolus*).

Приоритет истраживања сисара на овом простору у 2022. години биће обилазак локалитета на којима живе строго заштићене врсте текуница и слепо куче које представљају једну од темељних вредности истраживаног подручја. Теренски изласци треба да обухвате сва три аспекта (пролећни, летњи и јесењи).

Током теренског рада у 2021. години забележено је укупно 65 врста птица које су биле присутне на истраживаним локалитетима. Птице су се пре свега задржавале на травним стаништима пашњака и слатина код Иланце, Селеуша и Алибунара, као и уз каналску мрежу која је имала воде.

Пашњаци и слатине код Иланце и Селеуша: Међу посебно вредним забележеним врстама птица истичу се: степски соко (*Falco cherrug*), еја мочварица (*Circus aeruginosus*), бела рода (*Ciconia ciconia*), црна рода (*Ciconia nigra*), црноглава траварка (*Saxicola torquatus*), кукумавка (*Athene noctua*), велика стрнадица (*Miliaria calandra*), гавран (*Corvus corax*), пољска шева (*Alauda arvensis*), мишар (*Buteo buteo*), прудник пијукавац (*Tringa glareola*), жута плиска (*Motacilla flava*), модроврана (*Coracias garrulus*), еја мочварица (*Circus aeruginosus*), мали сврчак (*Lanius minor*), велики трстењак (*Acrocephalus arundinaceus*), степска трептељка (*Anthus campestris*), соко ластавичар (*Falco subbuteo*), ђубаста шева (*Galerida cristata*).

Пашњаци и слатине код Иланце, Селеуша и Алибунара: Међу посебно вредним забележеним врстама птица истичу се: вивак (*Vanellus vanellus*), пчеларица (*Merops apiaster*), грлица (*Streptopelia turtur*), црна чиопа (*Apus apus*), пољска шева (*Alauda arvensis*), степски соко (*Falco cherrug*), мали славуј (*Luscinia megarynchos*), сива мухарица (*Muscicapa striata*), кукавица (*Cuculus canorus*), руси сврчак (*Lanius collurio*), еја мочварица (*Circus aeruginosus*), соко ластавичар (*Falco subbuteo*), трстењак црквutiћ (*Acrocephalus scirpaceus*), бела рода (*Ciconia ciconia*), црноглава траварка (*Saxicola torquatus*), мочварна стрнадица (*Emberiza schoeniclus*), препелица (*Coturnix coturnix*), велика стрнадица (*Miliaria calandra*), гавран (*Corvus corax*), мишар (*Buteo buteo*), жута плиска (*Motacilla flava*).

Пашњаци и слатине код Селеуша, Локви и Алибунара: Међу посебно вредним забележеним врстама птица истичу се: степски соко (*Falco cherrug*), крсташ (*Aquila heliaca*), риђи мишар (*Buteo rufinus*), орао змијар (*Circaetus gallicus*), модроврана (*Coracias garrulus*), еја мочварица (*Circus aeruginosus*), пчеларица (*Merops apiaster*), велика стрнадица (*Miliaria calandra*), пољска шева (*Alauda arvensis*), мали сврчак (*Lanius minor*), руси сврчак (*Lanius collurio*), жута плиска (*Motacilla flava*), велики трстењак (*Acrocephalus arundinaceus*), степска трептељка (*Anthus campestris*), соко ластавичар (*Falco subbuteo*), ђубаста шева (*Galerida cristata*), мишар (*Buteo buteo*), бела плиска (*Motacilla flava*).

У 2022. години наставиће се започета валоризација на стаништима строго заштићених и заштићених врста и прошириће се теренске активности и на подручју станишта строго заштићених и заштићених врста АЛИ03а - „Ливаде и пашњаци од Добрице до Локве“, АЛИ06а – „Пашњаци код Новог Козјака“, АЛИ06б - „Пашњаци код Новог Козјака“ и АЛИ 07 – „Пашњак на северном ободу Селеуша“. Због отежавајућих околности проузрокованих епидемиолошком ситуацијом и проширења теренских активности, студија заштите биће израђена у 2023. години.

2. „СЛАТИНЕ МОРАВИЦЕ“

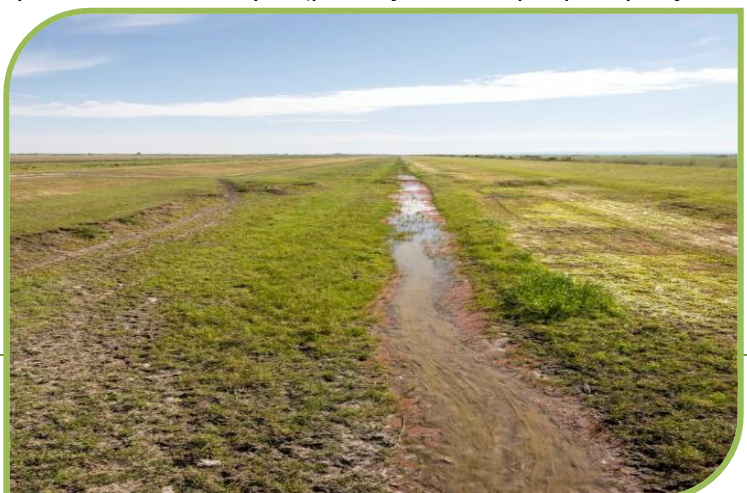
Валоризација водотока Моравице са пашњаком код Ватина и Селишта (општина Пландиште и град Вршац) започета је 2020. године, као део планираних активности на вредновању нових подручја. Моравица (румунски: Моравита) је лева притока реке Брзаве. У Румунији њен ток износи 47 km, а у Србији 17,4 km. Моравица је каналсан водоток (слика бр. 7) који код места Ватин дотиче из Румуније на подручје наше земље. Количина воде у Моравици је врло променљива. Највећи водостај на Моравици је у пролеће што је последица отапања снега са Карпата и обилних падавина. Лети се ниво воде значајно смањује, а на појединим деловима и пресуши. Улива се у канал Дунав–Тиса–Дунав у близини насеља Барице.

Моравица са њеним обалским појасом представља еколошки коридор од међународног значаја (Уредба о еколошкој мрежи, „Сл гласник РС“, бр.102/2010). Валоризацијом су обухваћена постојећа станишта строго заштићених и заштићених врста од националног значаја: Пашњаци на слатинама у околини Маргите (PLA08b (159,74 ha), PLA08c (72,60 ha) и PLA08d (191,83 ha)), Пашњаци код Ватина (VRS01a (157,72 ha)) и Пашњаци на Селишту (VRS01b (579,88 ha)), што укупно износи 1.161,77 ha.

Од планираних 16 теренских излазака, у току 2021. године обављено је 6. Ни један од планираних теренских излазака није обављен у току марта и априла месеца, због веома лоших временских услова (ниских температура и обилних падавина). Приликом теренских излазака извршен је обилазак свих наведених станишта.

Валоризација вредности флоре, вегетације и станишних типова вршена је на Локалитетима Селиште и Баре (код насеља Маргита). На локалитету Селиште су прикупљени подаци о васкуларној флори, вегетацији и станишним типовима за потребе валоризације простора а у циљу проглашења заштићеног природног добра. Истражени су пашњаци и влажна станишта између Ватина и Вршца (средишњи и јужни део потеза Селиште). Прикупљени су подаци за 128 врста васкуларних биљака, међу којима се издвајају следеће строго заштићене врсте: слатинска паламида (*Cirsium brachycephalum*), закржљала перуника (*Iris spuria*), Шварценбергова боквица (*Plantago schwarzenbergiana*), Табернемонтанова зука (*Schoenoplectus tabernaemontani*) и дивљи овас (*Ventenata dubia*). Заштићене врсте су: ситни пелен (*Artemisia pontica*), трава против глиста (*Artemisia santonicum*), звездичица (*Galatella cana*), врањемил (*Limonium gmelinii*) и *Plantago tenuiflora*.

Међу осталим врстама се издваја *Catabrosa aquatica*, врста мочварне траве која је изузетна реткост у Војводини са мање од 5 познатих локалитета, али услед замене са сличним, чешћим врстама, номенклатурне замене у литературним изворима и недовољне истражености на територији Србије није препозната као таква у националној легислативи која се бави заштитом врстама односно у „Црвеној књизи флоре Србије 1“ (Стевановић, 1999).

Слика бр. 7: Слатине Моравице.

Од станишних типова приоритетних за заштиту су на целом потезу Рит-Селиште забележени: панонске лесне степе (С1.21), влажне панонске ливаде (С3.31), панонске алкалне слатине муљевите безбридњаче (*Puccinellia limosa*) (С6. 124), панонска влажна заслањена ливада лисичјег репка (*Alopecurus pratensis*) (С6. 131), панонска слана степа и утрина приморског пелена (*Artemisia santonicum*) (С6. 132), панонске слане степе и утрине (С6. 132), панонске заслањене ливаде (С6. 13), панонске лесне степе (С1.21), слани високи шаш раздељене оштрице (*Carex divisa*) (Е5.211), обални тршњак сите (*Scirpus lacustris*) (Ф3. 125), обални слани тршњак Табернемонтанове зуре (*Schoenoplectus tabernaemontani*) (Ф3. 151), обални слани тршњак високе зуре (*Bolboschoenus maritimus*) (Ф3. 152) и обални ниски вишегодишњи шаш мочварне зурке (*Eleocharis palustris*) (Ф3. 212).

Од угрожавајућих фактора су присутни: мелиорација и остепњавање слатина, местимично присутна јака испаша, трагови преоравања, спирање нутријената са околних обрадивих површина.

На локалитету Баре истражени су пашњаци и влажна станишта између Ватина и Маргите (средишњи, источни и јужни део пашњака око потеза Баре). Прикупљени су подаци за 164 врсте васкуларних биљака међу којима се издвајају строго заштићене врсте: слатинска паламида (*Cirsium brachycephalum*), Шварценбергова боквица (*Plantago schwarzenbergiana*) и љутић (*Ranunculus lateriflorus*). Заштићене врсте су: трава против глиста, звездичица (*Galatella cana*), врањемил (*Limonium gmelinii*), *Pholiurus pannonicus*, *Plantago tenuiflora*, детелина (*Trifolium ornithopodioides*) и панонски звездан (*Tripolium pannonicum*).

Од станишних типова приоритетних за заштиту су средишњем, источном и јужном делу пашњака око потеза Баре забележени: панонске лесне степе (С1.21), влажне панонске ливаде (С3.31), панонске алкалне слатине муљевите безбридњаче (*Puccinellia limosa*) (С6. 124), панонска алкална слатина камфорике (*Camphorosma annua*) (С6. 125), панонска алкална слатина фолиуруса (*Pholiurus pannonicus*) и усколисне боквице (*Plantago tenuiflora*) (С6. 127), панонска влажна заслањена ливада лисичјег репка (*Alopecurus pratensis*) (С6. 131) (Слика 3), панонска слана степа и утрина приморског пелена (*Artemisia santonicum*) (С6. 131), панонске слане степе и утрине (С6. 13), панонске заслањене ливаде (С6. 14), обални слани тршњак високе зуре (*Bolboschoenus maritimus*) (Ф3. 152) и обални ниски вишегодишњи шаш мочварне зурке (*Eleocharis palustris*) (Ф3. 212).

Од угрожавајућих фактора су присутни: мелиорација и остепњавање слатина, местимично присутна јака испаша, трагови преоравања, спирање нутријената са околних обрадивих површина.

У склопу валоризације простора водотока Моравица за потребе стављања под заштиту, током 2021. године реализована су и ихтиофаунистичка истраживања. Укупно је забележено седам врста риба: сребрни караш (*Carassius gibelio*), уклија (*Alburnus*

alburnus), сунчаница (*Lepomis gibbosus*), шаран (*Cyprinus carpio*), брадавичарка (*Pseudorasbora parva*), вијун (*Cobitis elongatoides*) и гавчица (*Rhodeus amarus*).

Од представника херпетофауне до сада су регистроване следеће врсте: мали мрмољак (*Lissotriton vulgaris*), црвенотрби мукач (*Bombina bombina*), зелена жаба (*Pelophylax kl. esculentus*) и белоушка (*Natrix natrix*).

Наставак валоризације природних вредности ће бити реализован у 2022. години, а студија прве заштите подручја израђена у 2023. години.

3. „СЛАТИНЕ ШАЈКАШКЕ“

Простор слатина (слика бр. 8) у околини Жабља планиран је за валоризацију у склопу истраживања слатина Средње Бачке. Теренски рад на валоризацији природних вредности је започет у 2019. години и настављен наредних година. Површина за валоризацију је око 2.600 ha. Валоризовани су локалитети Ракиташ (ЖАБ03а), Ливаде (ЖАБ03б), Пустара (ЖАБ04б), Раскопшаница (ЖАБ04д), Мутњача, Сенокос (ЖАБ07), Горњи Шарић (ТИТ05ц), Шарић и Свињска пустара (ТИТ05б).

Године су биле релативно сушне, тако да аспект Слатина код Жабља и Мошорина током влажнијих сезона, од којих су слатине генерално јако зависне, није адекватно сагледан. Наставак валоризације у 2021. и 2022. години је одређен због немогућности завршетка посла у претходним годинама услед пандемије вируса. Очекује се да ће студија заштите слатинских станишта између Жабља и Мошорина бити израђена крајем 2022. године.

Слика бр. 8: Слатине Шајкашке.

Г) ПОЧЕТАК ВАЛОРИЗАЦИЈЕ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ ПОСТОЈЕЋИХ ЗАШТИЋЕНИХ ПОДРУЧЈА У ЦИЉУ ИЗРАДЕ СТУДИЈЕ РЕВИЗИЈЕ ЗАШТИТЕ ПОДРУЧЈА

1. Споменик природе „ПАРК ДВОРЦА У КОНАКУ“

Програмом заштите природних добара за 2021. годину планирана је валоризација природних вредности у циљу ревизије заштите Споменика природе „Парк дворца у Конаку“.

У току 2021. године спроведена су теренска истраживања и започето прикупљање документације. Теренска истраживања ће се наставити 2022. године када ће бити окончан рад на прикупљању документације и

израђена студија ревизије постојеће заштите. Ревизијом заштите није планирана промена граница заштите. Реализован је један теренски излазак током јуна месеца. Извршена је детерминација дендрофлоре. Забележено је четрдесет таксона, претежно листопадног дрвећа и жбуња и снимљене су фотографије парка (слика бр. 9).

Слика бр 9: Партер са јужне стране Дворца „Данијел“, Конак

Д) ЗАВРШЕТАК ВАЛОРИЗАЦИЈЕ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ ПОСТОЈЕЋИХ ЗАШТИЋЕНИХ ПОДРУЧЈА И ИЗРАДА СТУДИЈЕ РЕВИЗИЈЕ ЗАШТИТЕ ПОДРУЧЈА

1. Парк шума „БУКИНСКИ ХРАСТИК“

Резиденцијални комплекс „Букински храстик“ се налази на територији АП Војводине, у Западнобачком округу. Комплекс је смештен на 1 km јужно од Карађорђева на подручју катастарских општина Младеново и Нова Паланка које припадају општини Бачка Паланка. Од 1973. године шума Букински храстик (слика бр. 10) је заштићена као шума са посебном наменом – парк шума (Споменик природе, I категорија, режими заштите II и III степена, управљач Гарда војске Србије, Министарство одбране). Како је од успостављања заштите прошло готово 50 година а током тог периода појавио се већи број проблема, пре свега, у управљању шумом и дивљачи, на иницијативу Министарства одбране договорена је ревизија овог заштићеног добра. На састанку стручњака Покрајинског завода за заштиту природе, Секретаријата за заштиту животне средине, представника Гарде војске Србије и Министарства одбране договорено је да се ревизија природних вредности овог простора започне 2020. године.

Због специфичног значаја резиденцијалног комплекса теренском изласку стручњака Завода је претходила војно-безбедоносна провера након које је током 2020. године изведен је 1 (један) теренски излазак а током 2021. године 3 (три) теренска изласка.

Комплекс Букинског хрastica се састоји из два дела: парковски део са вештачким језерима који чине целину са резиденцијалним објектима, и шумски комплекс који представља остатак некадашњих шума овог дела Подунавља.

Парк резиденцијалног комплекса у Букинском храстику изузетан је пејзажно обликован простор креиран у слободном стилу вртне уметности. Атрактивност амбијента парковског дела постигнута је изградњом комплекса десет језера неправилних облика, задржавањем типичних врста дрвећа које се на ширем простору јављају од природе, као што је храст лужњак, затим формирањем масива листопадног дрвећа и акцендовањем пешачких комуникација и одморишта појединачним примерцима врста богатог колорита. Простор одликује преко 60 врста дендрофлоре, претежно аутохтоних лишћара док се у виду мањих група или појединачно јављају алохтоне врсте, од којих су многе егзоте. Посебно се истичу појединачни примерци храста лужњака (*Quercus robur*) и цера (*Quercus cerris*), једносеменог глога (*Crataegus monogyna*), црног бора (*Pinus nigra*), белог бора (*Pinus sylvestris*), араукарије (*Araucaria araucana*), цуге (*Tsuga canadensis*), атланског кедрa (*Cedrus atlantica*), панчићеве оморика (*Picea omorika*), мочварног чемпреса (*Taxodium distichum*) и других врста.

Данашње природно добро оригинално је било део некадашњег великог комплекса шума који се пружао у виду готово непрекидног појаса између Дунава и Мостонге. Крчење шумске вегетације и изградња детаљне каналске мреже, нарочито током последњих 150 година (што је местимично доводило до секундарног додатног заслањивања) су утицали на ширење површина обраслих слатинском и слатинско-степском вегетацијом док ливадско-пашњачка станишта постојала су од давнина као део исконског предела изграђеног од мозаика шумских, травних и влажних станишта.

Нешумска вегетација природног добра „Букински храстик“ припада воденој, мочварној, ливадско-пашњачкој и слатинској вегетацији. Као приоритетних станишта за заштиту на овом подручју забележено је 11 типова станишта.

Ливадске и пашњачке површине су овде биле присутне у виду мање или више узаног појаса између мочвара, водотокова и бројних мртваја као и унутар шумских чистина. Положај ових шума на контакту неплавне лесне терасе и алувијума као и подаци добијени истраживањем преосталих шумских фрагмената западне и југозападне Бачке у 19. и 20. веку указују да су наведене шуме на неплавним теренима биле представљене типичним панонским шумама лужњака на солоњцу (*Galatello-Quercetum roboris*).

Највреднији и са становишта очувања биодиверзитета најзначајнији станишни типови на територији природног добра су шуме и састојине лужњака (*Quercus robur*) и панонска влажна заслањена ливада лисичијег репка (*Alopecurus pratensis*) и представљају остатке исконског шумо-степског и ливадско-мочварног мозаика типичног за Подунавље западне Бачке.

Шуме и групе стабала у садејству са воденим површинама утичу позитивно на микроклиму резиденцијалног простора, пружају заштиту од погледа и обезбеђују визулени интегритет простора. Унутар шумског комплекса налазе се чисте (монодоминантне) и мешовите састојине. Чисте састојине гради лужњак (*Quercus robur*), багрем (*Robinia pseudoacacia*), пенсилванијски јасен (*Fraxinus pennsylvanica*) и евроамеричке тополе (*Populus X euroamericana*). Наведене врсте такође граде и мешовите састојине са грабом (*Carpinus betulus*), кленом (*Acer campestre*), цером (*Quercus cerris*), сребрнолисном липом (*Tilia argentea*) и другим врстама.

Слика бр. 10: Букински храстик.

Најзначајни део под шумском вегетацијом, као тип станишта, представљају остаци некадашњих шума храста лужњака са грабом, цером и другим врстама, у оквиру свезе *Aceri tatarici-Quercion Zolyomi et Jak. 1957*. Местимична појава коприве (*Urtica dioica*), зове (*Sambucus nigra*) и винобојке (*Phytolaca americana*) у приземном спрату разређених шумских састојина указује на процес нитрификације станишта. Храстове шуме на лесној тераси су услед превођења у пољопривредне површине сачуване на малим површинама, што оправдава и указује на потребу њихове заштите и у случају измењености састава и структуре.

Букински храстик представља пример богатства диверзитета инсеката захваљујући одсуству редовног одржавања шума. Простор обилује групама сапроксилних инсеката који су данас веома ретки и угрожени на европском нивоу управо због савремених мера неге у шумарству. Највећи број сапроксилних инсеката је строго заштићен у Србији, а живи на овом простору захваљујући присуству старог и мртвог дрвета омогућава опстанак овим врстама. Као најзначајније могу се издвојити стрижибубе (Cerambycidae) и Vuprestidae као и Lucanidae

Мирне и очуване шуме, испресецане барама, ливадама, са реком у широј околини представљају станишта пре свега крупних врста птица као што су црна луња (*Milvus migrans*), орао белорепан (*Haliaeetus albicilla*) и црна рода (*Ciconia nigra*). Старост стабала и доступност дупљи погодују детлићима Piciformes и мухарицама. Централно језеро је станиште барских птица, шљука Charadriiformes, као и патака и чигри. Особеност овог подручја је гнежђење пауна (*Pavo cristatus*), једино познато у дивљини у Србији.

Фауна сисара Букинског храстика је релативно богата врстама у односу на површину. Доминирају врсте које насељавају шумска станишта пре свега врсте дивљачи јелен лопатар (*Dama dama*), муфлон (*Ovis musimon*) и дивља свиња (*Sus scrofa*). Вештачка језера која се порибљавају омогућавају присуство видре (*Lutra lutra*). Фауну сисара на овом простору обогаћује и присуство врста малих звери какве су јазавац (*Meles meles*), куна (*Martes sp.*) и ласица (*Mustela nivalis*).

На основу свега наведеног закључено је да Букински храстик испуњава критеријуме за стављање под заштиту као споменик природе према Закону о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010-исправка, 14/2016 и 95/2018 – др. закон и 71/2021).

2. Парк природе „ПАЛИЋ“

Ревизија граница и режима ПП „Палић“ (слика бр. 11) је покренута по иницијативи Града Суботице 2019. године. Главни циљеви ревизије су проширење граница заштићеног подручја на парцеле које су након експропријације уређене као мултифункционални приобални заштитни појас, а истовремено изузимање парцела у грађевинском рејону на којима се циљеви заштите могу остварити и кроз забране и ограничења која важе у заштитној зони. Такође се планира припајање Парку природе „Палић“ већи број дендролошких вредности: два стабла тисе, за које је раније већ предложено стављање под заштиту као споменика природе "Два стабла тисе на Палићу", као и старих стабала код аквапарка и уз западну обалу која се налазе ван предложених граница Парка природе, укупно 24 старих храстова лужњака и 3 беле тополе.

Валоризација терена је извршена 2020. године, када је Управљач допринео ревизији својим биотичким и картографским подацима. Такође, значајни део обраде и приказа података о дендролошким вредностима је извршила стручна служба Управљача током 2021. године, издвајајући најзначајније дендролошке вредности бањског простора за заштиту.

Сарадња са најзначајнијим заинтересованим странама (Управљач заштићеног подручја ЈП „Палић-Лудаш“, „Парк Палић“ д.о.о. (развој туризма), ЈП за упр. путевима, урбанистичко планирање и становање и ЈКП „Водовод и канализација“ Суботица) се одвијала консултацијама путем е-поште.

Студија ревизије заштите је израђена у 2021. години и предата на даље поступање Граду Суботици.

Слика бр. 11: Парк Палић.

4.1.1.1. ПРЕСТАНАК ЗАШТИТЕ ПОДРУЧЈА – СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ

У ИИС Завода налази се закључно са 2021. годином укупно 95 заштићених подручја у оквиру категорије – „Споменик природе“.

Њима су углавном обухваћени стари акти о заштити појединачног дрвећа, дрвореда, паркова, локалитета вртне архитектуре, геолошких профила и сл., који су проглашени у другој половини 20. века и који појединачно заузимају веома мале површине. Сва та подручја заједно захватају до 500 ha (0,02 % АПВ). За многа стабла површина заштите није ни дефинисана у акту о проглашењу.

Табела бр. 2. Индикатори активности и носиоци посла.

Индикатори активности	Носиоци посла
Број дописа локалним самоуправама са иницијативом за престанак заштите	Одељење за Еколошку мрежу и биодиверзитет
Број споменика природе којима је престала заштита	

Током 2021. године извршена је анализа стања девет (9) споменика природе наведених у табели бр. 3.

Табела бр. 3. Преглед споменика природе за разматрање покретања поступка престанка заштите у 2021. години

СП – Споменик природе, ПС – Природни споменик;

А – претпоставка/сазнање да више не постоји или је драстично оштећен;

Б – укључен накнадно у веће заштићено подручје или је скинута заштита.

ДРВЕЋЕ И ГРУПЕ ДРВЕЋА								
Р. бр.	ИИС Бр.	Тип	Назив	Површина m ²	Акт о заштити	Објава акта о заштити	Напомена	
							А	Б
1.	679	СП	Кестен Ђурчина у Панчеву	214	Одлука о заштити споменика природе Кестен Ђурчина у Панчеву бр. I-01-06-4/2007 - СО Панчево	Сл. лист општине Панчево бр. 2/2007	Скинута Заштита 2019.	
2.	672	СП	Бела топола у Кукујевцима	550	Одлука о заштити Беле тополе у Кукујевцима бр. 011-14/05-02 - СО Шид	Сл. лист општина Срема бр. 4/2005	Извршен стручни надзор 2014. и упућен допис ЛС	

ДРВЕЋЕ И ГРУПЕ ДРВЕЋА								
Р. бр.	иИС Бр.	Тип	Назив	Површина м ²	Акт о заштити	Објава акта о заштити	Напомена	
							А	Б
3.	574	СП	Енглески пољски брест у Шајкашу	457	Одлука о заштити СП „Енглески пољски брест у Шајкашу“ бр. 633-3/99 - СО Тител	Сл. лист општине Тител бр. 9/1999	Извршен стручни надзор 2021. и упућен допис ЛС	
4.	454	ПС	Бела топола на путу Пећинци - Попинци	500	Решење СО Пећинци бр. 011-23/80-01	Сл. лист општина Срема бр. 8/80		
5.	453	СП	Стабло црне тополе (<i>Populus nigra</i> L.)	/	Решење СО Пећинци бр. 011-24/80-01	Сл. лист општине Срема бр. 8/ 80		*
6.	433	СП	Бела врба (<i>Salix alba</i> L.)	/	Решење бр. 01-6/1-78	Сл. лист општине Нови Сад бр. 7/79	Извршен стручни надзор 2021. и упућен допис ЛС	
7.	427	ПС	Храст лужњак	/	Решење бр. 01-06-7/IX	Сл. лист општине Нови Кнежевац бр. 1/79	Извршен стручни надзор 2021. и упућен допис ЛС	
8.	425	ПС	Састојина питомог ораха (<i>Juglans regia</i>)	4100	Решење СО Нова Црња бр. 633-5/1/78	Међуопшти-нски службени лист Зрењанин	Извршен стручни надзор 2021. и упућен допис ЛС	
9.	342	СП	Старо стабло бреста (<i>Ulmus campestris</i> L.)	/	Решење СО Сечањ бр. 02-63-3/75 од 17.11.1975. године	Међуопштин-ски службени лист Зрењанин	Извршен стручни надзор 2021. и упућен допис ЛС	

Разлози за покретање поступка престанка заштите неких од тих заштићених подручја, пре свега су драстично нарушавање или потпуно нестајање природних вредности због којих је проглашена заштита или накнадно укључивање површина тих заштићених подручја у друга већа заштићена подручја, у складу са важећом законском регулативом.

Извршеним стручним надзорима је утврђено да се Споменици природе више не налазе на терену. На основу евидентираних стања предлаже се доношење акта о престанку заштите. У складу са чланом 46. Закона о заштити природе („Сл. гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010-испр., 14/2016, 95/2018-др.закон и 71/2021), ако подручје изгуби вредности због којих је заштићено, Завод предлаже доношење акта о престанку заштите органу који је донео акт. Орган из става 1. овог члана дужан је да у року од шест месеци од пријема предлога завода, донесе акт о престанку заштите и исти достави Заводу ради брисања из регистра заштићених природних добара.

4.1.1.2. УЧЕШЋЕ У ПРОЦЕСУ ПРОГЛАШЕЊА ЗАШТИЋЕНИХ ПОДРУЧЈА

На основу чланова 41, 41а, 42. и 43. Закона предлог акта о проглашењу заштићеног подручја заснива се на научној и/или стручној основи - студији заштите, којом се утврђују вредности подручја које се предлаже за заштиту и начин управљања подручјем. О предлогу акта за проглашење заштићеног подручја предлагач акта обавештава јавност, обезбеђује јавни увид и организује јавну расправу о предлогу акта о проглашењу заштићеног подручја и стручној основи - студији о заштити са картографском документацијом. Преглед студија предатих на даље поступање дат је у табели бр. 4 и 4а. У поступку доношења акта о заштити подручја, Завод је укључен у процедуру, уз пружање стручне помоћи на изради акта о заштити.

У складу са чланом 42. став 6. Закона поступак заштите природног подручја је покренут када завод достави студију заштите надлежном органу и Министарство обавести јавност о поступку покретања заштите природног подручја на интернет страници Министарства.

Током 2021. године, одржана је јавна расправа за СП „Лесни профил код Старог Сланкамена“. Општина Инђија, Одељење за урбанизам и комунално стамбене послове и заштиту животне средине, дана 07.07.2021. године организовало је јавну расправу око Нацрта одлуке о заштити СП „Лесни профил код Старог Сланкамена“ као и Студије заштите СП „Лесни профил код Старог Сланкамена“ у Сали 1, Општине Инђија. Јавна расправа је организована након извршеног јавног увида током којег није било примедби на документа.

СИНТЕЗА СТУДИЈА ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ

Завод је током 2021. године извршио синтезу и усклађивање студија које су предате локалним самоуправама ради спровођења даље процедуре проглашења заштите подручја (III категорија - заштићено подручје локалног значаја, члан 41. Закона о заштити природе), а које у предходном периоду нису достављене надлежном министарству ради посатављања на сајт, што је један од разлога што није донет акт о заштити већ дужи низ година.

Табела бр. 4. Студије заштите природе предате на даље поступање (очекује се покретање поступка заштите у 2022. години)

Тип добра	Назив добра	Датум слања нацрта	Заштита у поступку	Општина
СП	Стари парк у Новом Кнежевцу	06.02.2009.	Општина	Нови Кнежевац
СП	Градски парк у Вршцу	31.05.2011.	Општина	Вршац
СП	Јуришина хумка	14.12.2011.	Општина	Жабалъ
СП	Чарнок	20.01.2012.	Општина	Врбас
СП	Лесни профил циглане у Руми	27.01.2012.	Општина	Рума

СП	Парк у Алибунару	03.02.2012.	Општина	Алибунар
СП	Стабла тисе на Палићу	19.04.2013	Град	Суботица
СП	Стари парк код Сонте	07.05.2013.	Општина	Апатин
СП	Жупанијски парк у Сомбору	30.12.2013.	Град	Сомбор
СП	Стабло пауловније (<i>Paulownia tomentosa Thunb.</i>) на Гладношу	30.07.2014.	Општина	Инђија
СП	Парк дворца Јагодић	28.12.2015.	Општина	Пландиште
СП	Стари парк у Великом Гају	30.12.2016.	Општина	Пландиште
СП	Дрворед платана у Сремској Митровици	13.09.2017.	Град	Сремска Митровица
СП	Два стабла тисе у Суботици	25.12.2019.	Град	Суботица
СП	Стари парк Соколац	02.11.2020.	Општина	Нови Бечеј
СП	Бела топола у Савином Селу	02.11.2020.	Општина	Врбас
СП	Оскоруша код Хопова	19.11.2021.	Општина	Ириг
СП	Дрворед копривића у Радничкој улици	06.12.2013. и синтеза студије 26.11.2021.	Град	Нови Сад
СП	Каменички парк	24.12.2014. и синтеза студије 26.11.2021.	Град	Нови Сад
СП	Стабло атласког кедра у Новом Саду	28.12.2015. и синтеза студије 26.11.2021.	Град	Нови Сад
СП	Стабло копривића у Улици Војводе Бојовића у Новом Саду	19.12.2019. и синтеза студије 26.11.2021.	Град	Нови Сад
СП	Футошки парк у Новом Саду	25.12.2019. и синтеза студије 26.11.2021.	Град	Нови Сад

Табела бр. 4а. Студије заштите природе за које је објављено обавештење о поступку покретања заштите на сајту Министарства заштите животне средине (могуће доношење акта о заштити у 2022. години)

Тип добра	Назив добра	Датум објаве	Заштита у поступку	Општина
ПП	Стара Тиса код Бисерног острва	10.02.2017.	Влада АПВ	Бечеј, Нови Бечеј, Жабаљ
СРП	Карађорђево	02.03.2017.	Влада РС	Бачка Паланка, Бач
ПП	Јегричка	8.11.2017.	Влада АПВ	Бачка Паланка, Врбас, Темерин, Жабаљ

ПП	Мртваје горњег Потисја	16.11.2017.	Влада АПВ	Чока, Сента, Кањижа
ПП	Слатине у долини Златице	17.11.2017.	Влада АПВ	Чока, Кикинда
ПИО	Кањишки јараши	25.05.2018.	Влада АПВ	Кањижа
СП	Стратиграфски профил Филијала - Беочин 2017	25.5.2018.	Влада АПВ	Беочин
ПИО	Горња Мостонга	18.04.2019.	Влада АПВ	Сомбор
ПИО	Средња Мостонга	10.07.2019.	Влада АПВ	Апатин, Оџаци, Сомбора
ПИО	Слатине средњег Баната	15.08.2019.	Влада АПВ	Зрењанин, Кикинда, Нови Бечеј, Чока
СП	Лесни профил код Старог Сланкамена	15.08. 2019.	Општина	Инђија
СП	Мешовити дрворед у Оџацима	15.08.2019.	Општина	Оџаци
СП	Стари парк у Влајковцу	16.08.2019.	Општина	Вршац
ПИО	Вршачке планине	01.10.2019.	Влада АПВ	Вршац
ПИО	Потамишје	03.10.2019.	Влада РС	Сечањ, Опово, Зрењанин, Ковачица
ПП	Бегечка јама	09.07.2020.	Град	Нови Сад
ЗС	Велики римски шанац	20.07.2020.	Влада АПВ	Темерин, Жабал, Бечеј
ПП	Полој	20.7.2020.	Влада АПВ	Беочин,

4.1.2. СТРУЧНИ НАДЗОР, У ЗАШТИЋЕНИМ ПРИРОДНИМ ДОБРИМА, САРАДЊА СА ИНСПЕКЦИЈСКИМ СЛУЖБАМА И УПРАВЉАЧИМА ЗАШТИЋЕНИХ ПОДРУЧЈА

Табела бр. 5. Индикатори, број активности и носиоци посла.

Индикатори	Реализовано у 2021. години	Носиоци посла
Број стручних надзора у заштићеним подручјима	47	Одељење за природна заштићена добра, Одељење за еколошку мрежу и биодиверзитет, Одељење за стручне послове и пројектне активности, Одељење за заштиту животне средине и просторно планску документацију

Стручни надзор над стањем и спровођењем мера заштите у заштићеним природним добрима, као и над строго заштићеним и заштићеним врстама, уз пружање стручне помоћи управљачима заштићених подручја, представљају Законом утврђену делатност Завода.

У наставку је изнет преглед стручних надзора (табела бр. 6), реализованих у појединим заштићеним подручјима на територији АПВ током 2021. године:

Табела бр. 6. Преглед обављених стручних надзора у заштићеним подручјима

Предмет надзора	Подручје	Датум надзора	Реализација (наложена мера)	Наложена мера	Инспекција издала решење
НАЦИОНАЛНИ ПАРКОВИ					
путеви, контрола	НП „Фрушка гора“	15.04.2021.	-	да	да
експлоатација воде	НП „Фрушка гора“	28.05.2021.	издавање услова	у току	у току
шумарство	НП „Фрушка гора“	04.06.2021.	контрола	-	-
путеви, контрола	НП „Фрушка гора“	18.06.2021.	-	да	да
експлоатација камена	НП „Фрушка гора“	30.09.2021.	обустава	да	да
насипање и ограђивање	НП „Фрушка гора“	01.12.2021.	уклањање	да	да
СТРОГИ ШУМСКИ РЕЗЕРВАТИ					
утврђивање стања две године након ветролома	СтПР „Рађеновци“	30.07.2021.	снимање и ревитализација	у току	не
праћење стања у шумским резерватима	СтПР „Стара Вратична“	28.07.2021.	снимање и ревитализација	да	не
СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТИ ПРИРОДЕ					
бесправна надоградња викенд објеката	СРП „Ковиљско-петроварадински рит“	24.03.2021.	прибављање услова, обустава радова	у току	у току
коњи и краве, саднице	СРП „Ковиљско-петроварадински рит“	29.01.2021.	прибављање услова, измештање	да	да
водопривредни радови	СРП „Горње Подунавље“	19.03.2021.	-	-	-
заштитна ограда	СРП „Пашњаци велике дропље“	02.07.2021.	санација	-	-
ревитализација обалног појаса	СРП „Лудашко језеро“	03.09.2021.	контрола	да	не
испаша	СРП „Лудашко језеро“	14.09.2021.	контрола	да	не
формирање обалног појаса	СРП „Лудашко језеро“	23.11.2021.	контрола	да	не
обрада земље	СРП „Пашњаци велике дропље“	01.11.2021.	санација	да	да
обрада земље	СРП „Пашњаци велике дропље“	18.11.2021.	санација	да	да
обрада земље	СРП „Пашњаци велике дропље“	02.12.2021.	санација	у току	у току
Сава, стање ревитализованих	СРП „Обедска бара“	27.01.2021.	контрола режима заштите,	-	-

Предмет надзора	Подручје	Датум надзора	Реализација (наложена мера)	Наложена мера	Инспекција издала решење
влажних ливада, стање водених окана			одржавање травних станишта		
влажне ливаде, водена окна, колонија птица, коп шљунка изван СРП	СРП „Обедска бара“	18.03.2021.	Контрола одржавања влажних ливада, праћење колоније чапљи и вранаца	да	да
Дебела гора	СРП „Обедска бара“	22.04.2021.	Контрола поштовања режима заштите, праћење шумске фауне птица	-	-
влажне ливаде, водена окна, колонија птица, коп шљунка изван СРП	СРП „Обедска бара“	17.11.2021.	Контрола одржавања влажних ливада кошењем (тарупирањем) и испашом	да	да
ветрењача и валов	СРП „Царска бара“	08.07.2021.	уклањање	да	да
кеј	СРП „Царска бара“	10.11.2021.	компензацијске мере	-	-
крчење и постављање привремених објеката	СРП „Ритови доњег Потисја“	14.07.2021.	Уклањање и пошумљавање	да	да
ПРЕДЕЛИ ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА					
илегална чека	ПИО „Суботичка пешчара“	27.04.2021.	уклањање	да	да
орање и садња кукуруза	ПИО „Суботичка пешчара“	7.10.2021.	ревитализација	да	да
пожар	ПИО „Суботичка пешчара“	26.08.2021.	ревитализација	да	да
сузбијање инвазивних врста	ПИО „Суботичка пешчара“	23.08.2021.	контрола	да	не
преоравање	ПИО „Слатине средњег Баната“	22.03.2021.	ревитализација	да	да
СПОМЕНИЦИ ПРИРОДЕ					
надзор радова	СП „Копривић у центру Новог Сада“	04.02.2021.	праћење стања	да	-
надзор радова	СП „Амерички платан на Сајлову“	04.02.2021.	праћење стања	да	-
надзор радова	СП „Амерички платан у Футогу“	04.02.2021.	праћење стања	да	-
надзор радова	СП „Платан у дворишту школе Милош Црњански“	04.02.2021.	праћење стања	да	-
надзор радова	СП „Дуд на Ченејском салашу“	04.02.2021.	праћење стања	да	-
реконструкција вреловода	СП „Футошки парк“	18.06.2021.	увид у стање	-	-
рез гране	СП „Амерички платан на Сајлову“	17.06.2021.	Санација реза и ознака	-	-
депоновање материјала	СП „Парк у Бачкој Тополи“	14.07.2021.	издавање услова	да	не
припремни радови на санитарној сечи.	СП „Парк института у Сремској Каменици“	09.09.2021.	-	-	-

Предмет надзора	Подручје	Датум надзора	Реализација (наложена мера)	Наложена мера	Инспекција издала решење
оштећења у крошњи	СП „Храст лужњак у Старој Моравици“	13.09.2021.	Санација, обележавање	да	-
неодржавање	СП „Бела топола у Мољу“	23.09.2021.	Санација, обележавање	да	-
ископ канала	СП „Футошки парк и Лимански парк“	1.11.2021.	затрпавање	-	-
ПАРКОВИ ПРИРОДЕ					
девитализована стабла	ПП „Палић“	27.05.2021.	уклањање стабала	да	-
молови	ПП „Стара Тиса код Бисерног острва“	17.03.2021.	уклањање	да	да
молови	ПП „Стара Тиса код Бисерног острва“	15.07.2021.	уклањање	да	-
уређење обале еколошког коридора	ПП „Бачкотополске долине“	14.07.2021.	контрола	да	не
формирање обалног појаса	ПП „Палић“	14.09.2021.	контрола	да	не
изградња бициклистичке стазе уз обални појас	ПП „Палић“	23.11.2021.	контрола	да	не
шумарство	ПП „Тиквара“	04.02.2021.	санација	-	-
ЕКОЛОШКА МРЕЖА И СТАНИШТА СТРОГО ЗАШТИЋЕНИХ ВРСТА					
насипање и радови	„међународни еколошки коридор, Дунав“	19.02.2021.	прибављање услова, обустава и санација	у току	у току
насипање и радови	„међународни еколошки коридор, Дунав“	01.02.2021.	прибављање услова, обустава и санација	у току	у току
експлоатација песка	ИВА „Дунавски лесни одсек“	03.06.2021.	обустава и спонтана ревитализација	у току	у току
багеровање речног наноса	ИВА „Дунавски лесни одсек“	07.04.2021.	санација	у току	у току
багеровање речног наноса	ИВА „Дунавски лесни одсек“	12.08.2021.	санација	у току	у току
измуљивање	Каћ	24.06.2021.	Обустава, санација	да	да
испаша	Чока, ЧОК076	25.06.2021.	Ограничење испаше	да	-

4.1.2.1. СТРУЧНИ НАДЗОР У САРАДЊИ СА ИНСПЕКЦИЈОМ У ВЕЗИ ЗАШТИТЕ СТРОГО ЗАШТИЋЕНИХ И ЗАШТИЋЕНИХ ДИВЉИХ ВРСТА (СITES КОНВЕНЦИЈА)

Табела бр. 7. Индикатори, број активности и носиоци посла.

Индикатори	Реализовано у 2021. години	Носиоци посла
------------	----------------------------	---------------

Број стручних надзора у сарадњи са инспекцијом у вези строго заштићених и заштићених врста	17	Одељење за природна заштићена добра, Одељење за еколошку мрежу и биодиверзитет, Одељење за стручне послове и пројектне активности, Одељење за заштиту животне средине и просторно планску документацију
--	----	--

Током 2021. године реализовано је више стручних надзора у сарадњи са инспекцијом за заштиту животне средине, Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине, а у вези са убијањем, незаконитим држањем, контролом промета и уништавањем станишта строго заштићених и заштићених дивљих врста, приказано у табели бр. 8.

Табела бр. 8. Преглед обављених стручних надзора у вези строго заштићених, заштићених и врста на CITES листама

ВРСТЕ					
Предмет надзора	Подручје	Датум надзора	Реализација (наложена мера)	Наложена мера	Инспекција издала решење
еја мочварица (мртва - GPS)	Рибњак Бечеј	20.01.2021.	претрага терена	-	-
берза птица	Зрењанин	31.01.2021.	-	-	-
белорепан (пронађен мртав)	Бачки Моноштор	08.03.2021.	предат на анализу	да	Записник инспекције
белорепан (пронађен мртав)	СРП „Горње Подунавље“, Бездан	10.03.2021.	предат на анализу	-	-
белорепан (пронађен мртав)	СРП „Горње Подунавље“, ГЈ „Козара“	15.03.2021.	предат на анализу	-	Записник инспекције
дивља мачка (Пронађена мртва)	Апатин, ГЈ „Апатински рит“	16.03.2021.	нешкодљиво уклоњен са терена	да	Записник инспекције
еја мочварица (пронађена мртва)	Савино село	26.03.2021.	нешкодљиво уклоњен са терена	да	Записник инспекције
еја мочварица – 6 јединки (пронађене мртве)	Ђурђин	01.04.2021.	предати на анализу	да	Записник инспекције
сиви соко	Сомбор	01.04.2021.	предат на анализу	да	Записник инспекције
белорепан	Арадац	06.04.2021.	нешкодљиво уклањање са терена	да	Записник инспекције
белорепан	Жедник	16.04.2021.	нешкодљиво уклањање са терена	да	Записник инспекције
Anseriformes	Бечеј	31.05.2021. 4.11.2021.	одузимање	да	да
соколови <i>Falco sp.</i>	Сента, Чока	25.08.2021.	могућ промет	да	да

ВРСТЕ					
Предмет надзора	Подручје	Датум надзора	Реализација (наложена мера)	Наложена мера	Инспекција издала решење
гнездо степског сокола (<i>Falco cherrug</i>)	Ново Орахово	25.05.2021.	мере из решења 03-401/2 од 25.06.2020.	да	-
гороцвет (<i>Adonis vernalis</i>)	Бачки Моноштор	09.06.2021.	забрана нарушавања, кошење	да	да
контрола, соколови	Нови Сад	25.06.2021.	-	-	-
питони, нелегално држање	Панчево	29.11.2021.	одузимање	да	Записник инспекције

4.1.3. ИНВЕНТАРИЗАЦИЈА И ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ПРИРОДЕ

Инвентаризација и праћење стања природе врши се, између осталог, кроз мониторинг строго заштићених и заштићених дивљих врста и учешће у контроли коришћења и промета дивље флоре и фауне.

Табела бр. 9. Индикатори, број активности и носиоци посла.

Индикатор	Реализовано у 2021. години	Носиоци посла
Број тема мониторинга строго заштићених и заштићених врста и њихових станишта	28	Одељење за природна заштићена добра, Одељење за еколошку мрежу и биодиверзитет, Одељење за стручне послове и пројектне активности, Одељење за заштиту животне средине и просторно планску документацију
Број стручних надзора у сарадњи са инспекцијом у вези контроле промета дивље флоре и фауне	39	
Број стручних надзора у сарадњи са инспекцијом у вези контроле дивљих врста са CITES конвенције	2	

Током 2021. године сарадници Завода су узели учешћа у неколико међународних и националних програма праћења стања строго заштићених и заштићених врста дивљих животиња. Преглед активности дат је у наставку текста:

- 18.01.2021. године; СРП „Пашњаци велике дропље“; Мокрин; учешће у зимском цензусу популације велике дропље (*Otis tarda*) у организацији Удружења за заштиту велике дропље. Сарадници Завода и други учесници су забележили осам јединки те врсте.
- 18.01.2021. године; Војводина, северни Банат (СРП „Пашњаци велике дропље“, ПИО „Долина Златице“); учешће сарадника Завода у програму „Међународни цензус орлова“ (EWC), који координира мађарски партнер ММЕ. Забележени су орао крсташ (*Aquila heliaca*) и белорепан (*Haliaeetus albicilla*).
- 27.01.2021. године; Војводина; IWC - зимски цензус птица водених станишта на глобалном нивоу организује Wetland International (WI), а у Србији координира Друштво за заштиту и проучавање птица Србије. Представници Завода су обишли

неколико локалитета у Војводини (Сава у јужном Срему, СРП „Обедска бара“, базени отпадних вода код Пећинаца). Сви забележени подаци унети су у ИИС

4.1.3.1. МОНИТОРИНГ И АКТИВНА ЗАШТИТА ЗАШТИЋЕНИХ И СТРОГО ЗАШТИЋЕНИХ ДИВЉИХ ВРСТА И ЊИХОВИХ СТАНИШТА

Планирани мониторинг и заштита строго заштићених врста:

- Слатинска паламида (*Cirsium brachycephalum*)
- Банатски божур (*Paeonia officinalis* subsp. *banatica*)
- Јесењи зумбул (*Scilla autumnalis*)
- Кукурјак (*Erantia hyemalis*)
- Гомољаста гостанка (*Phlomis tuberosa*)
- Пешчарски мрзовац (*Colchicum arenaria*)
- Пешчарска перуника (*Iris arenaria*)
- Орхидеје (фам. Orchidaceae)
- Панонски скакавац (*Acrida ungarica*)
- Црнка (*Umbra krameri*)
- Балонов балавац (*Gymnocephalus baloni*)
- Вијуни (фам. Cobitidae)
- Барски караш (*Carassius carassius*)
- Репати водоземци (Caudata)
- Барска корњача (*Emys orbicularis*)
- Велика дропља (*Otis tarda*)
- Степски соко (*Falco cherrug*)
- Крсташ (*Aquila heliaca*)
- Орао кликташ (*Clanga pomarina*)
- Обична траварка (*Saxicola rubetra*)
- Беловрата мухарица (*Ficedula albicollis*)
- Зимски цензус птица водених станишта (IWC)
- Зимски цензус птица грабљивица
- Колоније чапљи и вранаца
- Текуница (*Spermophilus citellus*)
- Биодиверзитет влажних станишта СРП „Обедска бара“
- Биодиверзитет шумских станишта Војводине
- Бидиверзитет остатака станишта Панонске шумо-степе

Банатски божур (*Paeonia officinalis* L. subsp. *banatica*)

Мониторинг популације банатског божура, критично угрожене и строго заштићене врсте, спроводи се у континуитету од 1994. године. У СРП „Делиблатска пешчара“, на Фламунди,

где је очувана једна од неколико популација ове ретке врсте у Србији, постављено је 17 сталних квадрата на станишту деградоване лужњакове шуме. У оквиру мониторинга стања популације прате се: бројност, узрасна структура, биометријске карактеристике и распоред јединки унутар две сталне групе и пресађене групе божура. Од 1996. године у три наврата су спроведене активне мере са уклањањем жбуња, а 2011. и 2012. године санитарна сеча и прореда у шумској састојини. Бројност популације је у протекле две деценије од једва 40 - так вегетативних јединки (јувенила) повећана на просечно 60 до 80 јединки. У протеклим годинама, када су спроведене активне мере, јављало се и преко 100 јединки.

Током 2021. године је дошло до **пада бројности** популације у односу на стање у 2020. години (са **118 на 87**). Број **репродуктивних (фертилних)** јединки је **смањен за скоро 50%** (са 21 на 12), посебно у квадратима А и С у главној групи, чиме је значајан скок у бројности фертилних јединки регистрован током 2020. године поново враћен на вишегодишњи просек регистрован до 2019. године (када је било регистровано 14 фертилних јединки). У оквиру пресађене групе је регистровано повећање броја фертилних јединки за 3 јединке у односу на период 2018-2020. године. Такође, **број јувенилних јединки** у целој популацији је **смањен** у односу на стање из 2020. године (са 86 на 65) (табеле бр. 10 и 11).

Приликом обиласка станишта су у околини неких јединки утврђена мања оштећења површинског слоја земљишта настала рујењем дивљих свиња које су током пролећа нашле привремено склониште у режиму I степена заштите током сече оближњих шумских одељења. Флукуације бројности у оквиру популације банатског божура су бележене од 1996. године и везане су за флукуације микроклиматских и других фактора спољне средине који утичу на мировање семена и раст биљке. Познато је да семе божура мора да прође кроз период зимског мировања (дорманције), при чему у повољним условима може доћи до подстицања клијања и повећања бројности популације (као што је био случај током 2020. године када је утврђено повећање броја клијанаца и јувенилних јединки са 74 на 89). Како је зима 2020/2021. године била веома блага претпоставка је да неке семенке и спавајући пупољци на ризомима нису исклијали ове године.

Приликом обиласка популација банатског божура је извршено и узорковање делова листа и цвета за потребе генетских анализа и вештачког умножавања биљака у оквиру Истраживачко-развојног пројекта „Заштита природних ресурса и ефикаснија употреба угрожених функционалних биљака пореклом из Кине и Србије“ уговореног између Министарства науке и технологије Народне Републике Кине и Министарства просвете, науке технолошког развоја Републике Србије и званично прихваћеног у Анексу 2 Документоване одлуке о пројектима научно-технолошке сарадње (2021-2023) између Републике Србије и Народне Републике Кине објављене 23. 04. 2021. године на интернет страници Министарства просвете, науке технолошког развоја Републике Србије [<http://www.mpn.gov.rs/rezultati-konkursa-za-sufinansiranje-naucne-i-tehnoloske-saradnje-izmedju-republike-srbije-i-narodne-republike-kine-za-period-2021-23/>].

Основ за заједничке активности Покрајинског завода за заштиту природе и Института за лековито биље „Др Јосиф Панчић“ из Београда је Споразум о пословно-техничкој сарадњи између Института за лековито биље „Др Јосиф Панчић“ из Београда и Покрајинског завода за заштиту природе оверен и заведен у Заводу под 04 бр. 028-1227 од 20. 04. 2021. године. Узорковање је обављено на основу Дозволе Министарства заштите животне средине бр. 353-01-1467/1/2021-04 и Мишљења Покрајинског завода за заштиту природе

заведеног под 03 бр. 019-1500 од 21. 05. 2021. године а обавила га је др Жељана Пријић са Института за лековито биље „Др Јосиф Панчић“ из Београда уз стручни надзор Ранка Перића из Покрајинског завода за заштиту природе.

Табела бр. 10. Стање бројности у квадратима А(I-V), В(I-IV), С(I-IV) и у додатном квадрату у оквиру тзв. главне групе банатског божура на дан 14. 07. 2021. године. Легенда: Juv. -младе (јувенилне) јединке, Virg. - одрасле јединке са виргинилним пупољцима, Fert. - репродуктивне (фертилне) јединке.

Главна група										
	А			В			С			Σ
Квадрати	Juv.	Virg.	Fert.	Juv.	Virg.	Fert.	Juv.	Virg.	Fert.	
I	-	-	-	5	-	1+1*	6	-	1	
II	8+1*	-	1	6	-	0	3+1 ¹	-	2	
III	6	-	1	4	-	-	3	-	2	
IV	3	-	1	6	-	-	6	-	-	
V	1	-	-	/	/	/	/	3	/	
Додатни квадрат	5	1	2	/	/	/	/	/	/	
збирно	24	1	5	17	0	2	19	3	5	
тенденције бројности (од 2020)	↓1	↓3	↓8	↓25	↓2	↓6	↑2	↑2	-	↓31
Σ	30			19			27			76

Табела бр. 11. Стање бројности у квадратима А(I-II, 0 и -I) и В(I-II) у оквиру тзв. пресађене групе банатског божура на дан 14. 07. 2021. године. Легенда: Juv.-младе (јувенилне) јединке, Virg.-одрасле јединке са виргинилним пупољцима, Fert.-репродуктивне (фертилне) јединке.

Пресађена група							
	А			В			Σ
Квадрати	Juv.	Virg.	Fert.	Juv.	Virg.	Fert.	
I	1	0	3	2	0	2	
II	-	-	-	-	-	-	
0	1	-	1	/	/	/	
- I	1	-	-	/	/	/	
збирно	3	0	4	2	0	2	
тенденције бројности (од 2020)	↓1	↓2	↑1	↑2	↓1	↑1	-
Σ	7			4			11

Кукурјак (*Eranthis hyemalis* (L.) Salisb.)

У оквиру редовног годишњег праћења стања популације строго заштићене врсте кукурјака (*Eranthis hyemalis*) на подручју СРП „Багремара“ детаљно су прегледана одељења у режиму I (првог) степена заштите: 7 и 8, посебно делови одељења у којима је током

протеклих година извршена сеча багрема у оквиру радова на санацији и ремедијацији станишта. Увидом на терену је установљено да су наведени радови обављени у складу са условима заштите природе прописаним решењем Покрајинског завода за заштиту природе под 03 бр. 019-1072/2 од 29. 07. 2014. године. Радови на сечи и обнови су извршени у деловима одељења 7 и 8 у којима приликом картирања популације кукурјака 11-12. 03. 2014. године нису забележена станишта ове врсте (обавештење Покрајинског завода за заштиту природе заведено под бр. 03-019-285/6 од 06. 06. 2014.). Приликом прегледа наведених шумских одељења методом трансекта је установљено да је **популација кукурјака у односу на стање забележено приликом картирања 2014. године очувана и у погледу величине (површине) фрагмената коју заузима унутар одељења и у односу на бројност јединки унутар фрагмената**. Наведени фрагменти популације кукурјака се налазе у оквиру делова одељења у којима није извршена сеча (у складу са решењем Покрајинског завода за заштиту природе под 03 бр. 019-1072/2 од 29. 07. 2014. године).

Обиласком делова одељења на којима је обављена планирана потпуна сеча багрема (8/2, 8/b, 8/g, 8/c, 7/a) је установљено да је **након сече овде дошло до наглог ширења популације кукурјака** са околних фрагмената па је ове године кукурјак забележен на стаништима где врста није била утврђена током картирања 2014. године и то на већим површинама унутар сечина у одељењима 8 и 7, посебно масовно у шибљаку насталом спонтаном обновом багрема у одсецима 8с и 7а. Нови локалитети на којима је забележен кукурјак су:

- 1) 45.266874° N, 019.379710° E (веће групе јединки).
- 2) 45.266804° N, 019.380365° E (веће групе јединки).
- 3) 45.266406° N, 019.380605° E (веће групе јединки).
- 4) 45.266996° N, 019.381454° E (умерено густе групе јединки).
- 5) 45.267748° N, 019.381942° E (спорадична појава).
- 6) 45.268160° N, 019.383427° E (веће групе јединки).

Пораст бројности се може објаснити просветљавањем станишта након сече багрема, будући да је кукурјак врста светлих (на пр. хрстово-грабових) шума, ивица шума и жбуњака. Обиласком терена није утврђено да су унутар делова одељења 8 предвиђених за санацију и ремедијацију станишта (решење Покрајинског завода за заштиту природе под 03 бр. 019-1072/2 од 29. 07. 2014. године) засада обављени други планирани радови осим сече, будући да је на већини места дошло до спонтане обнове, прорастања младица багрема из пањева и образовања шибљака.

Готово све забележене јединке су биле у вегетативном или постфлоралном стадијуму. Према усменом саопштењу управљача цветање је започело 31. 01. 2021. године.

Јесењи зумбул (*Scilla autumnalis*) и слатинска паламида (*Cirsium brachycephalum*)

Панонске слатине представљају посебан предео који обухвата низ хидролошки условљених типова станишта са карактеристичним азоналним типовима вегетације

развијеним, у зависности од изражености микрорељефа, дуж градијената влажности и заслањености подлоге. Због присуства ретких и угрожених врста и подврста које овде имају ендемски или субендемски карактер панонске слатине су у биогеографском смислу укључене у посебну биогеографску панонску целину (флористичка панонска провинција). Панонске слатине се убрајају у приоритетна НАТУРА 2000 станишта, у селектована ЕМЕРАЛД станишта и за заштиту приоритетне типове станишта у Србији („Правилник о критеријумима за издвајање типова станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување“, Сл. Гласник РС, бр. 35/2010) и стога се у оквиру задатака на успостављању НАТУРА 2000 мреже, односно попуњавања базе података за националну еколошку мрежу као предуслов издваја њихова валоризација са становишта присутних биодиверзитетски значајних врста и типова станишта.

У том циљу су у оквиру предлога за мониторинг издвојене две строго заштићене флористички значајне врсте: јесењи зумбул (*Scilla autumnalis* L.) и слатинска паламида (*Cirsium brachycephalum* Juratzka).

Праћење наведених врста је извршено картирањем и проценом бројности њихових популација на слатинским подручјима Бачке и Баната и представља наставак ранијих истраживања чији су главни циљеви: издвајање за заштиту приоритетних типова станишта као основе за успостављање мреже заштићених подручја у Србији и прикупљање савремених података о распрострањењу и популацијама предложених врста у складу са најновијим IUCN критеријумима за процену њиховог статуса угрожености.

Јесењи зумбул (*Scilla autumnalis* L.) је распрострањен на слатинама Бачке и Баната. Због специфичног водног режима заслањених станишта који је нарушен услед изградње мелиоративних канала, затим услед претеране испаше и гажења и атрактивности њених цветова ова строго заштићена врста је данас ограничена на мали број локалитета у Подунављу и Банату (претежно дуж Тисе). Током 2021. године ова врста није забележена ни на једном новом локалитету у оквиру истраживаних слатинских комплекса у Бачкој и Банату.

Слатинска паламида (*Cirsium brachycephalum* Juratzka) је панонска ендемска врста карактеристична за слане мочваре и забарене депресије (тзв. копове). Распрострањена је углавном на подручју северног и средњег Потисја Бачке и Баната. Током 2021. године ова врста је утврђена на 17 нових локалитета:

- 1) Селеуш (Владимировачки пашњак), на 4 локалитета (4-5 јединки на 100 m² код 45.116242° N, 20.928253° E; једна јединка на 45.11300° N, 20.930013° E; једна јединка код 45.111330° N, 20.930251° E; једна јединка код 45.096597° N, 20.939899° E и још 5-6 јединки у околини), 22. 06. 2020. године.
- 2) Ватин (Селиште) на једном локалитету (један примерак на 45.181991° N, 21.286502° E), 24. 05. 2020. године.
- 3) Ватин-Маргита (Баре) на 4 локалитета (око 100 m² на 45.235200° N, 21.194329° E; једна јединка код 45.235337° N, 21.196244° E; бројно код 45.235242° N, 21.199870° E; до 50 јединки код 45.235236° N, 21.200306° E), 04. 06. 2020. године.
- 4) Жабал (Ливаде) у оквиру 3 микролокалитета (око 700 јединки код 45.379593° N, 20.143570° E; пар хиљада јединки на око 500 m² код 45.379918° N, 20.144114° E и око 50 јединки код 45.380197° N, 20.145167° E).

- 5) Жабаль (Пустара) на 4 локалитета (око 100 јединки код код 45.353520° N, 20.186093° E; на око 10.000 m² код 45.353959° N, 20.185550° E; на око 1500 m² код 45.354732° N, 20.186221° E; пар стотина јединки на око 2500 m² код 45.356960° N, 20.185665° E).
- 6) Мошорин-Шајкаш (Раскопаница Греда) на 4 локалитета (око 200 јединки код код 45.332639° N, 20.168210° E; око 1000 јединки на око 10.000 m² код 45.331713° N, 20.167744° E; око 300 до 400 јединки код 45.329927° N, 20.167005° E; на око 5000 m² код 45.328268° N, 20.167914° E).

Фамилија орхидеја (*Orchidaceae*)

Као високо специјализовани организми чије су поједине животне фазе (клијање, опрашивање) условљене сложеним односима са уско прилагођеним врстама симбионата - земљишних гљива односно инсеката опрашивача, опстанак представника фамилије орхидеја (*Orchidaceae*) је условљен постојањем очуване и незагађене животне средине. На пример, таложењем загађења у земљишту, подземним или површинским водама долази до промене рН вредности земљишта што може утицати на нестанак земљишне микрофлоре, док фрагментација станишта и коришћење хемијских средстава могу изазвати нестанак погодних станишта и смањење/нестанак локалних популација инсеката опрашивача. Због тога су представници орхидеја добри показатељи очуваности односно угрожености животне средине и стање и богатство у саставу орхидеја може имати пресудну улогу приликом одлучивања о потреби заштите станишта као што су слатине и степе у Војводини, која се данас често јављају у виду острва и остатака у пољопривредном окружењу.

Током 2021. године утврђена је само једна мања популација врсте из фамилије орхидеја:

Смрдљиви каћунак (*Anacamptis coriophora*), Селеуш (Владимировачки пашњак), десетак прецветалих јединки код 45.114586° N, 20.930173° E), 22. 06. 2021. године.

Гомољаста гостанка (*Phlomis tuberosa*)

Гостанка (*Phlomis tuberosa* L.) је елемент шумо-степске флоре евроазијске степске зоне који је у Србији спорадично бележен у њеним источним и јужним деловима. Представља изузетну реткост на степским стаништима јужног дела Панонске низије. Иако је ово изразито упадљива и релативно крупна врста чији животни циклус траје током већег дела вегетационе сезоне, постоји само један публиковани податак за територију Војводине старији од 50 година који није потврђен на терену нити је познато да постоји доказни примерак у некој од 4 међународно признате ботаничке колекције у Србији.

Налази ове врсте на два локалитета у околини Падине као засада једини познати подаци о њеном налажењу у Војводини сведоче о вредности подручја као једног од регионалних центара диверзитета лесне степске флоре и вегетације.

Током 2021. године присуство популације је потврђено у обе лесне долине у околини Падине:

а) у долини Алаш врста је забележена у више група са преко 500 јединки у цвету и вишеструко више нецветажућих розета на укупно 5 микролокалитета при чему су највеће групације забележене на тачкама:

- 1) 45.077572° N, 020.778846° E: 136 јединки у цвету и више стотина нецветажућих розета.
- 2) 45.072705° N, 020.783894° E: више од 100 јединки у цвету и више стотина нецветажућих розета.
- 3) 45.070484° N, 020.790861° E: више од 100 јединки у цвету и више стотина нецветажућих розета.

б) у долини Вишњичкова-Риба је присутна са око 200 јединки на 3 микролокалитета:

- 1) 45.125247° N, 20.754689° E: око 50 јединки у цвету и више десетина розета.
- 2) 45.125197° N, 20.755437° E: око 100 јединки у цвету и више десетина розета.
- 3) 45.124946° N, 20.756177° E: око 20 јединки у цвету.

У обе долине врста је везана искључиво за ксерофилна травна станишта на северним падинама долина где се јавља у оквиру умерено очуване до очуване степске вегетације крајњих источних делова долина одржаваних кошењем, због чега се овде углавном размножава вегетативним путем.

Пешчарска перуника (*Iris arenaria* Waldst. & Kit.)

Пешчарска перуника (*Iris arenaria* Waldst. & Kit.) се сматра критично угроженом у Србији, а налази се и на анексу 2 Директиве о стаништима, као врста чије очување захтева формирање заштићених подручја у земљама ЕУ. У Србији се јавља само на подручју Суботичко-Хоргошке прешчаре, на два локалитета: у Селевењској шуми (СРП „Селевењске пустаре“) и на једној чистини Суботичке шуме (ПИО „Суботичка пешчара“). Мониторинг стања станишта, изршена током септембра месеца, обухватио је оба локалитета на којима се врста јавља у Србији, са циљем процене ефикасности мера активне заштите примењених од стране Управљача. Због изузетно кратког периода цветања, пребројавање полно зрелих јединки је извршио Управљач.

На простору Селевењске шуме перуника расте по рубу чистина, на којима се редовним кошењем спречава ширење багрема (*Robinia pseudoacacia*) и америчког копривића (*Celtis occidentalis*). У односу на претходни мониторинг перунике током 2017. године, густина изданака дрвенастих врста није се смањило значајно (процена је вршена визуелно), што указује на потребу примене интензивнијих мера одржавања станишта. Потребно је повећати број кошења или премазивати камбијум пресечених изданака хербицидом. Видљив резултат одржавања станишта је повећање виталности једног дела субпопулације. Након крчења руба мешовите састојине багрема и америчког копривића код белих борова 2019. године, започета је спонтана обнова степске вегетације и појавиле су се цветајући примерци перунике. На тај начин бројност локалне субпопулације се повећало и садржи око 90 полно зрелих јединки.

На простору ПИО „Суботичка пешчара“ ова врста се налази у младом засаду црног бора. Од инвазивних врста је присутан само амерички копривић са неколико младих

примерака, због чега на овом станишту се не примењују мере активне заштите. Растом борова опада осунчаност микростаништа, а број перуника опада: од раније забележеног 80 примерака ове године је утврђено цветање свега 25 јединки. Да би се спречио нестанак ове субпопулације, потребно је смањити густину засада црног бора на станишту перунике, ради смањења засенчености ове пешчарске врсте.

На оба локалитета се примењује сукцесија степске вегетације према отвореној пешчарској вегетацији, као последица промене хидролошког режима. Узимајући у обзир, да већина јединки се јавља по екотону сађених шумских култура и чистина, где су микроклиматски услови повољнији, може да се предпоставља да погоршање хидролошких услова може угрожавати опстанак ове врсте на датим локалитетима.

Пешчарски мрзовац (*Colchicum arenarium* Waldst. & Kit.)

Пешчарски мрзовац (*Colchicum arenarium*) је панонски субендем, угрожен због свог уништавања станишта. Мониторинг је вршен на подручјима ПИО „Суботичка пешчара“ (локалитет Крчевина) и СРП „Селевењске пустаре“ (субјединица Селевењска шума) ради процене ефикасности мера активне заштите примењених од стране Управљача. Субпопулације су угрожене ширењем америчког копривића (*Celtis occidentalis*) и киселог дрвета (*Ailanthus glandulosa*). Сеча јединики ових врста се одвијала 2015. године, а коренови изданци се уништавају редовним кошењем које се одвија једанпут годишње, током лета. Ове године кошење је извршено током септембра месеца. Закаснило кошење је омогућило инвазивним врстама да депонују хранљиве материје у свом кореновом систему и да повећају своју виталност. У односу на претходни мониторинг ове просторне целине током 2017. године, није уочено значајно опадање броја изданака инвазивних врста. Велики број покошених изданака по чистинама указује на потребу повећања интетнзитета сузбијања инвазивних врста. Потребно је повећати број кошења или вршити премазивање пресечених изданака хербицидем.

Панонски скакавац (*Acrida ungarica*)

Панонски скакавац (*Acrida ungarica*) је ендемит и насељава ливаде на песку и степска станишта. Слабо је прилагодљив на промене услова станишта, па поред фрагментације станишта, угрожавајуће факторе представљају и паљење вегетације, чиме се спаљују њихови развојни облици и уништавају биљке хранитељке. До сада је забележен на различитим ливадским стаништима са мање или више заслањеном подлогом у Специјалним резерватима природе „Царска бара“, „Слано Копово“, „Делиблатска пешчара“, „Горње Подунавље“, „Окањ бара“, „Пашњази велике дропље“, „Засавица“, Парковима природе „Камараш“ и „Палић“, и Пределу изузетних одлика „Караш – Нера“. Забележен је и на просторима у поступку заштите, ПИО „Кањишки јараши“, ЗС „Римски шанац“, ПП „Слатине долине Златице“, ПИО „Потамишје“, ПИО „Слатине средње Мостонге“ и ПИО „Слатине Средњег Баната“. Такође, у оквиру станишта еколошке мреже постоје подаци о присутности ове врсте унутар полигона „Моноштор – Црна бара“ (ЧОК 08), „Слатине код Јанковог моста“ (ЗРЕ 19), „Мошоринске ливаде „ (ТИТ 05б и ТИТ 05ц), и „Долина између Селеуша и Алибунара“ (АЛИ 05), „Долина и Алаш“ (КОВ 08), „Пашњак јужно од Новог Бечеја“ (НБЧ 24), „Мужљанске слатине“ (ЗРЕ 15а) и „Слатине источно од Арадца“ (ЗРЕ 16г).

Током септембра 2021. године популације панонског скакавца су забележене на три нова локалитета. Долине од насеља Алибунар ка Селеушу су детаљније истраживане. На *станишту строго заштићених врста АЛИ 01 – „Лесне долине код Алибунара“* травна вегетација је бујна и популација панонског скакавца је најбројнија у односу на сва досада забележена станишта ове врсте у Војводини. Процењено је просечно 20 јединки/м² на око 159 ха. Такође, на пашњацима *станишта строго заштићених врста АЛИ 02 – „Пашњаци код Алибунара“* забележена је популација ове врсте на уском појасу уз насип-узвишење на површини од око 1000м x 2м бројности од око 5 јединки/м². Слична је ситуација на пашњацима на *станишту строго заштићених врста АЛИ 04 „Велики пашњак“* и *АЛИ 03б „Ливаде и пашњаци од Добрице до Локве“*.

У СРП „Тителски брег“, на пашњаку према Локу, непосредно уз асфалтни пут, забележено је такође око 5 јединки/м². Овде је врста већ забележена, али на ширем простору пашњака. Међутим, ове године није забележен ни један примерак на самом пашњаку.

За очување панонског скакавца неопходно је, поред успостављања заштите станишта, обезбедити еколошке коридоре блиске природним стаништима, како би се повезале одвојене популације.

Мониторинг строго заштићених врста риба

Активности на биомониторингу са циљем заштите и праћења стања заштићених врста риба, односно популација и станишта реализоване су у периоду пролеће-лето 2021. године. Ихтиофаунистичка истраживања су извршена на природним и измењеним водотоцима, детаљној канлаској мрежи Хидросистема ДТД, акумулацијама, барама и мочварним стаништима, на површина под заштитом (заштићена подручја, станишта строго заштићених врста у оквиру Еколошке мреже) као и на подручјима изван граница заштите. Узорковање је извршено методом електрориболова и коришћењем стајаћих мрежарских алата (вршки). Предмет мониторинга су некада веома бројне аутохтоне врсте (**црнка (*Umbra krameri*)**, **Балонов балавац (*Gymnocephalus baloni*)**, **барски караш (*Carassius carassius*)** и **вијуни из породице Cobitidae**) чија станишта су уништена или смањена и драстично измењена услед обимних радова на уређењу вода на подручју АП Војводине спроведених током 20. века. Осим губитка станишта, значајни угрожавајући фактор представљају и алохтоне врсте које су доспеле случано или намерним путем, као и загађивање вода. Барски караш и црнка представљају добре индикаторске врсте станишта са стајаћим водама богатим субмерзном и флотантном вегетацијом, док Балонов балавац указује на добру повезаност реке са околним плавним подручјем. Наведене врсте се налазе на Прилогу 1 (строго заштићене врсте) Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 05/2010, 47/2011, 32/2016 и 98/2016).

Представници две врсте из породице Cobitidae, **чиков (*Misgurnus fossilis*)** и **вијун (*Cobitis elongatoides*)**, су забележени на више локалитета (преглед дат у табели бр. 12), јувенилни и адултни примерци.

Табела бр. 12. Локалитети са врстама: чиков (*Misgurnus fossilis*) и вијун (*Cobitis elongatoides*)

локалитет	<i>Cobitis elongatoides</i>	<i>Misgurnus fossilis</i>
водоток Моравица код Маргите	+	-
главни канал Мандра-Фатов (код Бачког Новог Села)	-	+
СРП „Горње Подунавље“, канал Кеверча	+	+
Тамиш, код Уздина (у поступку заштите)	+	-
разлив Тамиша код Боке (у поступку заштите)	+	+
рукавац Тамиша код Јаше Томића (у поступку заштите)	+	-
водоток Жива (локални еколошки коридор)	-	+
Новоселски рит (БАЧ04)	+	+
СРП „Карађорђево“	+	+

Основни угрожавајући фактори чикова и вијуна забележени током истраживања су грабљиве алохтоне врсте риба, убрзана сукцесија станишта, замуљеност станишта, загађење које потиче са околних пољопривредних станишта, мелиорациони радови на одржавању канала за одводњавање.

Барски караш (*Carassius carassius*) је током 2021. године забележен само у водотоку Жива (локални еколошки коридор). Имајући у виду податке са ранијих истраживања које је спровео Завод, популације и бројност барског караша су у опадању. Ова врста је угрожена услед присуства алохтоне и инвазивне врсте сребрни караш (*Carassius gibelio*) са којом хибридизује и налази се у конкуренцији за станиште, исрану и места за мрест, као и услед активности водопривреде на одржавању каналске мреже за одводњавање (која представља једну од секундарних станишта браског караша).

Балонов балавац (*Gymnocephalus baloni*) није забележен ни на једном истраживаном подручју. Изостанак ове врсте је могуће објаснити и ниским водостајем у реци Дунав у периоду вршења електрориболова, односно мале могућности за бочну миграцију ове врсте између главног тока реке и плавних подручја.

Иако белица (*Leucaspis delineatus*) не представља предмет бимониторинга за 2021. годину, налази ове врсте у рукавцу реке Тамиш, као и на плавном подручју реке Дунав (Новоселски рит) су веома значајни. Резултати ихтиофаунистичких истраживања су показала да влажна станишта у плавним подручјима дуж већих река садрже значајне природне вредности упркос присутним деградационим процесима и антропогеним угрожавајућим факторима.

Истраживања **црнке (*Umbra krameri*)** током 2021. године су вршена у сарадњи са Биолошким Факултетом Универзитета у Београду, који је носилац пројекта Rufford Small Grants „Towards in situ and ex situ conservation of the European mudminnow (*Umbra krameri*) in Serbia“, која за циљ има истраживање познатих популација црнке, идентификација евентуалних нових станишта и популација, као и вештачки мрест врсте са циљем јачања природних популација црнке. У склопу биомониторинга, вршена су истраживања на забележеним стаништима црнке у Специјалном резервату природе „Краљевац“ и каналу Вранишевац (део детаљне каналске мреже Хидросистема ДТД) код насеља Делиблато. Станишта црнке су услед радова на уређењу вода током 20. века на подручју АП Војводине смањена и изгубљена, а популације некада ове широко распрострањене врсте

значајно фрагментисана. Данас црнка првенствено настањује секундарна станишта (канални за одводњавање), као и полуприродна влажна станишта укључена у систем за одводњавање. Током вршења електрориболова, на истраживаним подручјима су забележене јединке различитих узрасних класа (јувенилни и адултни примерци), што указује на постојање репродуктивно способне популације на овим стаништима. За потребе пројекта Rufford Small Grants „Towards in situ and ex situ conservation of the European mudminnow (*Umbra krameri*) in Serbia“, 12 јединки (три мужјака и девет женки) је узето за потребе вештачког мреста у лабораторијским условима. Током јула месеца, матичне јединке и добијена млађ (14 комада) су враћене у природна станишта, на место где су матичне јединке и изловљене.

Најзначајнији угрожавајући фактори представљају грабљиве алохтоне врсте риба, несталан водни режим у каналској мрежи (делови канала у појединим периодима године пресушују), загађење које у влажна станишта доспева са околних пољопривредних површина, активности водопривреде на одржавању каналске мреже за одводњавање. Током истраживања нису забележене јединке алохтоне и инвазивне врсте рибе амурски спавач (*Perccottus glenii*), који због својих еколошких карактеристика представља предатора црнке и главног компетитора за мрест и исхрану. Ова врста својим присуством може узроковати нестанак црнке са својих станишта.

Херпетофауна у еколошкој мрежи Војводине

Батрахофауну Војводине чини укупно 16 врста водоземаца (Amphibia).

Херпетофауна Војводине броји укупно 17 врста из класе гмизаваца (Reptilia), од којих су две интродуковане на простор Војводине (*Testudo hermanni* (шумска корњача) и *Mediodactylus kotschy* (Кочијев геко)).

Од овог броја присутних врста водоземаца на територији АП Војводине, 13 врста је строго заштићено, а 3 врсте су заштићене.

Из класе гмизаваца 12 врста је строго заштићено, 2 врсте су заштићене, а 3 врсте нису заштићене домаћом легислативом.

Циљ мониторинга фауне водоземаца и гмизаваца је да се бележењем присутних врста и њихове бројности, индиректно прати и квалитет самих станишта, а по потреби да се одреде мере које ће унапредити стање станишта, смањити присутне негативне утицаје и побољшати састав и бројност врста и јединки батрахо и херпетофауне.

У току 2021. године настављен је мониторинг састава батрахофауне и херпетофауне, са нагласком на репате водоземце и на барску корњачу, на следећим локалитетима и у њиховом окружењу: Дунавски ритови између Плавне и Бачког Новог Села, Слатине уз Моравицу, Пашљаци и долине код Алибунара, Долине код Падине и Букински храстик. Највише су обилажена водена и влажна станишта, која погодују водоземцима и мањем броју врста из класе гмизаваца, али су од кључне важности за популације барске корњаче.

Репати водоземци (Caudata)

Изузетно лоши временски услови и хладни дани у марту, априлу и првој половини маја довели су смањене активности и отежаног регистровања ових врста, па у периоду када су све врсте водоземаца у фази парења и полагања јаја, није забележена ни једна јединка.

Барска корњача (*Emys orbicularis*)

Барске корњаче су регистроване на два терена ове године: на Дунавским ритовима између Плавне и Бачког Новог Села и у Букинском храстику. Дунавски ритови између Плавне и Бачког Новог Села са различитим типовима водених и влажних станишта представљају једно од најбољих станишта за ову врсту на простору целе Војводине. При сваком теренском обиласку примећен је велики број јединки ове врсте, најчешће како се сунчају на обореним и потопљеним стаблима. Једна јединка је спасена из мреже нелегално постављене од стране риболоваца. Такође, на више места су нађене љуске од јаја барске корњаче.

Велика дропља (*Otis tarda*)

Велика дропља (*Otis tarda*) је глобално угрожена врста, чија се популација у Србији процењује на десетак јединки. Праћење велике дропље вршено је у СРП „Пашњаци велике дропље“ и околини. Значајан део мониторинга реализовала је чуварска служба Управљача, ЛУ „Перјаница“. Мониторинг је у овој сезони усмерен на заштитну ограду за велику дропљу, направљену крајем 2018. године, са циљем увида у прихватање ограде од стране великих дропљи.

Слика бр. 12: Женка велике дропље (*Otis tarda*) у Резервату - Сентеш, фото ЛУ Перјаница

Велике дропље (слика бр. 12) су током ове зиме, њих до 6 (шест) јединки, биле на њивама уљане репице, али у Резервату. То је атипично и до сада је ретко бележено. Вероватан разлог за то је појачан ниво пољопривредних радова на традиционалном зимовалишту Вајлерка, али и појава нових њива са адекватном храном јужно од Падејског друма.

Током априла забележена је једна женке велике дропље унутар заштитне ограде. Нешто касније забележено је једно гнездо велике дропље са једним јајетом у жити, изван граница Резервата. Током касног пролећа и лета младунци нису регистровани на истраживаном простору.

Јесење померање је било једнако атипично као и зимовање, будући да је 8 јединки у том периоду углавном виђано на њивама Мокринских дужи и нешто ређе у самом Резервату.

Крсташ (*Aquila heliaca*)

Крсташ је глобално угрожена врста. Једино познато гнездилиште ове врсте у Србији налази се у северном Банату, СРП „Пашњаци велике дропље“ са околином. Мониторинг је спровођен током целе године, претежно у Банату.

Мониторинг гнездилишта крсташа у северном Банату започео је у јануару, у оквиру међународне активности Панонског пописа орлова. Током зиме је забележено присуство три територијална пара у ширем подручју постојећих познатих гнезда. Осим тога, овим пописом је забележен значајан број младих јединки, како у околини наведених гнездилишта, тако и шире, на Фрушкој гори и Делиблатској пешчари. Укупно је избројано дванаест јединки крсташа, што је највећи број од 2003. године, од како се мониторинг врши. Ово повећање резултат је повећања гнездеће популације у Србији, и шире, у целој Панонској низији.

Прошлогодишње гнездо, код **Српског Крстура**, било је активно и ове сезоне. Из овог гнезда излежен је један младунац.

Најуспешније гнездо било је оно код **Новог Кнежевца**, иако заузето од стране полно непотпуно зрелог пара (subadult). Утврђено је да се у овом гнезду налазе два младунца.

Гнезђење код локалитета **Јарош** је такође успешно реализовано и током јула из њега је излетео један младунац. По први пут је ове године путем посматрања одрасле јединке како лети са пленом, доказано да је хранидбена база овог пара популација текуница на источном рубу Резервата, локалитет Фелманови бунари. Ово гнездо је редовно контролисано од стране чуварске службе Управљача, Л.У. „Перјаница“ из Мокрина.

Сви младунци су почетком јула у склопу заједничке активности на пројекту PannonEagle Life, прстеновани, а два од њих су обележени и сателитском телеметријом. Подаци добијени сателитском телеметријом указују да су се младунци у првим месецима након излетања кретали око гнезда, не даље од 15 километара, а потом и даље, претежно на територији Мађарске.

Околина два северна гнезда је током јесени истражена у циљу анализе исхране и утврђено је да се исхрана наведених парова разликује утолико што је код једног доминантан плен голуб гривнаш *Columba palumbus*, а другог гачац *Corvus frugilegus*. Поред ових врста, у плену су пронађени још и текуница *Spermophilus citellus*, зец *Lepus europaeus*, домаћи голуб *Columba livia domestica* и модроврана *Coracias garrulus*.

Мимо гнездећих података, значајни подаци прикупљени су и током јесење сеобе у јужном Банату, у околини насеља Локве (слика бр 13). Овде су на сеоби забележена чак два крсташа различите узрасне доби.

Слика бр. 13: Млади крсташ (*Aquila heliaca*) код насеља Локве

Степски соко (*Falco cherrug*)

Степски соко је једна од наугроженијих и највреднијих врста живог света у Србији, у односу на међународни значај и степен угрожености. У Србији се налази једна од најбројнијих гнездилишних популација у Европи. Због тога је неопходна примена активних мера заштите, пре свега постављање прикладних подлога за гнежђење на високонапонским далеководима, спречавање електрокуције на средњенапонским далеководима и сузбијање убијања, хватања и узнемиравања.

Одрасли степски соколови (парови) заузимају територије гнежђења већ почетком фебруара. До краја јуна излећу сви младунци излежени те године, па у том периоду на трасама далековода треба обезбедити мир.

Током 2021. године вршен је мониторинг распрострањења и бројности степског сокола на територији АПВ, посебно током периода репродукције. Извршен је преглед већине траса високонапонских далековода, посебно оних где су од раније познате активне територије ове врсте. Прегледане су и неке друге локације које и поред одсуства далековода као подлоге за гнежђење имају повољне услове за исхрану ове врсте. Вршен је обилазак већине раније постављених дрвених платформи и алуминијумских кутија за гнежђење степског сокола на високонапонским далеководима, у сарадњи са Електромрежом Србије (ЕМС) и Друштвом за заштиту и проучавање птица Србије (ДЗППС), на основу потписаног споразума о сарадњи бр. 04-802 од 23.03.2020. године.

Широм Војводине постављено је укупно 57 алуминијумских кутија (слике бр. 14, 15 и 16) и 104 дрвених платформи, у периоду 2007 - 2021. године. Током 2021. године постављено је 14 алуминијумских кутија. Извршена је замена четири старе алуминијумске кутије са новим, а код укупно три дрвене платформе су промењене њихове локације на терену. У 15 кутија/платформи током 2021. године је постављена нова подлога, итисон са вештачком травом и изнад тога слој шљунка, док су унутар четири кутије постављена и гнезда направљена од вегетације.

Детаљан рад на мониторингу вршен је током марта-јуна месеца, када је у току репродукција степског сокола. Мониторинг је вршен и током теренских активности са ЕМС. Укупно је реализовано 9 теренских излазака. Одређени број информација прикупљен је успутно, током других теренских активности Завода.

Слика бр. 14:
Степски соко крај гнезда у Банату

На основу пописа (мониторинга) заузетости постављених дрвених платформи (104) и алуминијумских кутија (57) у Србији (од тога више од 97 % у АПВ) током 2021. године, утврђено је следеће стање:

- Забележено је укупно 48 заузетих територија на којима су биле присутне одрасле јединке степског сокола у репродуктивном периоду;
- Све заузете територије су биле на подручју Војводине;
- На укупно 32 заузете територије били су присутни парови и заузета гнезда, док су на 7 заузетих територија били присутни парови али без пронађеног заузетог гнезда, на 4 заузете територије је посматрана само по једна одрасла јединка са гнездом, док је на 5 заузетих територија била присутна једна одрасла јединка а није забележено гнездо;
- Од 48 заузетих територија, 43 се налазило у зони високонапонских далековада, а 5 ван њих, од чега 3 на бетонским далеководима средњег домета;
- Од укупног броја заузетих територија на 26 су парови успели да изведу младунце. Највећи број младих у гнезду је био 5, а најмањи 1;
- Укупно је изведено 76 младунца до излетања, што чини 2,92 младунаца по успешном пару и 1,58 младунаца по заузетој територији;
- Бачка: 14 заузетих територија, 10 парова активно, 32 младунца изведена;
- Банат: 32 заузетих територија, 16 парова активно, 44 младунца изведено;
- Срем: 2 заузете територије, 0 парова активно, 0 младунца изведено;
- Дрвене кутије (око 40) нису коришћење за гнежђење ниједне врсте птица у 2021. години јер је у њима недостајао слој шљунка за гнежђење, јер је раније постављени одуван ветром или однет/уклоњен од стране птица.

Слика бр. 15: Постављање алуминијумске кутије за гнежђење степског сокола на далеководу типа „јела“ у Бачкој, септембар 2021. године.

Одређени број парова степског сокола се гнездио у гнездима гаврана (*Corvus corax*) на стубовима високонапонских далековада, што је истакло значај таквих гнезда као гнездилешне подлоге за сокола. Више од 20 парова/активних територија одраслих птица,

односно око 40 % националне популације, било везано током репродуктивног периода за природна гнезда гаврана на стубовима високонапонских далековаода и на неколико места вероватно и на дрвећу. Значајно је порастао проценат парова који су населили вештачка гнезда (алуминијумскер кутије и дрвене платформе), захваљујући предузетим активним мерама заштите, тако да је у 2021. години укупно 14 парова успешно гнездило у алуминијумским кутијама, а 1 пар на дрвеној платформи. Већина парова у 2021. години, који су успешно извели младунце, гнездили су се у постављеним вештачким гнездима. Због нестајања раније постављене шљунчане подлоге у гнездима, чиме се онемогућава коришћење вештачких гнезда за репродукцију степског сокола, у 2021. години је настављен програм постављања нових подлога од итисона са вештачком травом и са слојем шљунка, а у појединим случајевима и са исплетеним гнездом од грана и прикладне вегетације. Тај посао ће бити настављен и у наредним годинама.

Слика бр. 16:
Млади степски соколови
код гнезда, далековод
у Банату, јул 2021. године.

Орао кликташ (*Clanga pomarina*)

Током 2021. године, као прве године мониторинга ове врсте, праћење дистрибуције и популације орла кликташа углавном је реализовано упоредо са другим теренским активностима. Обиђена су следећа подручја где се налазе повољна станишта за ову врсту: СРП „Обедска бара“, НП „Фрушка гора“ и Чикерија.

Врста је забележена два пута: 15.08.2021. године, Камаљи, Никинци (Срем), јединка у ниском прелету; 23.03.2021. године, Велики рит, Српски Итебеј (Банат), јединка у пролећној сеоби (слика бр. 17).

Слика бр. 17: Орао кликташ у прелету
код Српског Итебеја

Од сарадника су добијене информације о посматрању пара уз шуму Велики Рађеновци код Јамене у Срему (фотографије), присуству два пара на Вршачким планинама, као и

информације о присуству јединки у Ковиљском рити и на источним и северозападним падинама Фрушке горе.

На основу изнетих информација процењује се да се на подручју АП Војводине у 2021. години гнездило највише шест парова орла кликташа, највише у Срему (3 пара) и Банату (2 пара) и можда један пар у Бачкој.

Обична траварка (*Saxicola rubetra*)

Обична траварка (слика бр. 18) је врста која насељава очувана травна станишта, која су изузетно угрожена и фрагментисана у Војводини. Главна станишта се налазе на северу Баната и Бачке, као и у рубове Делиблатске пешчаре, Тителског брега и по слатинама у средњем Банату. Укупна популација у Војводини вероватно не прелази 1.000 парова и у сталном је опадању.

Слика бр.18:
Обична траварка

Током 2021. године, као прве године мониторинга ове врсте, ова врста је забележена на око 20 локалитета током репродукције и и на више локалитета где се задржавала само у периоду сеобе. Највише гнездећих парова је забележено на северу Баната унутар и око СРП „Пашњаци велике дропље“ (неколико десетина заузетих територија). Мањи број парова је такође забележен у централном и јужном Банату, највише у лесним долинама и на слатинастим стаништима. У Срему је бележена врло ретко на нижим обронцима Фрушке горе, као и на изолованим слатинама око Ашање и Карловчића. У Бачкој је углавном бележена на слатинама код Мошорина и Жабља, као и по пашњацима уз Мостонгу.

Беловрата мухарица (*Ficedula albicollis*)

Беловрата мухарица насељава очувана шумска станишта у Војводини, у долинама уз велике реке (Сава и Дунав) и по обронцима Фрушке горе и Вршачких планина. Насељава пре свега старе природне шуме букве, храста и тополе, без густог подраста. Укупна популација у Војводини вероватно не прелази 2.000 парова и у благом је опадању.

Слика бр. 19: Беловрата мухарица у Дебелој гори уз гнездо, СРП „Обедска бара“

Током 2021. године, као прве године мониторинга ове врсте, ова врста је забележена на око 10 локалитета током периода репродукције. Регистровано је до 40 парова. Највише гнездећих парова је забележено у Дебелој гори у СРП „Обедска бара“ (слика бр. 19) , као и у на Фрушкој гори, на локалитетима Змајевац, Папратски до и у околини манастира Беочин.

Зимски цензус птица водених станишта (IWC)

Активности су реализоване у оквиру међународног програма Зимског цензуса птица водених станишта (International Winter Waterfowl Census). Током 27.01.2021. године обиђено је подручје реке Саве око Обедске баре, 55-87 речни километар. Коришћен је чамац. Сарадња током цензуса остварена је са ЈП „Војводинашуме“.

Током теренског рада на Сави забележене су следеће врсте птица: велики вранац (*Phalacrocorax carbo*), 29 јединки; сива чапља (*Ardea cinerea*), 12 јединки; глувара (*Anas platyrhynchos*) (слика бр. 20), 1670 јединки; крджа (*Anas crecca*), 295 јединки; мали гњурац (*Tachybaptus ruficollis*), 2 јединке; белорепан (*Haliaeetus albicilla*), 4 јединке.

Током теренског рада на базенима са отпадном водом шећеране код Сибача 27.01.2021. године, забележене су следеће врсте птица: лабуд грбац (*Cygnus olor*), 11 јединки; сива чапља (*Ardea cinerea*), 2 јединке; риђоглава патка (*Aythya ferina*), 31 јединка; ћубаста патка (*Aythya fuligula*), 2 јединке; крџа (*Anas crecca*), 86 јединки; пољска еја (*Circus cyaneus*), 1 јединка.

Слика бр. 20:
Јато патака на Сави,
Пландиште.

Зимски цензус птица грабљивица (WEC)

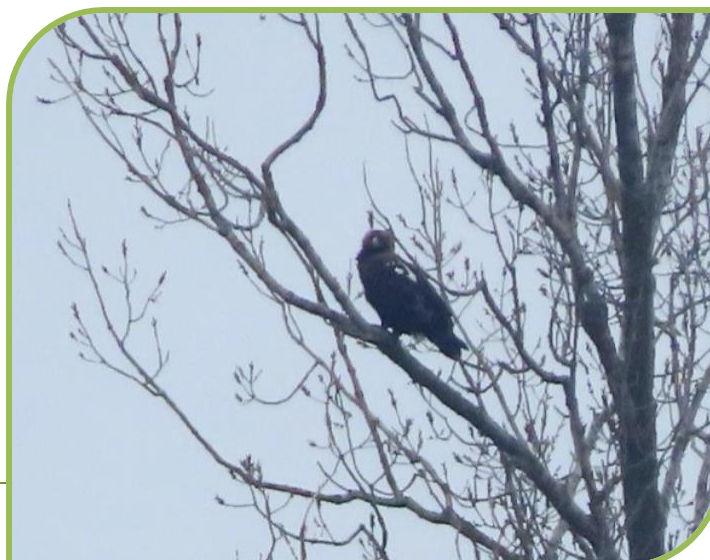
Активности су реализоване у оквиру међународног програма Зимског цензуса орлова у Панонској низији (Winter Eagle Count), 18.01.2021. године. Детаљно је обиђен простор уз Златицу од моста код Црне Баре низводно до моста који се налази око 5 километара пре

Јазова, као и подручје централног Јароша. Током теренског рада посебна пажња је обрађена на попис јединки орлова (табела бр. 13) , бележене су локације њиховог задржавања, као и узраст, пол и бројност.

Табела бр. 13. Попис јединки орлова

Date	18.01.2021.				TIME Start and End				10:00	15:00	Other observers					
	Total time				Area covered				White-tailed eagle				Eastern imperial eagle			
UTM code	1-20 perc	21-60 perc	1-3 óra	> 3 óra	1-25%	26-50%	51-75%	76-100%	ad	subad	imm	?	ad	subad	imm	
34TDR48				x			x				1		1	1	1	
34TDR49	x				x											
34TDR58	x				x					1						
34TDR56	x				x											
34TDR44	x				x											
34TEQ07				x	x					1	4				1	
TOTAL count					max					2	5		1	1	2	
					min					2	5		1	1	2	

Током теренског рада бележене су и све остале врста птица које су биле присутне на терену. Забележене су следеће значајне врсте птица: крсташ (*Aquila heliaca*) 2 ad. јединке и 1 јув. јединка (слика бр. 21); белорепан (*Haliaeetus albicilla*), 1 јув. јединка; мишар (*Buteo buteo*), кобац (*Accipiter nisus*), ветрушка (*Falco tinnunculus*), ждрал (*Grus grus*), ритска сова (*Asio flammeus*), пољска еја (*Circus cyaneus*), мочварна стрнадица (*Emberiza schoeniclus*), голуб дупљаш (*Columba oenas*).

Слика бр. 21: Крсташ, мужјак,
Јарош-Златица, северни Банат

Колоније вранаца и чапљи

На територији Војводине се налазе бројне мешовите или чисте колоније чапљи и вранаца, у којима се повремено или стално гнезди 11 врста птица, у оквиру 60-70 колонија.

Током теренског рада у 2021. години, обиђено је неколико локација где се налазе колоније чапљи и вранаца. Посматрање птица је вршено са дистанце и није се улазило у колоније ради детаљног прегледа броја парова. Колонија у Карловачкој бари код Сремских Карловаца је бројала 4 врсте птица (сива чапља, *Ardea cinerea* (слика бр.22); мала бела чапља, *Egretta garzetta*; жута чапља, *Ardeola ralloides*; мали вранац, *Microcarbo pygmaeus*), са око 200 парова. Колонија на Обедској бари се формирала у марту месецу, али је затим потпуно напуштена због сушне сезоне и одсуства поплаве. Колонија на дрвећу на Шашићевој ади састављена од сиве чапље *Ardea cinerea* и великог вранца *Phalacrocorax carbo* бројала је око 150 парова. Колонија сиве чапље *Ardea cinerea* на дрвећу уз Босут код Моровића бројала је до 100 парова, а на дрвећу код Карађорђева око 150 парова.

Слика бр. 22: Сиве чапље
у колонији, Обедска бара

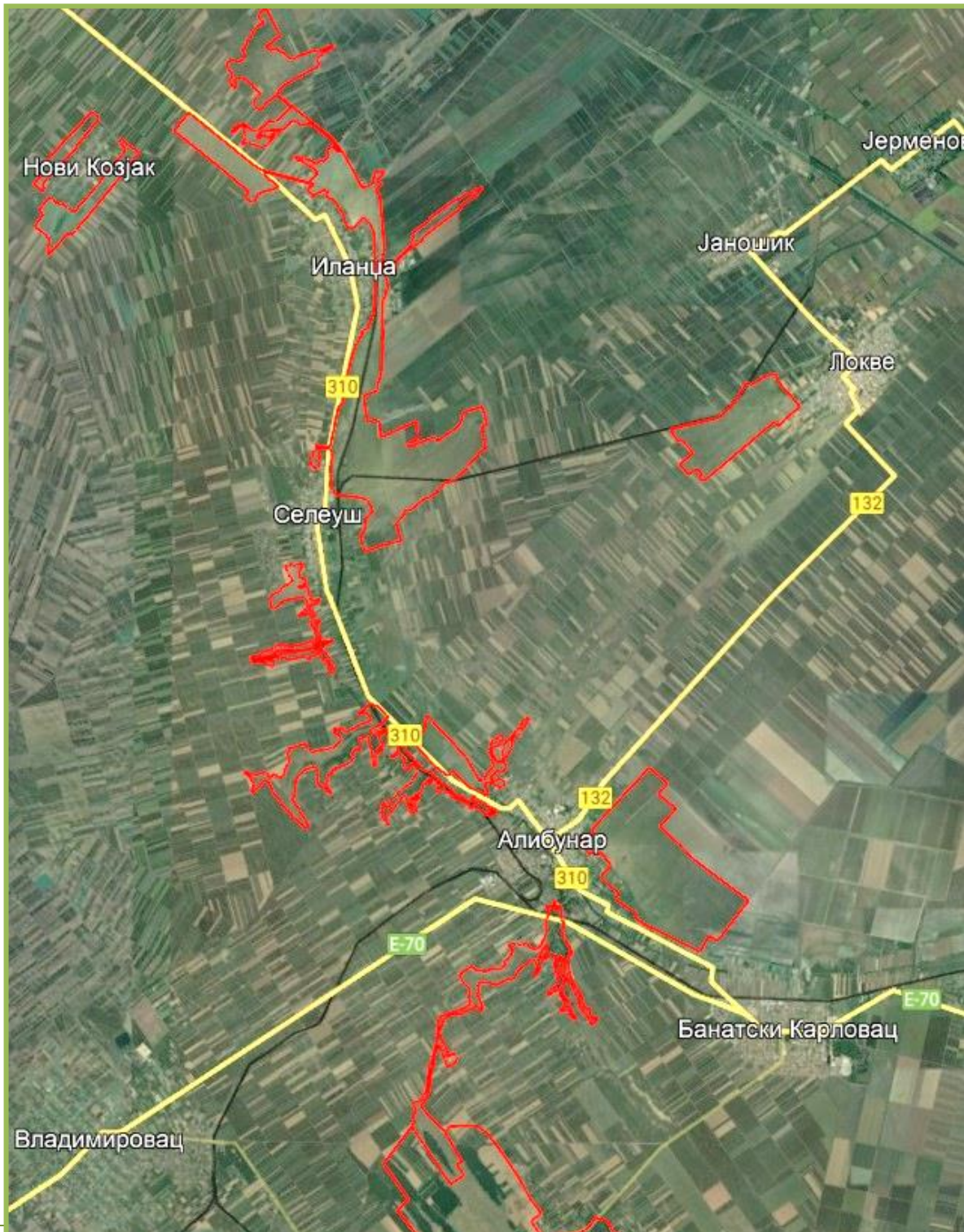
Текуница (*Spermophilus citellus*)

Текуница (*Spermophilus citellus*) је глодар чији је ареал распрострањења у значајној мери редукован и фрагментисан. Текуница је типичан становник степских и слатинских ливада и пашњака. Представља ендемску врсту за централну и југоисточну Европу. Према IUCN категоризацији води се као рањива (VU). Иако текуница још увек опстаје у нашој земљи, и код нас је једна од најугроженијих врста, не само на подручју АП Војводине већ на територији Републике Србије. Строго је заштићена Правилником о проглашењу и заштити стогор заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива. Од некада бројних популација ове врсте у нашој земљи, данас су опстале малобројне, које су међусобно изоловане и у великој опасности од нестајања. Најбројније популације текуница задржале су се на степским и слатинским пашњацима, Баната. Најважније узроци нестајања ове врсте су преоравање травних станишта и зарастање пашњака услед недостатка испаше чији је главни узрок смањење сточног фонда.

У циљу заштите преосталих станишта и опстанка ове, све ређе врсте, врши се евидентирање и картирање локалитета као и праћење стања популација.

КАРТИРАЊЕ СТАНИШТА ТЕКУНИЦА У ОКОЛИНИ АЛИБУНАРА

Током јуна, јула и септембра на слатинским пашњацима околине Алибунара (карта бр. 1) вршена су картирања станишта текуница у оквиру валоризације природних вредности овог простора.

Карта бр. 1: Станишта у околини Алибунара

Збрињавање и релокација текуница на простору ПИО „Суботичка пешчара“

Током септембра 2020. године, на парцелама у атару села Чантавир, на основу информација чувара ЈП „Палић -Лудах“ и пољочуварске службе, утврђено је присуство текунице (*Spermophilus citellus*) на укупно 15 приватних парцела њива-луцеришта. Обзиром да су власници парцела најавили преоравање својих њива, једини начин да се ова угрожена и мала популација спаси била је релокација јединки на одговарајуће станиште. Одговарајуће станиште (СУ02 – Долина Киреша) постоји на подручју ПИО „Суботичка пешчара“ и на њему су до пре пар десетина година живеле текунице. Управљач заштићеног подручја је протеклих пет година интензивно радио на припреми станишта за релокацију текунице (*Spermophilus citellus*) кроз ревитализацију станишта мерама активне заштите природе – координираном (усмераваном) испашом козама и овцама.

Током јула и августа месеца 2021. године је ЈП „Палић -Лудах“ у оквиру пројекта „Ревитализација уништених и деградираних природних вредности на Суботичко – Хоргошкој пешчари“, на пројекту „Праћење стања популација строго заштићених врста – станишта за потенцијалну реинтродукцију врсте *Spermophilus citellus* (текуница)“ – реализовано је премештање јединки текуница са парцела у атару села Чантавир и Биково (ван заштићеног подручја) на простор ПИО „Суботичка пешчара“ у режиму заштите I и II степена (карта бр. 2).

Карта бр. 2: ПИО „Суботичка пешчара“ - станиште на коме је извршена релокација текуница

Активност премештања јединки је реализована у два наврата: у периоду од 26. – 29. јула и 17. и 18. августа 2021. године. У релокацији животиња су били укључени представници

Природно – математичког факултета, Института за биологију и екологију, Универзитета у Новом Саду, представници Националног парка „Кишкуншаг“, представници Института „БиоСенс“ – Истраживачко развојни институт за информационе технологије биосистема у Новом Саду, као и чуварска служба управљача заштићеног подручја.

Непосредно пре релоцирања јединки, избушене су рупе (укупно 200 рупа) и постављене мреже у циљу обезбеђивања локације. Површина на коју су текунице премештене је заузимала укупно 2 x 1 хектар – 2 хектара (карта). Активност се реализовала неинвазивним методама – текунице су хватане уз помоћ специјализоване опреме – кавеза/ живоловке са постављеним мамцем (у овом случају је то јабука). Премештено је укупно 50 јединки (током јула и августа месеца). Све јединке су у добром физичком стању и током премештања није дошло до повређивања јединки. Чуварска служба управљача је организовала чување и дохрану јединки (слика бр. 23) у циљу привикавања на новонастале услове.

Теренским обиласком стручњака Завода утврђено је да су се јединке прилагодиле условима станишта, да се понашају природно, да су саме ископале нове рупе и да је цела активност збрињавања протекла у складу са решењем о условима заштите природе надлежног завода и у складу са дозволом Министарства. Последњим обиласком овог простора, 7.10.2021. године утврђено је да је већина текуница почела хибернацију и према речима чувара заштићеног подручја само је још понека јединка активна током сунчаних дана.

Слика бр. 23: Дохрана - текуница са јабуком

Влажна станишта СРП „Обедска бара“

Током 2021. године праћен је састав фауне птица на влажним ливадама и пашњацима, ревитализованих површина у оквиру СРП „Обедска бара“, на 10 локалитета и на укупној површини од око 300 ха. Локалитети су обухватили: Ливаде Купиника; Ливаде Мајке

Ангелине; Ливаде Споменика, Крстоношића ливаде, Чењинске ливаде, Обрешке ливаде; Обрешки рибњак; Ливаде Ревенице; Ливаде Милошеве баре; Ливаде Ширина. Забележено је укупно 38 врста птица које су се повремено или стално задржавале на наведеним локалитетима, које су на њима сакупљале храну и одмарале се или су се ту гнездиле.

Ревитализација и одржавање ливадских станишта

Активности на заштити екосистемског диверзитета одржавањем, машинским и ручним кошењем, као и традиционалним и одрживим пашарењем, влажних ливада и пашњака, које су у претходном периоду биле објекат активности на ревитализацији станишта, у оквиру дугорочног програма „Повратак Ибиса“, вршено је у 2021. години, као и у претходним годинама, на укупној површини од око 200-250 ha:

- Активности везане за машинско тарупирање (уклањање) сувишне вегетације, реализоване су на следећим локалитетима: Обрешке ливаде (III степен), Крстоношића ливаде (II и III степен), ливаде Споменика (II степен), Чењинске ливаде (II степен), ливаде Ширина (II и III степен), на укупној површини од око 60 ha.
- Посебна пажња обрађена је при одржавању (машинском) рубних делова влажних ливада, пашњака и бара према ивици шуме, како би се темељним кошењем и одржавањем рубних станишта, која имају значајну улогу као екотони, спречило њихово поновно обрастање, посебно инвазивним багремцом (*Amorpha fruticosa*).
- Пре започињања одржавања влажних ливада, пашњака и рубова бара, уклоњени су лежећи делови стабала, која су евентуално пала на ревитализовану површину, између два периода одржавања.
- На око 140 ha, који нису били обухваћени механичким уклањањем израсле вегетације, станишта су одржавана искључиво путем традиционалног сточарства. Током 2021. године није било неопходно вршити машинско тарупирање вегетације, због тога што је успостављено одрживо сточарство успешно одржавало влажне ливаде и пашњаке у повољном еколошком стању. Те локације са присутним сточарством су биле: Ливаде Купиника (III степен), Ливаде Мајке Ангелине (III степен, слика бр. 24)), Ливаде Ревенице (II степен), Ливаде Милошеве баре (II степен). План је да се овакав приступ у наредној години примени и на Чењинске ливаде и западни део Потковице. Стока је била присутна и у деловима Купинског кута и у ГВО.

Слика бр. 24: Ливаде Мајке Ангелине

Одржавање водених станишта

Активности на заштити екосистемског диверзитета одржавањем, машинским и ручним уклањањем рубне, плутајуће и подводне вегетације унутар водених станишта, кошењем и извлаћењем на високу обалу, на укупној површини од 10 ха:

- Планиране активности су извођене на следећим локалитетима: Крстоношића окно, источни крак воденог коридора-канала од визиторског центра, западни крак воденог коридора-канала од визиторског центра, централни водени коридор од високе обале до Дебеле горе (све III степен).
- Посебна пажња обрађена је на рубне делове водених огледала, као и на изношењу плутајуће и подводне вегетације на високу обалу, како би се спречило обрастања отворених водених површина и како би се на појединим локацијама извршило њихово проширивање.
- За наведене потребе набављен је специјализован чамац са косачицом и другим додацима, који је адаптиран за бољи рад.
- Извршено је чишћење и додатно измуљивање источног крака водене стазе/коридора, од Куле Обеде ка Матијевици у дужини од 350 метара, чиме је повећана отворена водена површина у Потковици током летњих месеци за око 1 ха.

Провођење традиционалног сточарства

У 2021. години настављено је са успешном праксом коришћења делова подручја СРП „Обедска бара“ и његове заштитне зоне за развој одрживог традиционалног сточарства. Управљачу су издати услови заштите природе кроз решење, за израду годишњег плана пашарења. Пашарењем је покривено око 30% заштићеног подручја (с. 3000 ха), а пре свега локалитети где су ревитализоване отворене влажне ливаде и пашњаци, као и неке од бара (Широка бара, Чворча), па је стока својом исхраном одржавала та станишта и спречавала њихово поновно обрастање. Укупно је у СРП „Обедска бара“ током 2021. године напасано око 180 крава; 8 коња; 120 оваца. Свиње нису биле дозвољене за пуштање у заштићеном подручју услед спречавања ширења свињске куге. Стока је одржавала ревитализована травна и барска станишта, што значајно смањило потребу машинског тарупирања и спречавања обрастања инвазивним и агресивним врстама биљака.

Мешовита колонија чапљи и вранаца

Током 2021. године, као и у 2020. години, Сава је имала изузетно неповољан водостај, што је условило одсуство значајније плављености терена у Обедској бари, посебно од априла до јула месеца. Чапље и вранац (слика бр. 25), који сачињавају мешовиту колонију, почели су да формирају колонију токома фебруара и марта месеца 2021. године (*Ardea cinerea*, *Ardea alba*, *Egretta garzetta*, *Nycticorax nycticorax*, *Ardea purpurea*), али су у априлу и почетком маја напустили колонију. То је друга узастопна година у новијој историји Обедске баре да мешовита колонија није била активна, што указује са једне стране на неповољн утицаје климатских промена, а са друге колико је ваљно развити адекватан механизам управљања водним режимом у сушним годинама, што би помогло бројним биљним и животињским врстама, као и шумским екосистемима.

Иако мешовита колонија није била активна, знатан број врста и јединки се задржавао на Обедској бари, а у наставку следи највећи забележени број јединки по врстама у 2021. години: мали вранац (*Microcarbo pygmaeus*) - 14; велики вранац (*Phalacrocorax carbo*) - 3; гак (*Nycticorax nycticorax*) - 150; жута чапља (*Ardeola ralloides*) - 18; мала бела чапља (*Egretta garzetta*) - 170; велика бела чапља (*Ardea alba*) - 35; сива чапља (*Ardea cinerea*) - 42; црвена чапља (*Ardea purpurea*) - 9; кашичар (*Platalea leucorodia*) – 3, ражањ (*Plegadis falcinellus*) – 1.

Велики број чапљи и вранаца који се нису гнездили на Обедској бари, провео је пролећне и летње месеце на обалама Саве, у депресијама уз камене напере и пличацима, посебно на делу Саве од Мишара до Пландишта и од Прова до Скеле, што је био случај и у 2020. години.

Слика бр. 25: Мали вранац изнад колоније у Потковици у 2021. години.

Шумски екосистеми

Мониторинг фауне птица у старим шумама у Срему током 2021. године вршен је у Специјалном резервату природе „Обедска бара“, на подручју Дебеле горе. Радом је обухваћен цели комплекс шума у Дебелој гори, од шумског одељења 1 које се налази у режиму заштите III степена, на западу, до шумског одељења 8 на истоку код Ливада Мајке Ангелине, у режиму заштите I степена.

Истраживање фауне птица је вршено током 22.04.2021. године, у сарадњи са представницима управљача ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Сремска Митровица“ у периоду од 5⁵⁰ h, до 10³⁰ h., по повољним временским приликама. Укупно је забележено 16 снимака у просечном трајању од 20 минута.

Површина обухваћена истраживањем је око 150 хектара, прекривена углавном шумом храста лужњака и јасена, уз примешане друге врсте дрвећа (*Fraxineto-Quercetum roboris*). Темељну вредност представљају оријашка стабла лужњака старости и до 300 година,

прсног пречника и преко 2 метра, пореклом из састојине прашумског типа. Полаганим изумирањем стабала матичне састојине храста спонтано се формира подстојни спрат дрвећа и жбуња. У састојини се шири граб на гредама, као и бела топола у дољама.

Забележено је око 30 врста птица гнездарица. Забележени број певајућих мужјака и парова птица је преко 300. Значајне врсте птица гнездарица су белорепан (*Haliaeetus albicilla*), црна рода (*Ciconia nigra*), црна жуна (*Dryocopus martius*), зелена жуна (*Picus viridis*), средњи детлић (*Leipicus medius*) и беловрата мухарица (*Ficedula albicollis*). Забележено је више певајућих мужјака царића (*Troglodythes troglodythes*). Сива сеница (*Parus palustris*) је забележена у влажнијим деловима шума, као и мали детлић (*Dryobates minor*). На две локације у источном делу шуме забележена су два примерка сиве жуње (*Picus canus*), који су се оглашавали, што до сада није забележено у Дебелој гори.

4.1.3.2. КОНТРОЛА КОРИШЋЕЊА И ПРОМЕТА ДИВЉЕ ФЛОРЕ И ФАУНЕ

Табела бр. 14. Индикатори, број активности и носиоци посла.

Индикатор	Реализовано у 2021. години	Носиоци посла
Број стручних надзора у сарадњи са инспекцијом у вези контроле промета дивље флоре и фауне	37	Одељење за природна заштићена добра, Одељење за еколошку мрежу и биодиверзитет
Број издатих мишљења за добијање дозволе за сакупљање из природе и узгој и процена приноса	31	

У оквиру праћења сакупљања и промета дивљих биљних и животињских врста у складу са чланом 14. став 2. Уредбе о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне („Службени гласник РС”, број 31/2005, 45/2005-исправка, 22/2007, 38/2008, 9/2010, 69/2011 и 95/2018-други закон), дана 19.01.2021. године у Заводу за заштиту природе Србије је одржан састанак (путем on-line апликације ZOOM) поводом формирања предлога контигената, количина заштићених врста које ће се сакупљати и стављати у промет у 2021. години. Састанак је сазвао Завод за заштиту природе Србије који предлаже Министарству заштите животне средине количине заштићених врста које ће се сакупљати и стављати у промет у 2021. години.

У раду састанка учествовали су представници: Завода за заштиту природе, Покрајинског завода за заштиту природе, Института „Др Јосиф Панчић“ из Београда и Пољопривредног факултета, Универзитета у Београду.

На састанку је разматрано коришћење врста које се налазе под контролом сакупљања и промета током протекле 2020. године и дат предлог за 2021. годину.. Стање показује да су се врсте сакупљале у далеко мањим количинама од предвиђених квота за ту годину. Разлози за то су вишеструки и сложени, почевши од временских услова у току године због којих су сакупљене мање количине, преко финансијских тешкоћа привредних субјеката. Ситуација са вирусом ковида, односно забрана кретања је и у овој области имала утицаја.

Преглед по биљним врстама показује стагнацију у овом сектору сакупљачке привреде јер се јавио мали број корисника који је сакупио мале количине биљака. Упоредјујући тражене и плаћене количине може се закључити да постоје околности које су довеле до тога да за врсте које су веома тражене на тржишту нису искориштене ни половине квота, а за неке нису уопште ни тражене.

Предлог за 2021. годину је да се повећају квоте за врсте *Alchemila sp.* (вирак) на 35.000,00 kg herba, *Fragaria vesca* (јагода) на 450.000,00 kg fructus и *Veronica officinalis* (разгон, честославица) на 30.000,00 kg herba. Забрана сакупљања врсте *Inula helenium - radix* (оман), на територији Војводине и даље остаје на снази.

С обзиром на некадашње искуство, које је показало да се може десити неслагање (услед измењених временских услова и специфичности године) предложеног периода за брање са периодом када биљка расте, цвета и плононоси, најпогоднији временски период сакупљања за биљне врсте није разматран на Комисији. Када је реч о дивљој фауни под контролом промета и сакупљања, став је да се квоте оставе на истом нивоу као прошлогодишње са забранама за врсте по окрузима као из 2020. године: Западнобачки, Севернобачки, Севернобанатски, Средњебанатски, Сремски, Јужнобанатски, Јужнобачки, Подунавски, Браничевски, Борски и Расински округ.

Све три врсте пужа су сакупљене у количинама предложених квота. Забрана за сакупљања ове врсте је иста као и прошлих година на истим територијама. У 2021. години са узгајалишта пужева у Руском Селу и Сечњу нису подношени захтеви за проценом приноса.

И у 2021. години корњача је била под забраном сакупљања на целој територији Србије.

Пијавица (*Hirudo medicinalis*) је на листи као врста са великом популацијом у Србији. Последњих година дошло се до сазнања да је ова врста у далеко мањој популационој бројности од врсте (*Hirudo verbana*) која није на листи. Став је да пијавица и даље буде у потпуној забрани сакупљања на целој територији Србије. У 2021. години са узгајалишта пијавица у Купинову нису подношени захтеви за проценом приноса.

Укупно стање сакупљања гљива је исто као и претходних година са осцилацијама које су везане за временске услове. Све три врсте лишајева су остале са истим квотама и за ову годину.

Проблем илегалног сакупљања тартуфа је присутан од стављања те врсте на листу, посебно белог тартуфа који на тржишту има високу цену.

Плантажно гајење лековитог биља које је на листи Уредбе, на територији Војводине као и претходних година највише се узгајао бели слез. Поред плантажа белог слеза (*Althaea officinalis* L.) гаји се вранилова трава (*Origanum vulgare* L.), и шипурак (*Rosa Canina* L.), даљи преглед по катастарским општинама и површина на којима се гаје биљне врста дат је у табели број 15 Обиласком плантажа и увидом у стање на терену претпоставка је да има већи број непријављених плантажа.

Табела бр.15. Површине плантажно гајених заштићених биљних врста

Датум контроле плантаже	Катастарска општина (КО)	бели слез (<i>Althaea officinalis</i> L.)	шипурак (<i>Rosa Canina</i> L.)	вранилова трава (<i>Origanum vulgare</i> L.)
16.06.2021.	Бан. Брестовац	00ha 26a 00m ²		
	Бан. Брестовац	00ha 60a 00m ²		
	Баваниште	01ha 00a 00m ²		00ha 57a 00m ²
	Баваниште	00ha 27a 00m ²		
	Баваниште	01ha 72a 83m ²		
	Баваниште			00ha 30a 00m ²

Датум контроле плантаже	Катастарска општина (КО)	бели слез (<i>Althaea officinalis</i> L.)	шипунрак (<i>Rosa Canina</i> L.)	вранилова трава (<i>Origanum vulgare</i> L.)
16.07.2021.	Баваниште	00ha 30a 00m ²		
	Панчево	02ha 49a 72m ²		
	Панчево	00ha 60a 36m ²		
	Дубовац	00ha 60a 09m ²		
	Дубовац	00ha 60a 61m ²		
06.09.2021.	Сре. Карловци		01ha 58a 32m ²	
03.09.2021.	Горњи Брег	00ha 41a 68m ²		
	Сента	00ha 38a 00m ²		
	Горњи Брег	00ha 75a 29m ²		
	Богараш	00ha 92a 59m ²		
	Богараш	00ha 57a 50m ²		
	Богараш	00ha 42a 82m ²		
	Богараш	00ha 89a 70m ²		
	Богараш	00ha 30a 00m ²		
	Богараш	01ha 32a 62m ²		
23.09.2021.	Сента	01ha 53a 09m ²		
	Сента	02ha 00a 00m ²		
	Сента	00ha 30a 27m ²		
	Сента	01ha 33a 47m ²		
	Сента	01ha 78a 66m ²		
	Сента	03ha 10a 57m ²		
	Горњи Брег	02ha 58a 10m ²		
05.10.2021.	Нови Жедник	00ha 58a 51m ²		
	Кањижа	03ha 55a 59m ²		
	Мартонош	00ha 68a 34m ²		
	Чока	04ha 18a 21m ²		
	Нови Кнежевац	03ha 14a 03m ²		
	Остојићево	00ha 32a 37m ²		
	Остојићево	01ha 29a 66m ²		
18.11.2021.	Велебит	03ha 69a 22m ²		
	Нови Бечеј	00ha 30a 00m ²		
	Сента	04ha 29a 40m ²		
Укупно:		49ha 15a 53m²	01ha 58a 32m²	00ha 87a 00m²

4.1.4. ЗБРИЊАВАЊЕ СТРОГО ЗАШТИЋЕНИХ И ЗАШТИЋЕНИХ ВРСТА ДИВЉИХ ЖИВОТИЊА

Табела бр. 16. Индикатори, број активности и носиоци посла.

Индикатор	Реализовано у 2021. години	Носиоци посла
Број збринутих јединки у прихватилиште	113	Стручни сарадници унутрашњих организационих јединица: - Одељење за стручне послове и пројектне активности - Одељење за еколошку мрежу и биодиверзитет
Број измештених јединки из урбане средине на природно станиште (дохрањивање у ПЗЗП и дислоцирање)	72	
Број угинулих или усмрћених јединки уклоњених са терена	51	
Број јединки које су након лечења, рехабилитације или неге успешно враћене у природу	54 – 300 врт Палић 5 - ПЗЗП	Стручни сарадници унутрашњих организационих јединица: - Одељење за стручне послове и пројектне активности - Одељење за еколошку мрежу и биодиверзитет
Број обухваћених строго заштићених и заштићених дивљих врста животиња	51	
Број јединки предат на анализу, ради утврђивања узрока угинућа	12	
Укупан број свих оперативних активности на збрињавању строго заштићених и заштићених дивљих врста животиња	307	

У току 2021. године у оквиру редовног пословања Завода, у који спадају и оперативне активности збрињавања строго заштићених и заштићених дивљих врста животиња, спроведено је и евидентирано укупно **307** активности. Од чега су **244** активности (табела бр. 17) спроведене на случајевима збрињавања живих јединки, измештања из урбане средине на природно станиште и враћања у природу након лечења или рехабилитације до стицања физичке и здравствене кондиције. Осталих активности у смислу уклањања или преузимања мртвих примерака са терена, као и предавање на даље анализе било је укупно **63**.

Табела бр. 17: Преглед збрињавања примерака дивљих врста животиња према просторном распореду.

ВРСТА	Укупан број јединки	Локације поступања и број јединки	Напомена
Веверица (<i>Sciurus vulgaris</i>)	1	Нови Сад (1)	
Куна белица (<i>Martes foina</i>)	2	Ср. Карловци (2)	
Слепи миш (<i>Chiroptera</i>)	33	Панчево (1), Нови Сад (32)	
Батокљун (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	1	Нови Сад (1),	
Барски петлован (<i>Rallus aquaticus</i>)	1	Бечеј (1)	

ВРСТА	Укупан број јединки	Локације поступања и број јединки	Напомена
Буљина (<i>Bubo bubo</i>)	1	Вршац (1)	
Белорепан (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	5	Фрушка гора (1), Оџаци (2), Сомбор (1), Николинци (1)	
Бела рода (<i>Ciconia ciconia</i>)	15	Бачко Градиште (1), Врбас (1), Бечеј (1), Панчево (2), Бач (1), Тараш (2), Жабаљ (1), Зрењанин (1) Нови Сад (4), Меленци (1)	
Велика сеница (<i>Parus major</i>)	7	Нови Сад (6), Панчево (1)	
Велик детлић (<i>Dendrocopos major</i>)	1	Нови Сад (1)	
Ветрушка (<i>Falco tinnunculus</i>)	36	Инђија (1), Панчево (3), Нови Сад (16), Нова Пазова (1), Витојевци (1), Пећинци (1), Скореновац (5), Качарево (1), Ченеј (1), Ср. Карловци (1), Зрењанин (1), Кула (1), Рума (1), Колут (1), Ср. Митровица (1)	
Вивак (<i>Vanellus vanellus</i>)	1	Арадац (1)	
Врабац покућар (<i>Passer domesticus</i>)	2	Будисава (1), Нови Сад (1)	
Вуга (<i>Oriolus oriolus</i>)	1	Бачки Соколац (1)	
Гавран (<i>Corvus corax</i>)	3	Вршац (2), Ердевик (1)	Птице из Лапова
Гачац (<i>Corvus frugilegus</i>)	1		
Градска лапта (<i>Delichon urbicum</i>)	4	Нови Сад (2), Зрењанин (2)	
Голуб гривнш (<i>Columba palumbus</i>)	1	Нови Сад (1)	
Дугорепа сова (<i>Strix uralensis</i>)	1	Нови Сад (1)	
Еја мочварица (<i>Circus aeruginosus</i>)	2	Деспотово (1), Ваљ (1)	
Јастреб (<i>Accipiter gentilis</i>)	1	Батровци (1)	Заплена 19.08.2021.
Кукувија (<i>Tyto alba</i>)	1	Оџаци (1)	
Кукумавка (<i>Athene noctua</i>)	9	Ср. Митровица (1), Ср. Карловци (1), Гложан (1), Нови Сад (4), Панчево (2)	
Кос (<i>Turdus merula</i>)	2	Бач (2)	
Кобац (<i>Accipiter nisus</i>)	1	Колут (1)	
Лабуд грбац (<i>Cygnus olor</i>)	2	Нови Сад (1), Ветреник (1)	
Лузонски голуб (<i>Gallinula lusonica</i>)	1	Бечеј (1)	Заплена 31.05.2021.
Пупавац (Урира еропс)	1	Бачко Градиште (1)	
Соко ластавичар (<i>Falco subbuteo</i>)			
Сврака (<i>Pica pica</i>)	1	Нови Сад (1)	
Црвендаћ (<i>Erithacus rubecula</i>)	1	Нови Сад (1)	
Обична црвенрепка (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	1	Нови Сад (1)	
Црна чиопа (<i>Arus apus</i>)	32	Нови Сад (30), Инђија (1), Рума (1)	
Чешљугар (<i>Carduelis carduelis</i>)	1	Нови Сад (1)	

ВРСТА	Укупан број јединки	Локације поступања и број јединки	Напомена
Утва златокрила (<i>Tadorna ferruginea</i>)	2	Бечеј (2)	Заплена 31.05.2021.
Утина (<i>Asio otus</i>)	18	Голубинци (1), Степановићево (2), Нови Сад (3), Пландиште (1), Темерин (2), Зрењанин (1), Бешка (1), Ветерник (1), Ср. Митровица (1), Бачки Петровац (1), Врбас (1), Рума (1), Ердевик (1), Тител (1)	
Мишар (<i>Buteo buteo</i>)	9	Нови Сад (1), Вршац (1), Руменка (1), Сомбор (1), Бачка Паланка (2), Панчево (2), Ириг (1), Врбас (1)	
Препелица (<i>Coturnix coturnix</i>)	1	Нови Сад (1)	
Сива чапља (<i>Ardea cinerea</i>)	1	Стајићево (1)	
Сојка (<i>Garrulus glandarius</i>)	1	Нови Сад (1)	
Ђук (<i>Otus scops</i>)	6	Парагово (1), Нови Сад (2), Ратково (1), Сремска Каменица (2)	
Царић (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	1	Нови Сад (1)	
Чапљица (<i>Ixobrychus minutus</i>)	1	Ковиљ (1)	
Шумска шљука (<i>Scolopax rusticola</i>)	1	Нови Сад (1)	
Шарена утва (<i>Tadorna tadorna</i>)	3	Бечеј (2)	Заплена 31.05.2021.
Шумска сова (<i>Strix aluco</i>)	1	Голубац (1)	(достављена из ЗЗПС)
Белоушка (<i>Natrix natrix</i>)	1	Лединци (1)	
Барска корњача (<i>Emys orbicularis</i>)	3	Чортановци (1), Инђија (1), Нови Сад (1)	
Обични смук (<i>Zamenis longissimus</i>)	1	Нови сад (1)	
Бурмански питон (<i>Python bivittatus</i>)	3	Панчево (3)	Заплена 29.11.2021.
УКУПНО	238		

Примерци строго заштићених и заштићених дивљих врста животиња за које је постојала оправдана сумња након стручног и инспекцијског надзора, уз учешће полиције, да нису угинуле природном смрћу, предате су на патоанатомску и токсиколошку анализу у Научни институт за ветеринарство "Нови Сад" или у Ветеринарски специјалистички институт „Суботица“. Током 2021. године било је укупно 4 (четири) примерка сисара, 45 примерака птица и 2 (два) примерка гмизаваца (табела бр. 18). Анализирани су само примерци код којих је било могуће спровести токсиколошке, пато-анатомске и вирусолошке анализе.

Табела бр. 18: Преглед примерака строго заштићених врста дивљих животиња (угинулих/усмрћених преузетих или уклоњених са терена) за које су рађене токсиколошке, пато-анатомске и вирусолошке анализе или други поступак.

Врста	Датум налаза	Место налаза и узрок угинућа	Поступак
-------	--------------	------------------------------	----------

	Врста	Датум налаза	Место налаза и узрок угинућа	Поступак
1.	Видра (<i>Lutra lutra</i>)	25.01.2021.	Бечеј, колизија са моторним возилом	ПЗЗП за препарирање
2.	Степски твор (<i>Mustela eversmani</i>)	11.03.2021.	Б. Паланка - Обровац	ПЗЗП за препарирање
3.	Степски твор (<i>Mustela eversmani</i>)	14.03.2021.	Челарево	ПЗЗП за препарирање
4.	Дивља мачка (<i>Felis silvestris</i>)	16.03.2021.	Апатин, ГЈ „Апатински рит“	Нешкодљиво уклањање
5.	Кобац (<i>Accipiter nisus</i>)	20.01.2021.	Меленци	Нешкодљиво уклањање
6.	Мишар (<i>Buteo buteo</i>)	23.02.2021.	Мраморак	Безбедно уклањена
7.	Мишар (<i>Buteo buteo</i>)	24.02.2021.	Полојска шума	Нешкодљиво уклањање
8.	Кукувија (<i>Tyto alba</i>)	24.02.2021.	Бачка паланка	Нешкодљиво уклањање
9.	Кукумавка (<i>Athene noctua</i>)	26.01.2021.	Футог	ПЗЗП за препарирање
10.	Белорепан (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	03.03.2021.	Бачка Паланка	Предат у НИВ „Нови Сад“
11.	Белорепан (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	05.03.2021.	СРП „Горње подунавље“	Пато-анатомска анализа
12.	Кукумавка (<i>Athene noctua</i>)	05.03.2021.	Бечеј	Анализа на WNV и AI
13.	Белорепан (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	10.03.2021.	Бездан	Анализа на WNV и AI
14.	Кобац (<i>Accipiter nisus</i>)	08.03.2021.	Кулпин	Нешкодљиво уклањање
15.	Белорепан (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	15..03.2021	СРП „Горње Подунавље“, ГЈ „Козара“	Анализа на WNV
16.	Мишар (<i>Buteo buteo</i>)	19.03.2021.	Апатин	ПЗЗП за препарирање
17.	Еја мочварица (<i>Circus aeruginosus</i>)	26.03.2021.	Савино село	НИВ „Нови Сад“
18.	Мишар (<i>Buteo buteo</i>)	29.03.2021.	Бачки Петровац	ПЗЗП за препарирање
19.	Еја мочварица (<i>Circus aeruginosus</i>) 6 (шест) примерака	01.04.2021.	Ђурђин, атар села	Предате на анализу у ВСИ „Суботица“ и НИВ „Нови Сад“
20.	Сиви соко (<i>Falco peregrinus</i>)	01.04.2021.	Сомбор	НИВ „Нови Сад“
21.	Белорепан (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	06.04.2021.	Арадац	Нешкодљиво уклањање
22.	Кукувија (<i>Tyto alba</i>)	03.04.2021.	Оџаци	ПЗЗП за препарирање
23.	Еја мочварица (<i>Circus aeruginosus</i>)	12.04.2021.	Ђурђево	Нешкодљиво уклањање
24.	Бела рода (<i>Ciconia ciconia</i>)	15.04.2021.	Томашевац, електрокуција	Нешкодљиво уклањање
25.	Белорепан (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	16.04.2021.	Жедник, леш у фази распадања	Нешкодљиво уклањање

	Врста	Датум налаза	Место налаза и узрок угинућа	Поступак
26.	Сврака (<i>Pica pica</i>)	22.05.2021.	Нови Сад	ПЗЗП за препарирање
27.	Бела рода (<i>Ciconia ciconia</i>)	21.05.2021.	Остојићево,	Нешкодљиво уклоњање
28.	Ветрушка (<i>Falco tinnunculus</i>)	21.06.2021	Нови Сад, упетљала се у канап	Нешкодљиво уклоњање
29.	Ветрушка (<i>Falco tinnunculus</i>)	03.07.2021.	Војка	
30.	Јастреб (<i>Accipiter gentilis</i>)	19.08.2021.	Беочин	ПЗЗП за препарирање
31.	Белорепан (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	11.10.2021.	Колут	ПЗЗП за препарирање
32.	Лабуд грбац (<i>Cygnus olor</i>) 4 (четири) примерка	16.11.2021.	Нови Сад, AI	Нешкодљиво уклоњање
33.	Обични галеб (<i>Larus ridibundus</i>)	18.11.2021.	Нови Сад, AI	Нешкодљиво уклоњање
34.	Лабуд грбац (<i>Cygnus olor</i>) 8 (осам) примерака	18.11.2021.	Нови Сад, AI	Нешкодљиво уклоњање
35.	Белоушка (<i>Natrix natrix</i>)	13.09.	Петроварадин	Нешкодљиво уклоњање
36.	Смук (<i>Zamenis longissimus</i>)	08.06.2021.	Сремска Каменица	ПЗЗП за препарирање
УКУПНО: 51 примерака				

4.1.5. ЗАШТИТА СТАНИШТА

Током 2021. године издвојено је укупно 5 (пет) нових подручја у оквиру мреже полигона за стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака и животиња.

У наставку је дат преглед:

ОПШТИНЕ: Шид, Бела Црква, Стара Пазова

БРОЈ СТАНИШТА: 5

КОДОВИ: SID16 (Рађеновци), BCR14 (Шума-Шојце), BCR15 (Ланци), STP01ba (Дунавски лесни одсек), STP01ba (Дунавски лесни одсек)

Табела бр. 19. Индикатори, број активности и носиоци посла.

Индикатор	Реализовано у 2021. години	Носиоци посла
Број докумената издатих за област пољопривреде и секторске планове у шумарству и водопривреди	36	Одељење за еколошку мрежу и биодиверзитет у сарадњи са Одељењем за правне и финансијске послове – Одсек за правне и опште послове

Број издвојених полигона / станишта у бази података ИИС Завода	5	
Број остварених активности везаних за NATURA 2000	20	

Заштита станишних типова значајних за очување биолошке разноврсности, као и станишта строго заштићених и заштићених врста одвија се помоћу базе података Завода. Просторне целине на којима је утврђено присуство врста које се налазе на списковима Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Сл. гласник РС“, бр. 5/2010; 47/2011; 32/2016 и 98/2016), као и очување подручја чија вегетација припада типовима станишта дефинисаним Правилником о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување („Сл. гласник РС“, бр. 35/2010) су идентификоване као просторне целине (полигони).

Информације о издвојеним стаништима (укључујући и геореференциране податке), према Закону о заштити природе воде заводи за заштиту природе. База података се ажурира током редовних активности Завода (издавање услова и мишљења, теренска запажања) у складу са стањем датих просторних целина. База података омогућује брзу проверу присуства природних вредности на просторима на којима се планирају одређене активности, као и примену мере заштите које су прописане Законом и подзаконским актима приликом издавања услова заштите природе корисницима природних ресурса. Мере заштите станишта која се налазе ван граница заштићених подручја су саставни делови решења о заштити природе које се издају за израду планских докумената и секторских планова, као и за активности од утицаја на природу.

Током 2021. године издата су 27 решења за секторске планове у шумарству и ловству и девет (9) за одржавање канала на подручјима издвојених станишта. На подручју Војводине пољопривредно земљиште (ливаде, пашњаци и трстици) у државном власништву садржи изузетно вредне остатке природних станишта, због чега постоји потреба да општине уграђују мере заштите врста и станишта у годишње програме коришћења и заштите истог. Иако опстанак неких осетљивих станишних типова Војводине, заштићених у Србији и у Европи (нпр. будућа NATURA 2000 подручја), зависи од пољопривредне праксе, само мали број општина тражи услове заштите природе за ову врсту планова, па је током 2021. године издато је свега девет (9) решења за ову сврху.

Споразум са Управом за пољопривредно земљиште

У оквиру развоја међуинституционалне сарадње, а након размотрених потреба и могућности, склопљен је Споразум о сарадњи (број 04028-2049 од 7.7.2021. године) између Завода и Управе за пољопривредно земљиште. Споразум дефинише оквир који омогућује савремен начин размене података (нпр. путем геовеб сервиса) и доприноси остваривању циљева у заштити природе и од значаја за уређење, заштиту и коришћење пољопривредног земљишта у државној својини, а посебно за спровођење поступка давања у закуп и на коришћење пољопривредног земљишта у државној својини. Поштујући споразум, од Завода према Управи пружени су просторни подаци о

заштићеним подручјима (заштићеним актом и у поступку заштите) и стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста, док су од Управе према Заводу пружени просторни подаци о издатим/за издавање и датим на коришћење пољопривредно земљиште у државној својини.

Геопортал

Споразум о размени, приступу и коришћењу просторних података (број 04-385/2 од 20.2.2018.године) склопљен је између шест (6) институција са територије Аутономне покрајине Војводине, укључујући Покрајински завод за заштиту природе. Споразумом је дефинисан и успостављен геопортал Аутономне покрајине Војводине, на којем потписнице Споразума публикују податке из своје надлежности, али је и инструмент за дељење података између институција потписница. Геосервис Завода који садржи просторне податке о стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста, од 2021. године је путем наведеног регионалног геопортала постао јавно доступан.

4.1.5.1. ЕКОЛОШКА МРЕЖА СРБИЈЕ

Национална еколошка мрежа у Србији дефинисана је Уредбом о еколошкој мрежи ("Сл. гласник РС", бр. 102/2010). Током 2021. године, посећен је знатан број централних подручја еколошке мреже, посебно оних која се налазе на простору заштићених подручја.

Са аспекта интеграције подручја еколошке мреже у развојне планове од посебног је значаја просторно-планска документација на нивоу општина или других већих просторних целина. Обележавање подручја значајних за очување биолошке разноврсности у планским документима, као и примена мера заштите у зони утицаја (дефинисана као заштитна зона Уредбом о еколошкој мрежи) омогућују трајно очување ових просторних целина и пружају могућности за унапређење њиховог стања у будућности.

Мере заштите еколошко значајних подручја и коридора су наведене у свим Решењима издатих од стране Завода у 2021. години за секторске планове (шумарство, водопривреда, пољопривреда, итд). Пошто су еколошки значајна подручја еколошке мреже РС дефинисана Уредбом, није у том смислу вршено издвајање нових подручја, осим издвајања полигона са стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста у складу са одговарајућим Правилником.

4.1.5.2. СТАНИШТА СТРОГО ЗАШТИЋЕНИХ И ЗАШТИЋЕНИХ ДИВЉИХ ВРСТА

Током 2021. године издвојено је укупно 5 нових подручја у оквиру мреже полигона за стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака и животиња.

У наставку је дат преглед:

Табела бр. 20. Индикатори, број активности и носиоци посла.

Индикатор	Реализовано у 2021. години		Носиоци посла
	Код	Општина	
Број издвојених нових подручја са строго заштићеним и	ШИД16	Шид	<ul style="list-style-type: none"> – Одељење за стручне послове и пројектне активности – Одељење за Еколошку мрежу
	БЦР14	Бела Црква	

заштићеним врстама	БЦР15	Бела Црква	и биодиверзитет – Одељење за природна заштићена добра
	СТП016а	Стара Пазова	
	СТП016б	Стара Пазова	

Вршено је ажурирање података за поједина издвојена станишта. Теренски обиласци издвојених станишта, са циљем провере валидности и ажурирања података.

4.1.5.3. ЕКОЛОШКА МРЕЖА „NATURA 2000“

Завод је током 2021. године био укључен у активности везане за реализацију међународног пројекта *“Continued support to implementation of Chapter 27 in the area of nature protection”* (NATURA 2000 II, 2019-2021), који координира Министарство заштите животне средине у сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије, а реализује конзорцијум „Eptisa“.

Рад на успостављању еколошке мреже NATURA 2000 одвијао се у складу са активностима, пројектима и препорукама надлежног Министарства, уз сагледавање могућности најповољнијег преношења и имплементације Директиве о заштити дивљих птица (Birds Directive 2009/147/EU) и Директиве о заштити станишта (Habitats Directive 92/43/EEC) у национално законодавство и будућу еколошку мрежу NATURA 2000 у Србији.

Поред учешћа на успостављању и примени административних мера очувања станишта дивље флоре и фауне, као и приоритетних станишних типова за ЕУ, Завод је својим активностима допринео инвентаризацији и картирању врста и станишта. Резултати појединачних пројектних активности Завода, мониторинга врста и станишних типова, као и рада на развоју еколошке мреже, допринели су вредновању подручја и изради предлога мреже NATURA 2000 подручја, уз усаглашавање са заинтересованим странама.

4.1.6. ГЕОНАСЛЕЂЕ

У циљу заштите, очувања и промоције геодиверзитета и објеката геонаслеђа Војводине, у 2021. години реализоване су следеће активности:

- Дефинисање локалитета од посебног значаја за заштиту геонаслеђа;
- Инвентаризација и валоризација објеката геонаслеђа на територији АПВ;
- Утврђивање прелиминарне листе објеката геонаслеђа који испуњавају критеријуме за заштиту од стране ПЗЗП;
- Давање предлог мера и активности на очувању, уређењу, презентацији и промоцији објеката геонаслеђа Војводине;
- Укључивање података о објектима геонаслеђа Војводине у просторно - планске документе;
- Укључивање објеката геонаслеђа у (гео)туристичку понуду;
- Израду услова заштите природе за пројекте и активности који се односе на коришћење геолошких и хидрогеолошких ресурса.

Табела бр. 21. Индикатори, број активности и носиоци посла.

Индикатор	Реализовано у 2021. години	Носиоци посла
Број забележених и издвојених објеката геонаслеђа на подручју АП Војводине	2	
Број одржаних састанака радне групе за успостављање геопаркова у Републици Србији	-	Сарадници унутрашњих организационих јединица: – Одељење за природна заштићена добра – Одсек за правне и опште послове
Број одржаних састанака радне групе за успостављање геопарка „Фрушка гора-Лесленд“	-	
Број одржаних састанака са представницима локалне самоуправе	-	

Током 2021. године није било наменских теренских излазака са циљем прикупљања података о објектима геонаслеђа. Прикупљање потребних података реализовано је током валоризације подручја за које се ради Студија заштите, стручних надзора, кроз издавање услова и мишљења за геолошка и хидрогеолошка истраживања, експлоатацију воде и минералних сировина.

За потребе валоризације подручја у циљу израде Студија заштите током теренског обиласка вршена су геолошка, палеонтолошка и геоморфолошка истраживања на следећим подручјима: Лесне долине од Добрице до Алибунара, Долина – Алаш код Падине као и валоризација за потребе ревизије заштићеног подручја ПШ „Букински храстик“. Том приликом издвојена су два објекта геонаслеђа „Лесни профил код Алибунара“ и „Лесна долина Алаш код Падине“.

У 2021. години није било састанака Радне групе за успостављање Геопаркова у Републици Србији, именоване од стране Министарства пољопривреде и заштите животне средине са задатком да ради на формирању мреже геопаркова Србије.

Највећи део активности стручних сарадника из области геодиверзитета односи се на издавање услова заштите природе за коришћење геолошких и водних ресурса, експлоатацију минералних сировина, коришћење подземних вода за различите делатности, коришћење површинских вода и водног земљишта, уређење геолошких и палеонтолошких заштићених природних добара и др.

4.1.7. ОЧУВАЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Табела бр. 22. Индикатори, активности и носиоци посла

Индикатор	Реализовано у 2021. години	Носиоци посла
-----------	----------------------------	---------------

Индикатор	Реализовано у 2021. години	Носиоци посла
Унапређење методологије управљања активностима које имају утицај на заштићена подручја (ЗП)	<p>Интегрисање побољшаног поступка оцене угрожености ЗП од загађивача у услове, студије и осталу документацију и њихова примена на терену.</p> <p>Интегрисање побољшаног поступка процене утицаја антропогених чинилаца на промене природних карактеристика подручја и квалитет екосистемских услуга у студије, пројектну и осталу документацију.</p> <p>Интегрисање података о границама сливних подручја система за одводњавање из Географског информационог система надлежног водопривредног предузећа у студијама заштите у циљу побољшаног поступка процене утицаја водног режима на природу.</p> <p>Интегрисање смерница за заштиту природе дефинисаних искључиво за одржавање каналске мреже у Војводини у услове и мере заштите.</p>	Одељење за заштиту животне средине и просторно планску документацију
Смањење бројности и интензитета утицаја на елементе еколошке мреже	Смањење утицаја на станишта и еколошке коридоре.	Одељење за заштиту животне средине и просторно планску документацију Одељење за еколошку мрежу и биодиверзитет
Унапређење сарадње са стручњацима који се баве управљањем водама на свим нивоима, од радника на терену до доносиоца одлука	Унапређена сарадња са Републичком дирекцијом за воде Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, кроз активно учешће представника Завода у радним групама за доношење подзаконских аката, као и током достављања примедби на нацрт Плана управљања водама. Сарадња са ЈВП „Воде Војводине“ се наставила и током пројектних активности на пројекту „Protecting and restoring ecological connectivity in the Mura-Drava-Danube river corridor through cross-sectoral cooperation“.	Одељење за заштиту животне средине и просторно планску документацију Одељење за заштићена природна добра Одељење за стручне послове и пројектне активности

Активности везане за индикатор „Унапређење методологије управљања активностима које имају утицај на заштићена подручја“ током 2021. године реализоване су у највећој мери кроз учешће у изради стратешких и планских докумената. Интегрисање резултата и закључака донетих у процесу иновирања метода истраживања стања животне средине у окружењу заштићених подручја и оцена угрожености заштићених подручја од загађивача обухвата послове на изради услова, студија и остале документације, као и њихову

примену на терену. Наведене активности имају за циљ побољшање поступака оцене угрожености заштићених подручја од загађивача, квалитетнију процену утицаја антропогених чинилаца на промене природних карактеристика подручја и квалитет екосистемских услуга, као и смањење негативних утицаја на станишта и еколошке коридоре. Одрживо коришћење природних вредности реализовано је кроз проналажење компромисних решења у организацији простора за потребе различитих корисника чија примена, сагласно текућим и предстојећим обавезама наше државе везано за улазак у Европску унију, пружа могућност добијања финансијске помоћи/подстицаја за сарадњу на заштити подручја.

По питању индикатора „Смањење бројности и интензитета утицаја на елементе еколошке мреже“, током 2021. године фокус је дат смањењу интензитета утицаја и то прописивањем мера за подизање и очување зеленила. Утврђивање функционалних заштитних појасева уз примену кључних предеоних елемената као што је заштитно зеленило, реализује се кроз редовну делатност Завода, превасходно путем издавања услова заштите природе за израду планско-пројектне документације. Осим очувања постојећих и подизања нових зелених површина, подстиче се повезивање зеленила грађевинског подручја са вегетационим целинама елемената еколошке мреже и повезивање зеленила у целовит систем уз обезбеђење равномерног распореда зелених површина.

Везано за индикатор „Унапређење сарадње са стручњацима који се баве управљањем водама“ активности се, између осталог, реализују кроз учешће представника Завода у раду радних група за израду подзаконских аката (начин и мерила за одређивање минималног одрживог протока и утврђивање плана вађења речних наноса), као и учешћем Завода у финализацији Плана управљања водама, првенствено давањем примедби пре и у току јавне расправе на План.

За потребе интегралног управљања водама на заштићеним подручјима, а узевши у обзир смањене потребе за одводњавањем на подручју заслањених депресија уз очување водног режима што сличнијем природном, током 2021. године настављене су активности на уређењу водног режима унутар Специјалног резервата природе „Окањ бара“. У циљу детаљне анализе могућности усаглашавања потреба свих корисника подручја, а кроз низ активности које су започете од 2019. године, организовани су састанци са водопривредним предузећима којима на овом простору обављају део поверених послова у области управљања водама (ВПД „Горњи Банат“ Кикинда и ВПД „Средњи Банат“ Зрењанин) и Департмана за географију, туризам и хотелијерство Природно-математичког факултета у Новом Саду, а такође су обављена и теренска истраживања. На основу издвојених финансијских средстава из сопствених фондова Друштва за заштиту животне средине „Окањ“, уз стручну помоћ Завода, извршено је прикупљање неопходних података за подршку у одлучивању путем мултидисциплинарног истраживања простора СРП „Окањ бара“. Током 2021. године, израђена је геоинформациона основа путем снимања топографских карактеристика терена ради одређивања праваца површинског отицања воде: извршено је детаљно снимање кључних токова каналског система беспилотном летелицом, обрада снимака и израда тродимензионалних модела канала, обављена су геодетска теренска мерења и израђен је дигитални модел терена. У наредном периоду планирано је орто-фото снимање целог подручја, израда карата терена са зонама плављења односно превлаживања на основу дигиталног модела површине и израда студије станишта и земљишног покроба. По договору са учесницима у решавању

проблема водног режима у СРП „Окањ бара“, иницирана је израда пројекта чији је циљ интегрално управљање водама на добробит свих корисника простора уз очување заштићеног подручја и побољшање стања његових природних вредности. Ради постизања дефинисаног циља, за израду пројектног задатка Покрајински завод за заштиту природе размотрио је еколошке потребе везане за водни режим које могу да обезбеде функционисање слатинских типова станишта. На основу резултата пројектног елабората који треба да буде израђен током 2022. године, биће обављени радови на терену. Дугорочно посматрано, један од резултата успостављања одговарајућег водног режима требало би да буде поступна ревитализација слатинских станишта и унапређење биодиверзитета.

Резултати пројекта допринеће у значајној мери:

- Побољшању управљања заштићеним подручјем и унапређењу биодиверзитета;
- Унапређењу интегралног управљања водама заштићеног подручја;
- Ублажавању негативних утицаја климатских промена;
- Побољшању квалитета екосистемских услуга;
- Унапређењу сарадње са локалним становништвом кроз одрживо сточарство и ратарство;
- Унапређењу примене принципа циркуларне економије.
- Едукацији стручњака различитих сектора и примена стечених искустава на другим сличним подручјима

Осим реализације активности везаних за утврђене индикаторе, током 2021. године настављено је дводеценијско учешће стручњака Завода у техничкој комисији ISO TC 207/SC 7 везано за област заштите животне средине. У овом периоду Завод је учествовао на изради националних стандарда ISO 14050, ISO 14064-2 и ISO 14067, који се односе на следеће:

- 1) ISO 14050, Environmental management — Vocabulary (Менаџмент животном средином – Речник). Овај стандард дефинише термине који се користе у документацији везаној за систем менаџмента животном средином и алате за подршку одрживом развоју. То укључује управљање, проверу и друге врсте оцењивања, комуникације, студије о отиску, гасове са ефектом стаклене баште, ублажавање климатских промена и прилагођавање климатским променама.
- 2) ISO 14064-2, Greenhouse gases — Part 2: Specification with guidance at the project level for quantification, monitoring and reporting of greenhouse gas emission reductions or removal enhancements (Гасови стаклене баште – Део 2 - Спецификација са смерницама на нивоу пројекта за квантификацију, праћење и извештавање о смањењу емисије гасова стаклене баште или побољшању уклањања). Овај документ утврђује принципе и захтеве и пружа смернице на нивоу пројекта за квантификацију, праћење и извештавање о активностима које имају за циљ да изазову смањење емисије гасова стаклене баште (ГСБ) или побољшање уклањања. Укључује захтеве за планирање ГСБ пројекта, идентификацију и одабир извора ГСБ, понора и резервоара релевантних за пројекат и основни сценарио, праћење, квантификацију, документовање и извештавање о перформансама ГСБ пројекта и управљање квалитетом података.

- 3) ISO 14067, Greenhouse gases — Carbon footprint of products — Requirements and guidelines for quantification (Гасови стаклене баште - Угљенични отисак производа - Захтеви и смернице за квантификацију). Овај документ је општи стандард за квантификацију угљеничног отиска производа. Серија стандарда ISO 14060 пружа јасност и конзистентност за квантификацију, мониторинг, извештавање и валидацију или верификацију емисија и уклањања гасова стаклене баште (ГСБ) како би се подржао одрживи развој кроз економију са ниским уделом угљеника. Такође пружа корист организацијама, заговорницима пројеката и заинтересованим странама широм света тако што даје јасну и конзистентну квантификацију, мониторинг, извештавање и валидацију или верификацију емисија и уклањања ГСБ.

4.1.8. ИЗРАДА РЕШЕЊА О УСЛОВИМА ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ, МИШЉЕЊА, ПЛАНСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА И ОБЈЕДИЊЕНА ПРОЦЕДУРА

Током 2021. године Заводу је достављен велики број захтева за издавање услова заштите природе за активности, пре свега у заштићеним подручјима, али и за изградњу објеката, реализацију активности у простору ван заштићених добара, за израду планске документације, основа и програма, као и захтева за издавање мишљења на просторне и урбанистичке планове, шумске и друге основе и програме, студије о процени утицаја, стратешке процене утицаја, законску регулативу, стратешка документа, итд.

Табела бр. 23. Индикатори, број активности и носиоци посла.

Индикатор	Реализовано у 2021. години	Носиоци посла
Број издатих решења о условима заштите природе	1384	Сарадници свих унутрашњих организационих јединица Завода
Број издатих мишљења	624	

4.1.8.1. ПРОСТОРНО ПЛАНСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА

Издато је укупно 307 Решења о условима заштите природе за израду просторно планске и урбанистичке документације и Мишљења на просторне и урбанистичке планове, стратешке процене утицаја на животну средину и осталу документацију (табела бр. 24).

Табела бр. 24. Планска документа за која је Завод издао Решења о условима заштите природе:

Просторно планска документација		
Просторни планови	11	13
Просторни план локалне самоуправе	4	
Просторни планови - остало	8	
Урбанистички планови	81	220
Генерални план	1	

План генералне регулације	21	
План детаљне регулације	35	
Урбанистички пројекат	23	
Урбанистички планови - остало	140	
Просторно планска документација - остало	7	7

Планови управљања природним добрима	28	67
Пројекти обнове (рекултивације)	2	
Годишњи Програми управљања природним добром	18	
Средњорочни Програми управљања природним добром	43	

4.1.8.2. ОБЈЕДИЊЕНА ПРОЦЕДУРА

Током 2021. године обрађено је и кроз информациони систем APR СЕОР достављено подносиоцима, 161 предмета у поступку обједињене процедуре у којима је Завод поступао у складу са Правилником о поступку спровођења обједињење процедуре електронским путем („Службени гласник РС”, бр. 68/2019), члана 86 Закона о планирању и изградњи („Сл. гласник РС”, бр. 72/2009, 81/2009, 64/2010 - Одлука УС РС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - Одлука УС РС, 50/2013 - Одлука УС РС, 98/2013 - Одлука УС РС, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – други закон и 9/2020 и 52/2021), Уредбом о локацијским условима („Сл. гласник РС”, бр. 115/2020) и чланом 136. Закона о општем управном поступку („Сл. гласник РС”, бр. 18/2016 и 95/2018 - аутентично тумачење), на основу чланова 9, 57. и 102. став 1. тачка 10. Закона о заштити природе („Сл. гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 - испр., 14/2016 и 71/2021), а сагласно захтевима важећих правних аката о заштити природних добара и еколошке мреже.

Од укупног броја решених предмета чија је процедура спроведена на републичком и покрајинском нивоу (22) од стране Покрајинског секретаријата за енергетику, грађевинарство и саобраћај поднесено је 13 захтева, а број предмета решаван по процедури Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре износи девет (9) .

Спроведен број обједињених процедура на локалном нивоу (139) укључује исходовање локацијских услова и изградњу објеката од стране надлежних служби следећих градова и општина: Ада, Бачка Паланка, Бачка Топола, Бела Црква, Беочин, Вршац, Ириг, Зрењанин, Кањижа, Ковачица, Кула, Мали Иђош, Нови Бечеј, Нови Сад, Нови Кнежевац, Оџаци, Опово, Пећинци, Рума, Сента, Сомбор, Србобран, Сремска Митровица, Сремски Карловци, Суботица, Тител, Чока, Шид, Жабалъ.

4.1.8.3. ИЗДАВАЊЕ УСЛОВА ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ И МИШЉЕЊА ЗА ДРУГЕ АКТИВНОСТИ У ЗАШТИЋЕНИМ ДОБРИМА И ВАН ЊИХ

Завод је израдио и издао 1384 решења о условима заштите природе и 624 мишљења, укључујући и 60 мишљења на процене утицаја на животну средину и извештаје о стратешким проценама утицаја на животну средину, као и шест (6) решења и мишљења на шумске и ловне основе и 20 сагласности на озакоњење објеката, са циљем очувања и унапређења заштићених природних добара и одрживог коришћења природних ресурса.

4.1.9. ПРОМОТИВНЕ АКТИВНОСТИ И МАНИФЕСТАЦИЈЕ

Табела бр. 25. Индикатори, број активности и носиоци посла.

Индикатор	Реализовано у 2021. години	Носилац посла
Број посетилаца Изложбеног простора	3470	– Одељење за правне, финансијске и опште послове у сарадњи са сарадницима других организационих јединица према задатим темама
Број реализованих тематских изложби	7	
Број одржаних предавања и презентација	30	
Број учешћа Завода на сајмовима и манифестацијама	7	
Број наступа у медијима	48	

Завод је током 2021. године реализовао бројне и разноврсне активности на пољу ширења свести о потреби заштите природе. Стручна и шира јавност редовно је упознавана са активностима, акцијама и постигнутим резултатима Завода, као и са актуелностима, општим циљевима и проблемима у заштити природе. У промотивним активностима нарочита пажња посвећена је деци. Остварени су садржаји којима је, поред стицања нових сазнања о природи, промовисана њена заштита. На овом плану је унапређена сарадња са стручним институцијама, образовним институција од предшколских до високообразовних, управљачима заштићених подручја, корисницима простора, еколошким удружењима грађана, медијима, итд.

Током 2021. године Завод је учествовао на 7 сајмова и манифестација:

- 12 – 18.05.2021. године; Одржана је манифестација “Музеји за 10” и “Европска ноћ музеја”. Посетиоци Завода су имали прилику да поред сталне поставке „Природњачка поставка – Богатство биолошке и геолошке разноврсности Војводине” погледају и тематске изложбе под називом: „Алергене биљке“ из Природњачког музеја у Београду и „Баштина мога града, к’о мало воде на длану“ - изложба чланова Удружења ликовних уметника „ЛИКУМ” Нови Сад.
- 20.05.2021. године; Завод је узео учешће на Сајму стручног усавршавања студената на ПМФ-у у Новом Саду. Испред Завода у реализацији су учествовали: др Оливер Фојкар и Марија Царан Павловић.
- 26.06.2020. године; Баноштор, Традиционална манифестација обележавања Дана Дунава, у организацији МЗ Баноштор. Учесник из Завода: Марија Царан Павловић.
- 12 – 27.07.2021. године; Завод је учествовао у манифестацији Летња настава „Активности у природи“ за студенте Факултета спорта и физичког васпитања. Предавач и учесник: др Оливер Фојкар.
- 18 - 24.09.2021. године; Завод је заједно са ресорним Покрајинским секретаријатом за урбанизам и заштиту животне средине и ЈП Заводом за урбанизам Војводине

узео учешће на Сајму екологије, лова, риболива и туризма „Лорист“. Испред Завода учесници су били: Марко Туцаков, Марко Ђапић, др Оливер Фојкар и Марија Царан Павловић.

- 4.–10.10.2021. године; Изложбени простор Завода, манифестација „Дечија недеља 2021“. Поред Завода, организатор манифестације је и Удружење „Живот као инспирација“, уз подршку Града Новог Сада. Посетиоци су имали слободан улаз и могли да виде сталну поставку Природњачке изложбе на тему „Природна баштина Војводине“. Поред сталне изложбе посетиоци су видели и тематску изложбу: „Алергене биљке“.
- 4.10.2021. године; Београд, манифестација GDi Solutions day 2021. под називом "THINK & Act Now". Испред Завода учеснице су биле: Лидија Маринковић и Марина Јањош.
- 16.10.2021. године; СРП “Обедска Бара“, учешће у манифестацији „Радни дан за природу“ у оквиру програма „Повратак Ибиса“. Учесник из Завода: др Слободан Пузовић

4.1.9.1. ЕДУКАЦИЈА (ПРЕДАВАЊА И ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ)

Изложбену поставку у згради Завода у Новом Саду, током 2021. године обишло је свега 3470 посетилаца, пре свега због ограничења уведених због пандемије вируса Ковид. Поред наведених посетилаца изложбе су посетили и учесници радних састанака, скупова и презентација, одржаваних у свечаној сали Завода.

У току 2021. године стручни сарадници Завода или њихови спољни сарадници одржали су 30 предавања и презентација о природним вредностима и потреби њиховог очувања:

- 26.01.2021. године; Zoom платформа, одржана је презентација „Мере заштите миграторних врста риба и њихових станишта“, пројекат „Управљање и обнављање водених еколошких коридора за миграторне врсте риба у басену реке Дунав“ (MEASURES), Трећа национална радионица. Предавач: Ласло Галамбош.
- 02.02.2021. године; Обележавање Рамсарског дана; ПЗЗП зграда; ПП Презентација: „Унапређење водног режима у СРП „Окањ бара“. Учесници из Завода: Весна Кицошев, Слободан Пузовић, Тања Бошњак и Милош Бибин.
- 23.02.2021. године; вебинар – on the web, тема вебинара: “Екосистемске услуге: практичне примјене за заштићена подручја у региону Динарског лука”, у организацији паркови Динарида, Подгорица. Учесник из Завода: мр Никола Стојнић.
- 22.04.2021: За кориснике и управљаче заштићених подручја одржана је обука о утицају инвазивних врста на природна станишта и домаће врсте, путевима њиховог уноса и методама сузбијања. Обука је одржана у оквиру пројекта Sava TIES, помоћу интернет платформе, а у сарадњи са ЈП „Војводинашуме“ и Покрет Горана Сремска Митровица као партнерима на Пројекту. Обуку су одржали: Ален Киш, Клара Сабадош, Ивана Васић и Мирјана Бартула.
- 28.04.2021. године; Вебинар – on the web; Regional Guidelines on Ecosystem Services Assessment and Valuation in the Process of Establishing and Managing Protected Areas

in the Western Balkans, у организацији GIZ, Бон. Учесник из Завода: мр Никола Стојнић.

- 05.05.2021: Тренинг са консултацијама на тему инвазивних врста у систему заштите природе (унос, утицај, преглед прописа, методе контроле), одржан је за управне органе на републичком и покрајинском нивоу. Обука је реализована у оквиру пројекта Sava TIES путем интернет платформе. Презентери: Ален Киш, Клара Сабадош, Ивана Васић и Мирјана Бартула.
- 12.05.2021. године; Основна школа „Душан Вукасовић“ у Ашањи; одржано је предавање о инвазивним врстама и њиховом утицају на природу, људско здравље и економију. Предавање реализовано у склопу пројекта „Sava TIES“. Предавач: Марија Царан Павловић.
- 13.05.2021. године; Основна школа „Филип Вишњић“ у Вишњићеву; одржано је предавање о инвазивним врстама и њиховом утицају на природу, људско здравље и економију. Предавање реализовано у склопу пројекта „Sava TIES“. Предавач: Марија Царан Павловић.
- 28.05.2021. године; на подручју СРП “Краљевац”, у оквиру предмета “Теренски и лабораторијски практикум из биологије кичмењака”, студентима III године основних студија група Биологија и Екологија, Биолошког факултета Унверзитета у Београду, одржано је предавање на тему "Управљање популацијама риба у заштићеним природним добрима". Организована је и показна вежба са циљем упознавања студената са методама узорковања риба (мрежарски алати, апарати за електрориболов). Предавач: Ласло Галамбош.
- 08.06.2021. године; ПЗЗП зграда, Нови Сад, одржано је предавање ученицима ОШ “Коста Трифковић” из Новог Сада, о инвазивним врстама и њиховом утицају на природу, људско здравље и економију. Предавање реализовано у склопу пројекта „Sava TIES“. Предавач: Марија Царан Павловић.
- 26.06.2021. године; Баноштор, Поводом обележавања Дана Дунава, Организатор: МЗ Баноштор, председник МЗ Ракић Радивоје – Ћега. Предавање на тему: „Значај Дунава за биодиверзитет и природу“. Предавач: Марија Царан Павловић.
- 06.07.2021. године; Нови Сад, у оквиру Међународне Летње школе "Ecosystem Services within an Agricultural Landscape" (Novi Sad, 5-9.07.2021.), дана 06.07.2021. године одржано је предавање под називом „Ecosystem services and nature conservation in Vojvodina Province (Serbia) – importance, quantification and examples“. Предавач: Ласло Галамбош.
- 12 – 27.07.2021. године; Завод, у оквиру летње школе „Активности у природи“ за студенте Факултета спорта и физичког васпитања одржано је предавање: „Активности на заштити природе у Војводини“. Предавач: др Оливер Фојкар.
- 30.07.2021. године; Вршачке планине, учешће Завода на скупу „Међународни дан чувара природе“, у оквиру скупа одржана је презентација о Сарадњи ПЗЗП и чувара ЗП на очувању станишта и врста животиња, у организацији управљача ПИО „Вршачке планине“ и Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине. Учесник из Завода: мр Никола Стојнић.
- 30.07.2021. године; Вршац, учешће Завода на скупу „ Међународни дан чувара природе“, одржано предавање „ Значај и улога чувара заштићених подручја у

процесима збрињавања заштићених и строго заштићених врста дивљих животиња.“ Предавач: Илија Миљковић.

- 21.09.2021. године. Стари Бановци, плато испред Месне заједнице. Панел дискусија "Трибина о заштити природе и основама циркуларне економије" у организацији Удружења Културна мрежа Дунав из Старих Бановаца. Учесници Завода: Дарко Тимотић и Бојан Миленић.
- 21.09.2021.године; Новосадски сајам, Нови Сад, Сајам екологије, лова, риболова и туризма „Лорист“, одржано предавање на тему „Очување природе у сливу реке Саве кроз међународну сарадњу на управљању инвазивним страним врстама (пројекат Sava TIES), уз пројекцију документарног филма: Плавозелени свет реке Саве. Предавач: Марко Ђапић.
- 21.09.2021.године; Новосадски сајам, Нови Сад, Сајам екологије, лова, риболова и туризма „Лорист“, одржано предавање на тему „ Обнова еколошке повезаности на подручју речног коридора Мура-Драва-Дунав путем међусекторске сарадње (пројекат Lifeline MDD). Предавач: Марко Туцаков.
- 19.10.2021. године; ПЗЗП зграда, одржано је предавање, ученицима ОШ “Ђорђе Натошевић” из Новог Сада, о инвазивним врстама и њиховом утицају на природу, људско здравље и економију. Предавање реализовано у склопу пројекта „Sava TIES“. Предавач: Марија Царан Павловић.
- 11.10.2021. године; ПЗЗП зграда, представницима Пољопривредног Факултета Унивезитета у Новом Саду и гостима из Средње стручне школе "Стеван Петровић Бриле" из Руме, као и из средње школе „Střední škola rybářská a vodohospodářská Jakuba Krčína Třeboň“ из Требоња (Чешка Република) одржано је предавање на тему заштите природе и управљања популацијама риба на подручју Војводине. Предавачи: Ласло Галамбош, Оливер Фојкар и Марија Царан Павловић.
- 19.10.2021.године, Педагошки Факултет у Сомбору, Предавање: „Изазови у заштити природе у Војводини“. Предавач: др Оливер Фојкар.
- 19.10.2021., Zoom платформа, одрежана је презентација “Fish study (Serbian part) - Preliminary results –“, пројекат „lifelineMDD“, 4th workshop on “Establishing the scientific knowledge base”. Учесник из Завода: Ласло Галамбош.
- 25.10.2021. године; ПЗЗП зграда, учешће у програму за студенте Правног факултета. Предавање на тему „Заштита природе у АПВ“. Предавач: др Слободан Пузовић.
- 25.10.2021. године; ПЗЗП зграда, учешће у програму за студенте Правног факултета. Предавање на тему: „Законска регулатива у заштити природе и заштити животне средине у Р.Србији“. Предавач: Ивана Петковић.
- 25.10.2021. године; ПЗЗП зграда, учешће у програму за студенте Правног факултета. Предавање на тему: Међународна сарадња ПЗЗП у области заштите природе. Предавач: Марко Туцаков.
- 26.10.2021. године; ПЗЗП зграда, учешће у програму за студенте Правног факултета. Предавање на тему: „Заштићена природна добра у АП Војводини – поступак заштите“. Предавач: мр Наташа Пил.
- 26.10.2021. године; ПЗЗП зграда, учешће у програму за студенте Правног факултета. Предавање на тему: „Збрињавање строго заштићених и заштићених врста дивљих животиња“. Предавач: Илија Миљковић.

- 27.10.2021. године; ПЗЗП зграда, учешће у програму за студенте Правног факултета. Предавање на тему „Строго заштићене и заштићене врсте“. Предавач: мр Никола Стојнић.
- 27.10.2021. године; ПЗЗП зграда, учешће у програму за студенте Правног факултета. Предавање на тему „Активности на заштити животне средине у АП Војводини“. Предавач: др Весна Кицошев.
- 27.10.2021. године; ПЗЗП зграда, учешће у програму за студенте Правног факултета. Предавање на тему „Очување природе у сливу реке Саве кроз међународну сарадњу на управљању инвазивним страним врстама (пројекат Sava TIES)“. Предавач: Марко Ђапић.

У изложбеном простору Завода, али и у другим просторима организовано је 7 изложби у организацији Завода и других субјеката, са пратећим активностима:

- 22.04.2021; Изложба ликовних радова деце Србије на тему: „Сачувајмо живот планети“. Завод је у сарадњи са Новосадским дечијим културним центром и часописом „Невен“. Изложба је отворена у НДКЦ.
- 14.05.2021; Просторије Завода; изложба под називом „Алергене биљке“, аутора др Марко Несторовић и спец. Мирослав Јовановић. Изложба је организована у сарадњи са Природњачким музејом у Београду.
- 12 – 18.05.2021., изложбени простор Завода, изложба „Музеји за 10“, у оквиру међународне акције: „Ноћ музеја“.
- 28.05.2021; Просторије Завода; изложба под називом „Караван за климу“. Изложба је реализована у сарадњи са Француским институтом у Србији и Градском управом за заштиту животне средине Града Новог Сада.
- 21.06.2021; Просторије Завода; изложба дечијих ликовних радова у оквиру 64. Змајевих дечијих игара.
- 09.07.2021; Изложбени простор Завода; изложба ликовно-калиграфских радова ученика основних школа „Дани Николе Тесле“, у сарадњи са Удружењем Војвођанских учитеља и Министарством просвете, науке и технолошког развоја Р. Србије.
- 09.12.2021; Просторије Дигиталног омладинског центра Градске библиотеке у Новом Саду; изложба под називом: „Презентација културних, религиозних, природних, туристичких и миротворних вредности Дунава у Србији“, аутора Војислава Девића, архитекте. Завод је дао свој допринос и био суорганизатор изложбе са паноима који се односе на природна богатства Дунава. У оквиру изложбе је приказан и документарни филм „Река живота – Дунав“ аутора Оливера Фојкара из Завода.

4.1.9.3. ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ЕКОЛОШКИ ВАЖНИХ ДАТУМА

Завод је током 2021. године пригодним активностима обележио девет (9) значајних еколошких датума. Имајући у виду мере ограничења окупљања, већина значајних датума је обележена пригодним саопштењима за јавност послатим медијима и постављеним на сајту Завода:

- **Светски Дан влажних подручја** - 2. фебруар; обележен је свечаном манифестацијом у Заводу. Суорганизатори скупа су били: Министарство заштите животне средине, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, Завод за заштиту природе и СРП „Окањ бара“.
- **Светски дан дивљих врста** - 3. март; је обележен прикладним саопштењем за јавност и медије.
- **Светски дан шума** – 21. март; је обележен прикладним саопштењем за јавност и медије.
- **Светски дан вода** – 22. март; је обележен прикладним саопштењем за јавност и медије на сајту Завода и друштвеним мрежама.
- **Дан Покрајинског завода за заштиту природе** - 1.априла; је обележен прикладним саопштењем за јавност и медије на сајту Завода и друштвеним мрежама.
- **Дан планете Земље** – 22. април; је обележен изложбом дечијих ликовних радова у сарадњи са ДКЦНС и часописом „Невен“.
- **Међународни дан Дунава** - 29. јун; Пригодно је обележен учешћем на манифестацији у месту Банаштор поред Дунава, као и информацијом за медије и за сајт Завода.
- **Међународни дан чувара природе** – 31. јул; Завод је учествовао заједно са Покрајинским секретаријатом за урбанизам и заштиту животне средине и ЈКП „Други октобар“ Вршац на едукативном скупу у ПИО „Вршачке планине“.
- **Дечија недеља 4** - 10. октобар; обележен је радно уз слободан улаз за сву децу и чланове Удружења „Живот као инспирација“. Мото овогодишње Дечје недеље је био: „Дете је дете, да га волите и разумете“.

4.1.9.4. СКУПОВИ

Представници Завода су учествовали на више међународних и националних скупова и састанака у земљи и иностранству, док је највећи број састанка који су планирани да буду одржани у земљи и иностранству, ипак одржани преко различитих интернет платформи (skyp, zoom, и др.).

Представници Завода су учествовали на 19 међународних и националних скупова и састанака, у земљи и иностранству.

- 10.05.2021. године; НАТУРА 2000 пројектни тим, On line састанак, пројекат „EU for Natura 2000 in Serbia“, идентификација SPA подручја у складу са Директивном о птицама ЕУ. Испред Завода на састанку је присуствовао др Слободан Пузовић
- 26.05.2021. године; У оквиру пројекта „Очување станишта слива реке Саве кроз међународно управљање инванзивним врстама" (Preserving Sava River Basin Habitats through Transnational Management of Invansive Alien Species) – Sava TIES, у просторијама Покрајинског завода за заштиту природе одржан је промотивни скуп са презентовањем резултата трогодишњег пројекта у коме су учествовале организације из 5 држава.
- 30.07.2021. године; Вршац, учешће Завода на скупу „Међународни дан чувара природе“. Испред Завода је био Илија Миљковић.

- 4.06.2021. године; Београд, Ботаничка башта, учешће на скупу везаном за НАТУРА 2000 пројекат. Испред Завода су били: др Слободан Пузовић, мр Наташа Пил и Ласло Галамбош.
- 29.06.2021. године; Нови Сад, Обележавање Дана Дунава, Регионална развојна агенција Бачке и ЈВП „Воде Војводине“, скуп везан за пројекат „Together we stand“ (Заједно смо јачи). Испред Завода су били: ВД Директора Наташа Сарић која је одржала поздравну реч, Тања Бошњак учествовала са презентацијом „Упознајмо Дунав и сачувајмо природу“ и др Слободан Пузовић учесник на панел дискусији о одбрани од поплава.
- 14.07.2021. године; Бачка Паланка, зграда општине, Учешће на састанку Радне групе за анализу постојећег стања и праћења процеса газдовања и обнове шуме на подручју Општине Бачка Паланка. Учесник из Завода: др Слободан Пузовић.
- 19.07.2021. године; Београд. Министарство грађевине и просторног планирања. Учешће на скупу поводом разматрања сугестија и примедби на текст Просторног плана Р Србије. Учесник из Завода: др Слободан Пузовић.
- 17.08.2021. године; Нови Бечеј, сала Дома омладине, НАТУРА 2000 тим. Учешће на скупу поводом разматрања предлога израде Плана управљања за будуће подручје НАТУРА 2000 „Слано копово“. Учесник из Завода: др Слободан Пузовић.
- 25.08.2021. године; Београд, хотел Зира, НАТУРА 2000 тим, идентификација SPA подручја у складу са Директивном о птицама ЕУ. Испред Завода састанку је присуствовао др Слободан Пузовић.
- 2.09.2021. године; СРП „Окањ бара“, учешће на састанку поводом развоја пројекта унапређења водног режима у заштићеном подручју. Испред Завода на састанку су присуствовали: др Весна Кицошев и др Слободан Пузовић.
- 12.10.2021. године; Вебинар – on the web. Тема вебинара „Успешно сузбијање кривичних дела против дивљих врста у Европи“ у организацији WWF Adria – Serbia. Учесник из Завода: мр Никола Стојнојић.
- 15.10.2021. године; Мастер сала Конгресног центра Новосадског сајма, Нови Сад; Учешће на Другој конференцији Оперативне групе за пределе Дунавског региона. Конференција је била посвећена теми „Развој ботаничке баште у Новом Саду као имплементација Европске конвенције о пределу у дунавском региону“ у организацији Града Новог Сада - Градске управе за заштиту животне средине и у сарадњи са Департаманом за биологију и екологију Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду и Оперативном групом за пределе Дунавског региона за ЕУ стратегију за Приоритетно подручје 6 Дунавског региона (Danube Landscapes Task Force of the EU Strategy for the Danube Region Priority Area 6). Учесници из Завода: Мирјана Млађеновић и Ранко Перић.
- 22 - 24.10.2021. године; Благај, БИХ, учешће на међународном орнитолошком скупу „Оринтофестивал 10“. Презентација рада, учешће у дискусији, теренски обилазак. Учесник и предавач из Завода: др Слободан Пузовић.
- 27.10.2021. године; ПЗЗП, учешће на састанку поводом развоја пројекта унапређења водног режима у СРП „Окањ бара“. Учесници из Завода: др Весна Кицошев, Тања Бошњак, др Слободан Пузовић.

- 25 - 26.10.2021.године; НП “Тара“, учешће на Семинару за управљаче заштићених подручја, у организацији Министарства за заштиту животне средине. Учесник из Завода: мр Никола Стојнић.
- 02.11.2021. године; Еколошком центру Радуловачки у Сремским Карловцима, ул. Митрополита Стратимировића 5, одржан је консулалтивни састанак уз подршку Града Новог Сада - Управе за заштиту животне средине, а који је посвећен анализи Стратегије развоја зелених простора на подручју Града Новог Сада 2015-2030, са циљем проналажења начина и покретања заједничких активности у циљу смањења утицаја климатских промена у урбаном простору Града Новог Сада. Из Завода су састанку присуствовале: мр Наташа Пил и мр Мирјана Млађеновић.
- 9 - 10.11.2021. године; Ивањица – Голија - Рашка; Учешће на скупу поводом обележавања јубилеја – 20 година од проглашења Парка природе „Голија – Студница у оквиру UNESCO програма „Човек и биосфера“. Испред Завода били су: ВД Директора Наташа Сарић и др Слободан Пузовић.
- 17.11.2021. године; Бајина Башта – НП „Тара“; Учешће на скупу поводом обележавања јубилеја – 40 година од проглашења НП „Тара“. Испред Завода учествовала је: Наташа Сарић в.д. директора и Славица Николић.
- 3.12.2021. године Сомбор; СРП „Горње Подунавље“, Учешће на семинару: „Подршка чуварима заштићених подручја у Војводини“ у организацији: Асоцијације чувара природе у Војводини и Србији. Учесници: Станко Косовац, Марко Туцаков, Ранко Перић и др Оливер Фојкар.
- 1.12.2021., Zoom платформа, одржана је презентација “Distribution, population and breeding success of Saker Falcon Falco cherrug in Serbia 2020-2021“, у оквиру међународне конференције „International Saker Falcon Conference“, Учесник из Завода: др Слободан Пузовић.

4.1.9.5. НАСТУПИ У МЕДИЈИМА

У току 2021. године стручни сарадници Завода су наступили 48 пута у разним електронским и писаним медијима са темама које се тичу заштите природе у АПВ. Укупан број медијских појављивања је био знатно већи од приказаног, ако се узму у обзир сви класични медији: телевизија, радио, штампани медији, те интернет.

Табела бр. 26. Преглед заступљености Завода у медијима током 2021. године.

Број	Назив медија	Изјаву дао	Тема, наслов	Датум
1.	https://euractiv.rs/12-odrzivi-razvoj/156-saoptenja/15853-obeleva-se-svetski-dan-vlanih-podruja	Покрајински завод за заштиту природе	Обележава се Светски дан влажних подручја	01.02.2021
2.	Независни истраживачки новинар БИРН	Слободан Пузовић	Заштита травних станишта	04.02.2021.
3.	НОВОСТИ	Никола Стојнић	Сова буљина враћена у дивљину Вршачких планина: Пуштена након опоравка	04.02.2021.

Број	Назив медија	Изјаву дао	Тема, наслов	Датум
4.	https://www.rts.rs/page/magazine/sr/story/2953/priroda/4247991/so-ve-usare-sloboda-vrsacke-planine.html	Никола Стојнић	Сове ушаре у потрази за слободом у војвођанској равници	05.02.2021.
5.	https://www.podunavlje.info/dir/2021/02/05/s-ova-buljina-iz-smederevske-palanke-pustena-na-vrsackim-planinama/	Илија Миљковић, ПЗЗП	Сова буљина из Смедеревске Паланке пуштена на Вршачким планинама	05.02.2021.
6.	Радио Телевизија Србије, Дневник 2, 19:30 часова	Ласло Галамбош	Изјава везано за статус заштите састојине мочварних чемпреса унутар ПП“Тиквара“	10.03.2021.
7.	https://www.021.rs/story/Info/Vojvodina/268399/U-Vojvodini-za-nedelju-dana-pronadjena-tri-mrtva-orka-belorepana.html	Покрајински завод за заштиту природе	У Војводини за недељу дана пронађена три мртва орла белорепана	13.03.2021.
8.	https://www.politika.rs/sr/clanak/476043/MozaiK/Kraj-sveta-u-zoni-Dunava	Покрајински завод за заштиту природе	Крај света у зони Дунава	30.03.2021.
9.	https://balkantv.rs/pokrajinski-zavod-za-zastitu-prirode-55-godina-uspesnog-rada/	Покрајински завод за заштиту природе	Покрајински завод за заштиту природе 55 година успешног рада	31.03.2021.
10.	EKOLIST BR.13	др Оливер Фојкар	За нама су године успешног рада	31.03.2021.
11.	EKOLIST BR.13	Покрајински завод за заштиту природе	Олово убило птицу са српског грба	31.03.2021.
12.	https://www.021.rs/story/Info/Vojvodina/271365/FOTO-Ade-i-odseci-kod-Slankamena-novo-zasticeno-podrucje-u-Vojvodini.html	Покрајински завод за заштиту природе	Аде и одсеци код Сланкамена ново заштићено подручје у Војводини	15.04.2021.
13.	https://www.dobrojutro.co.rs/predeo-izuzetnih-odlika-ade-i-odseci-kod-slankamena/	Покрајински завод за заштиту природе	Предео изузетних одлика „Аде и одсеци код Сланкамена“	15.04.2021.
14.	https://www.vesti.rs/Ada/FOTO-Ade-i-odseci-kod-Slankamena-novo-zasticeno-podrucje-u-Vojvodini.html	Покрајински завод за заштиту природе	ФОТО: Аде и одсеци код сланкамена ново заштићено подручје у ВОЈВОДИНИ	15.04.2021.
15.	https://www.energetskiportal.rs/proglasen-predeo-izuzetnih-odlika-ade-i-odseci-kod-slankamena/	Покрајински завод за заштиту природе	Проглашен Предео изузетних одлика „Аде и одсеци код Сланкамена“	19.04.2021.

Број	Назив медија	Изјаву дао	Тема, наслов	Датум
16.	https://www.poljoprivrednik.net/poljoprivreda/ekologija/5923-novi-predeo-izuzetnih-odlika-u-vojvodini	Покрајински завод за заштиту природе	<u>Заштићене Аде и одсеци код Сланкамена</u>	29.04.2021.
17.	EKOLIST BR.14	др Оливер Фојкар, Дарко Тимотић	Нови предео изузетних одлика „Аде и одсеци код Сланкамена“	30.04.2021.
18.	Радио телевизија Србије, емисија „Дивља Србија“	Слободан Пузовић	Птице грабљивице	16.05.2021.
19.	https://www.dnevnik.rs/drustvo/u-zavodu-za-zastitu-prirode-izlozba-o-alergenim-bilkama-16-05-2021	Покрајински завод за заштиту природе	У Заводу за заштиту природе изложба о алергеним биљкама	16.05.2021.
20.	https://vojvodjanski.com/novosadskatv/drustvo/2021/05/16/dva-orka-belorepana-dobila-sansu-za-povratak-u-prirodu	Покрајински завод за заштиту природе	Два орла белорепана добила шансу за повратак у природу	16.05.2021.
21.	https://www.ico.rs/tag/pokrajinski-zavod-za-zastitu-prirode/	Никола Стојнић	Одрасли орао белорепан враћен у природно станиште у околини Оџака	21.05.2021.
22.	РТВ, Јутарњи програм	Ален Киш	Инвазивне врсте у заштити природе и одржавање промотивног догађаја на пројекту Sava TIES.	26.05.2021.
23.	РТВ, РАДИО НС, Под стакленим звоном	Ален Киш	Поводом међународног Дана реке Саве и представљања резултата пројекта Sava TIES.	30.05.2021.
24.	https://www.youtube.com/watch?v=cN8h4mDeem0&ab_channel=EkoTV	Ранко Перић	Флора и вегетација лесне долине Алаш.	17. 06. 2021.
25.	https://www.ico.rs/tag/pokrajinski-zavod-za-zastitu-prirode/	Покрајински завод за заштиту природе	<u>И други орао белорепан из Оџака успешно излечен и враћен у природу</u>	17.06.2021.
26.	Радио Нови Сад, емисија „Под стакленим звоном“	Слободан Пузовић	Изјава поводом Дана Дунава о значају Подунавља, угрожености и потребама заштите природе	27.06.2021.
27.	Радио Нови Сад, укључивање у програм уживо	Слободан Пузовић	Изјава поводом Дана Дунава о значају Подунавља, угрожености и потребама заштите природе	28.06.2021.
28.	https://casopisskolskovono.wordpress.com/2021/06/28/	Покрајински завод за заштиту природе	Међународни дан Дунава	28.06.2021.
29.	https://rs.n1info.com/vesti/nacelnica-zabrana-izgradnje-mhe-u-zasticenim-podrucjima/	Покрајински завод за заштиту природе	Начелница: Забрана изградње МХЕ у заштићеним подручјима	12.07.2021.
30.	Радио телевизија Војводине, „Културако аресипе“ (ромска редакција)	Ранко Перић	Заштита природе у Војводини.	23. 07. 2021.

Број	Назив медија	Изјаву дао	Тема, наслов	Датум
31.	https://gradskeinfo.rs/obelezen-medjunarodni-dan-cuvara-prirode-03-08-2021/	Покрајински завод за заштиту природе	Обележен међународни дан чувара природе	03.08.2021.
32.	https://www.rtvbn.com/4010715/orao-zaustavio-voz-na-relaciji-novi-sad-subotica	Покрајински завод за заштиту природе	Орао зауставио воз на релацији Нови Сад - Суботица	06.08.2021.
33.	https://www.subotica.info/2021/08/17/spasavanje-tekunica-od-izumiranja	Покрајински завод за заштиту природе	Спашавање текуница од изумирања	17.08.2021.
34.	https://www.dobrojutro.co.rs/pokrajinski-zavod-za-zastitu-prirode-podrzava-kampanju-ne-palistrnjiku/	Покрајински завод за заштиту природе	Покрајински завод за заштиту природе подржава кампању „Не пали стрњик“	31.08.2021.
35.	https://www.rtv.rs/sr_ci/vojvodina/backa/istrazivanje-retkih-vrsta-riba-u-rezervatu-mura-drava-dunav_1269022.html	Покрајински завод за заштиту природе	Истраживање ретких врста риба у резервату Мура-Драва-Дунав	04.09.2021.
36.	https://www.activity4sustainability.org/stari-banovci-razgovor-o-zastiti-prirode-i-osnovama-cirkularne-ekonomije/	Дарко Тимотић и Бојан Миланић	Стари Бановци: Разговор о заштити природе и основама циркуларне економије	21. 9. 2021.
37.	РТВ, Разгледнице, https://www.youtube.com/watch?v=LsoglfF8I78	Марко Туцаков	Очување природе кроз "Европски Амазон" у Бачком Подунављу	30.09.2021.
38.	https://www.euronews.rs/tema/33759/pasnjac	Марко Туцаков	Еколози у бици за очување пашњака у Војводини: Оазе природе завршавају у рукама ратара	07.10.2021.
39.	https://balkans.aljazeera.net/teme/2021/10/17/fruskogorske-sume-zakon-ne-vazi-za-finansijera-vladajuce-stranke	Покрајински завод за заштиту природе	Фрушкогорске шуме: Закон не важи за финансијера владајуће странке	17.10.2021.
40.	https://www.soinfo.org/vesti/tag/pokrajinski%20zavod%20za%20za%C5%A1titu%20prirode/	др Оливер Фојкар	<u>Предавања о екологији</u>	19.10.2021.
41.	https://www.soinfo.org/vesti/25693/predavanja-o-ekologiji-i-istoriografskim-kontroverzama/	Покрајински завод за заштиту природе	Предавање о екологији и историографским контроверзама	19.10.2021.

Број	Назив медија	Изјаву дао	Тема, наслов	Датум
42.	Радио телевизија Србије	Слободан Пузовић	Природне вредности Резервата биосфере Голија	10.11.2021.
43.	https://www.youtube.com/watch?v=aYNH04EN-2E&ab_channel=De%28DijiTVdnevnikRTV	Марија Царан Павловић	Дечији ТВ дневник, Представљање Завода, значај очувања природе	18.11.2021.
44.	Радио телевизија Србије, РТС 1, емисија „Лов и риболов“	Ласло Галамбош	Репортажа о Специјалном резервату природе „Краљевац“ и врсти рибе мргуда, <i>Umbra krameri</i>	15.11.2021.
45.	https://media.rtv.rs/sr_lat/pod-staklenim-zvonom/69938 https://drive.google.com/file/d/1gVHqmy01E_r0aLDStvOsQ4xGbwD8jsal/view	Ален Киш	Израда студије о рестаурацији Спачванско-Босутских шума	28.11.2021.
46.	Удружење „The best fest“, Новосадска телевизија	Марија Царан Павловић	Скривени Нови Сад, Представљање Покрајинског завода и природњачке збирке	03.12.2021.
47.	Удружење „The best fest“, Новосадска телевизија	Слободан Пузовић	Заштићене животиње Војводине	03.12.2021.
48.	Удружење „The best fest“, Новосадска телевизија	Небојша Стојановаћ	Препарирање животиња	03.12.2021.
49.	Друштво за традицију „Стари храст“	Марко Ђапић	Емисија о пошумљавању Србије	19.12.2021.

4.1.10. САРАДЊА СА ДРУГИМ ИНСТИТУЦИЈАМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

Завод је, као и претходних година, наставио сарадњу са многобројним државним и ресорним органима и то, пре свега, са Министарством заштите животне средине и Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде, покрајинским органима, првенствено Покрајинским секретаријатом за урбанизам и заштиту животне средине, као и органима локалне самоуправе АП Војводине, пре свега Градском Управом за заштиту животне средине Града Новог Сада.

Сарадња са одређеним институцијама је потврђена и унапређена следећим потписаним споразумима о сарадњи:

- Споразум о сарадњи са Универзитетом у Новом Саду - Академија уметности бр. 04 028 603 од 09.03.2021. године
- Споразум о сарадњи са Природно-математичким факултетом - Универзитет у Крагујевцу бр. 04 028 197/2 од 01.02.2021.године

- Споразум о сарадњи на активностима збрињавања строго заштићених и заштићених дивљих врста животиња (ВА Дарвин) бр. 04 028 778 од 23.03.2021. године
- Споразум о пословно-техничкој сарадњи са Институтом за проучавање лековитог биља Др Јосиф Панчић, бр 04 028 1227 од 20.04.2021. године
- Споразум о пословно-техничкој сарадњи са ЈП „Завод за уџбенике“, бр 04 028 1248 од 26.04.2021. године
- Споразум о сарадњи са Пољопривредним факултетом у Новом Саду-Департман за уређење вода бр. 04 028 1818 од 16.06.2021. године.
- Споразум о сарадњи са Министарством пољопривреде шумарства и водопривреде, Управа за пољопривредно земљиште, бр. 04 028 2049 од 07.07.2021. године
- Споразум о сарадњи са ЈВП „Воде Војводине“, бр. 04 028 2664 од 01.09.2021. године
- Споразум о сарадњи са Покретом горана Сремске Митровице, бр. 04 022 2544 од 17.08.2021. године

Током 2021. године је настављена сарадња са ЈП „Војводинашуме“ и Покретом горана Сремска Митровица, на завршетку и презентовању резултата пројекта „Sava TIES“, као и са другим организацијама и установама које се баве заштитом природе у сливу реке Саве („Krajiniski park Ljubljansko barje“, „JU za zaštitu prirodnih vrijednosti Zagrebačke županije – Zeleni Prsten“, „PP Lonjsko polje“, „NP Una“, „Центар за животну средину Бања Лука“, „EuroNature“, „Sava Parks“).

Изузетно интензивну сарадњу током 2020. године Завод је остварио са Електромрежом Србије АД (ЕМС), везано за усклађивање интереса електропривреде и заштите биодиверзитета на високонапонским далеководима и у трафостаницама, пре свега у односу на степског сокола (*Falco cherrug*). Активности су реализоване на основу Споразума о сарадњи бр. 04-802 од 23.03.2020. године, потписаног између ЕМС, Завода и Друштвом за заштиту и проучавање птица Србије, а које су се пре свега односиле на постављање нових алуминијумских кутија за гнежђење степског сокола на високонапонским далеководима, као и на премештање раније постављених дрвених платформи и алуминијумских кутија на боље локације, уз опремање гнезда са новим слојем шљунка и посебно припремљеном подлогом од вештачке траве на итисону. Резултати рада у 2021. години су сумирани на заједничком годишњем скупу 10.12.2021. године у СРП „Засавица“, уз учешће више од 30 представника потписница Споразума.

У оквиру радне групе за питања газдовања шумама на простору Општине Бачка Паланка, Завод је учествовао у усаглашавању конфликтних циљева између корисника који практикују рекреацију и одмор у шуми, врше заштиту природних вредности и шумарства као привредне делатности.

Сарадња са WWF Adria и BOKU Универзитетом из Беча (Аустрија) остварена је кроз имплементацију активности планираних у оквиру пројекта „lifelineMDD“ (DTP Interreg), израде студије риба.

Током 2021. године је остварена сарадња са научним особљем са Института за Ботанику и Ботаничке баште „Јевремовац“ (помоћ око одређивања критичних таксона васкуларне флоре за потребе картирања Natura 2000 врста и станишта) и стручним особљем Покрета

горана Сремска Митровица (помоћ око одређивања врста васкуларне флоре за потребе истраживања Специјалног резервата природе „Засавица“).

У циљу координације напора на активној заштити строго заштићене и критично угрожене врсте у Србији банатског божура (*Paeonia officinalis* subsp. *banatica*) склопљен је Споразум о пословно-техничкој сарадњи између Института за лековито биље „Др Јосиф Панчић“ из Београда и Покрајинског завода за заштиту природе оверен и заведен у Заводу под 04 бр. 028-1227 од 20. 04. 2021. године.

Сарадња са Департманом за уређење вода Пољопривредног факултета Универзитета у Новом Саду, „IDES пројекат“: израда Story map пилот подручја СРП „Ковиљско-петроварадински рит“, оставрена је учешћем на радионици и стручном помоћи у вези пилот подручја.

Сарадња са Департманом за сточарство Пољопривредног факултета из Новог Сада, односила се на могућности узгоја аутохтоних рибљих врста у рециркулационим аквакултурним системима (РАС) за потребе *ex situ* заштите и за потребе порибљавања.

Сарадња са ЈП „Урбанизам“ Завод за урбанизам Нови Сад одвијала се у пружању стручне помоћи при изради Просторног плана подручја посебне намене Парка природе „Бегечка јама“. Такође сарадња се одвијала и на пољу размене текстуалних и дигиталних геопросторних података који се односе на подручја од националног и међународног значаја за заштиту природе, просторно-планску, урбанистичку, регулациону и пројектну документацију којом се обезбеђује ефикасније обављање законом утврђених послова.

Настављена је сарадња са представницима Института за водопривреду „Јарослав Черни“ кроз пружање стручне помоћи при реализацији пројеката „Danube Floodplain - Reducing the flood risk through floodplain restoration along the Danube River and tributaries“.

Са Институтотом за мултидисциплинарна истраживања (ИМСИ) из Београда оставрена је сарадња на прикупљању података о миграторним врстама риба у реци Дунав на подручју АП Војводина за потребе пројекта MEASURES („Управљање и обнављање водених еколошких коридора за миграторне врсте риба у сливу Дунава“). Сарадња се одвијала кроз учешће у активностима везано за теренска истраживања и мониторинг јесетарских врста, као и прикупљање података везано за улов и распрострањење јесетарских врста и заштите станишта кечиге (*Acipenser ruthenus*).

Сарадња са Водопривредним предузећем „Дунав“ а.д. из Бачке Паланке успостављена је на пословима дефинисања радова на ревитализацији односно обухвата и методологије измуљивања канала Ловренац у СРП „Карађорђево“, као и разматрању активности неопходних за ревитализацију у ПП „Бегечка јама“.

Сарадња са Службом за рибарство, ЈП „Војводинашуме“ одвијала се у вези заштите и очувања фауне риба, а пружана је и стручна помоћ рибочуварима при детерминацији рибљих врста и слатководних ракова. Учествовао је стручни сарадник Завода, Ласло Галамбош. Поред наведеног, наставила се сарадња са Службом за рибарство ЈВП „Воде Војводине“ у вези заштите и очувања фауне риба, као и стручна помоћ рибочуварима при детерминацији рибљих врста и слатководних ракова.

Сарадња са Биолошким факултетом из Београда и пружање стручне помоћи приликом планирања и спровођења теренске наставе у СРП „Краљевац“ везано за истраживање рибљих врста, као и у поступку прибављања дозвола за риболов у научно-истраживачке

сврхе и дозволе за истраживање строго заштићених врста риба. Помоћ при реализацији предвиђених активности у оквиру пројекта “Towards in situ and ex situ conservation of the European mudminnow (*Umbra krameri*) in Serbia” који финансира Rufford Foundation из Велике Британије.

Сарадња са Биолошким факултетом из Београда одвијала се и на активностима везаним за пројекат „Мала Натура“, кроз заједничка теренска истраживања циљних врста риба на унапред дефинисаним подручјима (каналска мрежа Хидросистема ДТД на потезу између насеља Јаша Томић и Сакуле, водотоци Дунав, Тамиш, Жива, Берава, заштићена подручја СРП „Горње Подунавље“, ПП „Јегричка“, СРП „Засавица“, ЗС „Бара Трсковача“). Учествовао је стручни сарадник Завода, Ласло Галамбош. Поред наведеног, ова сарадња је остварена и током израде публикације „CRVENA KNJIGA FAUNE SRBIJE V – RIBE“, кроз писање и учешће у изради следећих поглавља: „Процена угрожености врста (категорије и критеријуми)“, „Станишта риба у Србији“, „Мере заштите врста у Србији“, „Рањива врста: *Umbra krameri*“, као вршење корекција према примедбама рецензента.

Сарадња са Институтутом за биолошка истраживања Сениша Станковић из Београда везано за пружање стручне помоћи у поступку прибављања дозвола за риболов у научноистраживачке сврхе и дозволе за истраживање строго заштићених врста риба.

Сарадња са Покрајинским секретаријатом за урбанизам и заштиту животне средине везано за издавање услова заштите природе за потребе вршења риболова у научноистраживачке сврхе и електрориболов, као и издавања услова заштите природе за израду програма управљања рибарским подручјима.

Сарадња са Градском управом за заштиту животне средине Града Новог Сада везано за израду Нацрта Одлуке о заштити ПП „Бегечка јама“

Током августа и септембра представници Завода, као део радне групе, учествовали су у припреми Правилника о утврђивању плана вађења речних наноса. Састанци радне групе одржани су у просторијама Републичке дирекције за воде, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде а представници Завода били су Дарко Тимотић и Бојан Миленић. Поред наведеног, сарадња са наведеном институцијом се одвијала и учешћем представника Завода у Радној групи која има задатак израде подзаконског акта којим се ближе прописују начин и мерила за одређивање минималног одрживог протока.

Сарадња са Дирекцијом за водне путеве (Пловпут) настављена је у склопу Форума заинтересованих страна у оквиру пројекта „Припрема документације за хидротехничке радове на критичним секторима на реци Дунав у Србији“ („Надзор и еколошки мониторинг над хидротехничким и багерским радовима на критичним секторима на реци Дунав“), као и у оквиру пројекта „Preparing FIARway 2 Works in the Rhine-Danube Corridor“.

Сарадња са Католичким Универзитетом Eichstätt-Ingolstadt (КУ) везано за управљање заштићеним подручјима на плавним подручјима уз реку Дунав, као и анализу екосистемских услуга на заштићеним подручјима на плавним подручјима уз реку Дунав на територији АП Војводина.

Сарадња са пројектним тимом у скопу пројекта „lifelineMDD“ на реализацији ихтиофаунистичких истраживања – Студије риба.

Сарадња на ЈП „Србијашуме“, везано за израду едукативних материјала о риболову, као и о строго заштићеним врстама риба.

4.2. МЕЂУНАРОДНИ ПРОЈЕКТИ И САРАДЊА

Табела бр. 27. Индикатори, број активности и носиоци посла.

Индикатор	Реализовано у 2021. години	Носиоци посла
Број уговорених пројеката где је Завод партнер	3	<ul style="list-style-type: none"> - Одељење за стручне послове и пројектне активности - Сарадници других унутрашњих организационих јединица Завода у зависности од теме пројекта
Број пројеката где је Завод корисник	3	
Број пројеката где је Завод придружени партнер	2	
Број пројеката где је Завод заинтересована страна	2	

Међународна сарадња Завода била је нешто већег интензитета у односу на 2020. годину, но последице пандемијске ситуације и даље су знатно видљивије него што је то био случај у претходним годинама. Број међународних стручних путовања који је остварен је прилично низак. Интензивирањем електронске комуникације, одређени ниво међународне сарадње је опак задржан.

Прекогранични резерват биосфере „Мура-Драва-Дунав у пет држава“. На овом пројекту Завод је био од стране Министарства заштите животне средине овлашћена институција за прикупљање података за израду прекограничне номинације за упис овог добра у листу прекограничних резервата биосфере. Упис је извршен од стране Међународног координационог савета Програма „Човек и биосфера“ на седници у Абуџи, у Нигерији, 15.06.2021. године. Након тога је наведени упис промовисан од стране носилаца номинације, Министарства заштите животне средине, у чему је и Завод учествовао. Током 2021. године одржане су две седнице Међународног координационог тела, новог управљачког механизма предвиђеног номинацијом. Осим самог управљања, дискутоване су и могућности покретања међународних пројеката на овом подручју. Завод је Министарству достигао годишњи извештај о реализацији активности на овом подручју током године.

Сарадња са Светском унијом за заштиту природе (IUCN). Сарадња је била реализована са канцеларијом IUCN ECARO, која је у октобру 2020. године поднела предлог пројекта „Improvement of nature conservation and environment in Serbia“ Америчкој агенцији за међународну развојну помоћ USAID, уз консултације са Заводом. Уколико предлог пројекта буде прошао даљу селекцију, биће дефинисан статус и улога Завода у њему у смислу нивоа партнерства на његовој имплементацији.

Сарадња са Светским фондом за природу (WWF) била је реализована пре свега кроз партнерство на постојећим међународним пројектима.

Сарадња са организацијом EURONATUR (European Nature Heritage Fund). Дугогодишња сарадња Завода са организацијом „EURONATUR“, са седиштем у Немачкој, настављена је и током 2021. године и углавном се односила на активности у оквиру Мреже заштићених

подручја у сливу реке Саве - SAVAPARKS NETWORK, чији је Завод члан, учешће у припреми и реализацији заједничких пројеката, размену искустава и информација.

Завод је 26.11.2021. писмо подршке ради реализације међународног LIFE пројекта који тематизује повезаност речних коридора и побољшање заштите Натура2000 станишта и врста.

Реализација међународних пројекта текла је у складу са динамиком која је предвиђена уговорним обавезама и динамиком пројектних активности.

4.2.1. УГОВОРЕНИ ПРОЈЕКТИ

4.2.1.1. ПРОЈЕКТИ У КОЈИМА ЈЕ ЗАВОД ПАРТНЕР

Током 2021. године текла је реализација реализована три уговорена пројекта:

1. Назив пројекта: Protecting and restoring ecological connectivity in the Mura-Drava-Danube river corridor through cross-sectoral cooperation (**lifelineMDD**)

Назив буџетског програма у оквиру кога је предлог поднет: Interreg Danube Transnational Programme

Земље у оквиру којих се остварује партнерство: Аустрија, Мађарска, Словенија, Хрватска и Србија

Водећи партнер: World Wide Fund for Nature Austria-WWF Austria

Период реализације: 01.07.2020. - 31.03.2022. године

Главне реализоване активности током 2021. године биле су: менаџмент пројекта, координациони састанци, радионице по радним пакетима, расписивање тендера разматрање понуда, одлука и додела уговора за услугу експерта за јавне набавке по ПРАГ процедури, за израду студија популација риба и популација птица, као и за услуге еколошке ревитализације канала Ловренац у СРП „Карађорђево“.

2. Назив пројекта: Conservation of the eastern imperial eagle by decreasing human-caused mortalit in the Pannonian Region - PANNONEAGLE (LIFE15 NAT/HU000902)

Назив буџетског програма у оквиру кога је предлог поднет: LIFE Nature and Biodiversity

Водећи партнер: ММЕ – BirdLife Hungary

Партнер: Покрајински завод за заштиту природе

Државе у оквиру којих се остварује партнерство: Чешка, Словачка, Мађарска, Аустрија и Србија

Период реализације: 1.10.2016. - 1.03.2022. године

Главне реализоване активности током 2021. године биле су: менаџмент пројекта, мониторинг врсте, расписивање тендера разматрање понуда, одлука и додела уговора за услугу ревитализације станишта текунице.

3. Назив пројекта: Preserving Sava River Basin Habitats through Transnational management of Invasive Alien Species (SAVA TIES)

Назив буџетског програма у оквиру кога се пројекат реализује: Interreg Danube Transnational Programme

Водећи партнер: EuroNatur Foundation

Земље у оквиру којих се остварује партнерство: Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина, Немачка, Аустрија и Србија

Период реализације: 1.06.2018 – 31.05.2021. године

Током 2021. године израђивани су пројектни извештаји и вршене завршне активности у овом пројекту.

4.2.1.2. ПРОЈЕКТИ У КОЈИМА ЈЕ ЗАВОД КОРИСНИК

Током 2021. године текла је реализација три пројекта у којима је завод био корисник:

1. Назив пројекта: IPA - EU for Serbia - Continued support to implementation of Chapter 27 in the area of nature protection (NATURA 2000).

Назив буџетског програма: ИПА

Уговорне стране: Делегација ЕУ у Србији и Министарство заштите животне средине

Реализација: конзорцијум „Eptisa“.

Период реализације: март 2019. – март 2021. године.

Завод је током 2021. године учествовао у консултацијама са представника извођача у свим фазама наведеног пројекта, као и у раду Надзорног тела, где е имао свог представника.

2. Назив пројекта: Feasibility study for floodplain restoration on transborder site Spačva – Bosut.

Реализација пројекта: EURONATUR, Хрватско друштво за заштиту птица и природе Јавна установа Зелени прстен Загребачке жупаније, у сарадњи са другим чланицама мреже SavaParks Network.

Период реализације: 2019. – 2021. године

Контекст: Завод заједно са остале 22 чланице Мреже SavaParks учествује у пројекту који финансира фондација „Aage V. Jensen“. Пројекат је почео 2019. године и траје три године. Циљ пројекта је јачање прекограничне сарадње на очувању природних вредности у сливу реке Саве. Партнери на пројекту су немачка организација „EuroNatur“, Хрватско друштво за заштиту птица и природе Јавна установа Зелени прстен Загребачке жупаније, а укључене су све чланице. У склопу овог трогодишњег пројекта израђују се студије изводљивости за ревитализацију реке Саве и њене

поплавне долине. Усвојена су два предлога за израду студија изводљивости, од којих је један предложен од стране Завода.

3. Назив пројекта: Strengthen national capacities to fight wildlife poisoning and raise awareness about the problem in the Balkan countries (BalkanDetox LIFE)

Назив буџетског програма: LIFE Nature and Biodiversity

Уговорне стране: партнерске организације из балканских земаља и Европска комисија

Реализација: Vulture Conservation Foundation и партнерске организације

Период реализације: 01.10.2020 - 30.09.2025.

Завод је током 2021. године учествовао у радионицама и имао номинованог члана Надзорног тела.

4.2.1.3. ПРОЈЕКТИ У КОЈИМА ЈЕ ЗАВОД ПРИДРУЖЕНИ ПАРТНЕР

Током 2021. године текла је реализација два пројекта у којима је Завод био придружени партнер:

1. Назив пројекта: Danube River Basin Hydromorphology and River Restoration (DYNA).

Државе у оквиру којих се реализује партнерство: Босна и Херцеговина, Молдавија, Црна Гора, Украјина и Србија

Финансијер: GEF Trust Fund

Водећи корисник: World Wildlife Fund - US Chapter

Статус Завода у пројекту: запосленици Завода су одређени као контакт особе за пружање стручне подршке овом пројекту, као и за учешће на састанцима, радним групама и другим активностима. Пројект је завршен 1.11.2021. године.

2. Назив пројекта: „Improving water quality in the Danube river and its tributaries by integrative floodplain management based on Ecosystem Services – IDES” (Унапређење квалитета воде у реци Дунав и њеним притокама кроз интегративно управљање плавним подручјима на принципима екосистемских услуга).

Државе у оквиру којих се реализује партнерство: Немачка, Румунија, Аустрија, Мађарска, Словенија, Бугарска, Србија и Молдавија.

Водећи корисник: Catholic University of Eichstaett-Ingolstadt

Финансијер: Европска унија - Danube Transnational Programme

Статус Покрајинског завода за заштиту природе: придружени партнер. Запосленик Завода је одређен као контакт особа за сарадњу на пројекту. Пројект траје од 01.07.2020. до 31.12.2021. године.

4.2.1.4. ПРОЈЕКТИ КОЈЕ ЗАВОД ПРАТИ И ПОДРЖАВА КАО ЗАИНТЕРЕСОВАНА СТРАНА

Током 2021. године текла је реализација два пројекта које је Завод пратио и подржавао као заинтересована страна:

1. „Supervision and Environmental Monitoring of River Training and Dredging Works on Critical Section on the Danube River“ (Надгледање и мониторинг животне средине, радова на чишћењу критичних сектора реке Дунав)

Државе у којима се реализује: Србија

Финансијер: Европска унија

Водећи корисник: Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, Дирекција за пловне путеве „Пловпут“

Статус Покрајинског завода за заштиту природе: запосленици Завода су чланови форума заинтересованих страна у оквиру реализације пројекта. Пројекат се завршио 2021. године.

2. Назив пројекта: „Preparing FIARway 2 Works in the Rhine-Danube Corridor“

Државе у којима се реализује: Србија/Хрватска

Финансијер: Европска унија

Водећи корисник: Министарство грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, Дирекција за пловне путеве „Пловпут“

Статус Покрајинског завода за заштиту природе: запосленици Завода су чланови форума заинтересованих страна у оквиру реализације пројекта.

5. ОПРЕМЉЕНОСТ И КАПАЦИТЕТИ

5.1. ОПРЕМЉЕНОСТ

Завод је од августа 1994. године смештен у наменски направљеном објекту у Новом Саду, у улици Радничка 20а. Укупна квадратура простора зграде је 2.850 m², што са двориштем у којем се налази арборетум, износи 3.850 m². Објекат се састоји из три нивоа, од чега се у сутерену налазе депои, радионице и лабораторије, у приземљу је природњачка поставка на 850 m² и амфитеатар (109 места), а канцеларије, библиотека и простор за састанке су на спрату.

Већи део процеса рада у Заводу је аутоматизован кроз интегрални информациони систем. Архитектура система је клијент-сервер а повезаност реализована звездастом локалном рачунарском мрежом (ЛАН), креираном 2003. године уз 3 проширења. ЛАН се састоји од жичаног и бежичног сегмента. Активне и пасивне компоненте ЛАН-а су превазиђеног стандарда за постигнути ниво аутоматизације пословних процеса. Системске, безбедносне и процесе интегралног информационог система обезбеђују 3 физичка и 3 виртуелна сервера, превазиђеног капацитета за додељене им улоге (физички сервери, који су носиоци и виртуелних, су ван амортизационог периода). Серверска опрема је смештена у наменској просторији, физички обезбеђеној са 2 инверторска клима уређаја. Клијентски део чине радне станице за 45 систематизована радна места са додатним радним станицама за ангажоване особе (десктоп и преносни рачунари) и периферним уређајима (штампачи, скенери, копири, плотер, пројектори, камере, терминал за евиденцију радног времена,...). Већина периферних уређаја су дељени (мрежни) ресурси. Око четвртина уређаја у клијентском делу је ван амортизационог периода. За потребе промоције, презентације, скупова, стр. сасатнака, теренског рада и др., користе се преносни рачунари, таблети, фотоапарати, ГПС уређаји и пројектори. Обезбеђени су лиценцирани оперативни системи, системски софтвер, комерцијални и наменски креирани програми за рад. У току 2021. године, од рачунарске/комуникационе/електронске опреме и софтвера је обновљено /набављено: систем за контролу радног времена, 1 лаптоп и 1 десктоп рачунар, обновљене су 11 софтверских лиценци.

Сталну интернет везу Завод остварује преко оптичког привода. У оквиру сарадње са ТЕЛЕКОМ Србија А.Д. постављена је телекомуникациона опрема у простору природњачке изложбе за пружање услуге бежичног приступа интернету посетиоцима – вез накнаде тј. финансијских издатака Завода. Интернет презентација и маил сервер су на закупљеној платформи.

Службена возила

За спровођење теренских активности Завод има на располагању пет теренских возила, једно пикап возило и једну приколицу.

1 „форд ренџер“, 2 „дација дастер“, 2 „лада нива“ и 1 „опел комбо“, просечне старости осам година и ауто приколица Кандли КТ23. Возило „опел комбо“ добијено је на коришћење, на основу уговора са Министарством пољопривреде и заштите животне средине, а за потребе збрињавања животиња (CITES возило), као донација ЕУ.

5.2. ПРИРОДЊАЧКЕ ЗБИРКЕ

Табела бр. 28: Индикатори, број активности и носиоци посла.

Индикатор	Реализовано у 2021. години	Носиоци посла
Број нових експоната	20 нових експоната у геолошко - палеонтолошкој збирци	<ul style="list-style-type: none"> – Одељење за природна заштићена добра – Одељење за стручне послове и пројектне активности – Одељење за еколошку мрежу и биодиверзитет
Број нових екзиката	98 нових екзиката у ботаничкој збирци	
Број нових препарата	22 нових експоната у орнитолошкој збирци	

Током теренских излазака у 2021. години прикупљан је материјал за попуњу природњачких збирки Завода. Такође од управљача заштићених подручја и других корисника простора (НВО, ловца, шумара, љубитеља природе и др.) добијен је природњачки материјал који ће након обраде бити увршћен у фонд природњачких збирки Завода.

Пристигли материјал је депонован у лабораторије и замрзиваче у оквиру препаратурске радионице и подвргнут стандардном третману обраде.

У 2021. години геолошко - палеонтолошка збирка Завода обogaћена је са нових 20 примерака (12 примерака стена и 8 примерака фосилних костију из леденог доба). Током године вршени су редовни послови на конзервацији и препарирању прикупљеног теренског материјала шкољки, пужева, жежева, мамутових зуба, делова костију и др.

У ботаничку збирку је током године унешено 98 нових екзиката. Део материјала је поклон Драгана Обрадова са Универзитета у Новом Саду два (2). Остатак материјала (96 екзиката) је прикупљен приликом теренског рада (валоризација нових подручја, ревизија постојећих природних добара, мониторинг).

Настављена је обрада материјала која укључује детерминацију врста и инфраспецијских категорија, штампање етикета, причвршћивање биљака и пратећих етикета на чврсту подлогу од танког картона, у складу са међународним стандардима, паковање овог материјала у дволиснице и уношење коначних података у Хербаријумску Excell базу података. Током 2021. године је на овакав начин обрађено 244 екзиката у оквиру родова: *Malus* L. (4 екзиката), *Malva* L. (35), *Marrubium* L. (24), *Marsilea* L. (20), *Matthiola* W. T. Aiton. (1), *Medicago* L. (135) и *Tripleurospermum* Sch. Bip. (део) (23).

Током 2021. у ботаничкој збирци Покрајинског завода за заштиту природе је боравила др Бојана Бокић са Универзитета у Новом Саду која је прегледала хербарски материјал у оквиру рода *Cirsium* L.

Такође, 21. 06. 2021. године су пребачена 4 хербарска музејска ормара (кабинета) из депоа бр. 7 (стари депо за ниже биљке) у депо бр. 8 (депо за више биљке) чиме су у потпуности приведени својој оригиналној намени.

У орнитолошку збирку је током 2021. године препарирано и на тај начин приновљено 10 примерака птица – строго заштићених и заштићених врста које су угинуле током поступка збрињавања као и 12 примерака препарираних птица у оквиру девет врста, које су били предмет трајног одузимања и Одлуком Министарства заштите животне средине број 353-01-02393/2021-04 од 09.10.2021. уступљене Покрајинском заводу за заштиту природе у Новом Саду, и то:

- два примерка кобца (*Accipiter nisus*),
- два примерка мишара (*Buteo buteo*),
- један примерак великог детлића (*Dendrocopus major*),
- једна примерак коса (*Turdus merula*),
- један примерак кукумавке (*Athena noctua*),
- један примерак дрозда боровњака (*Turdus pilaris*),
- један примерак сокола ластавичара (*Falco subbuteo*),
- један примерак вуге (*Oriolus oriolus*),
- два примерка патке црнке (*Aythya nyorca*).

Извршено је чишћење и конзервација већег броја препарата птица и сисара. У склопу редовних активности на одржавању збирки, током априла 2021. године извршена је редовна дезинсекција, дезинфекција и фумигација депоа, лабораторија, радионица и ходника. Посебан третман су имали експонати и други природњачки материјал, коришћени за повремени изложбене поставке посебно ван Завода, који су подвргавани потпуној дезинфекцији.

5.3. ЕДУКАЦИЈА И СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ

Током 2021. године стручни сарадници Завода су учествовали на више различитих скупова, семинара и тематских радионица везаних за програме едукације и стручног усавршавања:

- 23.02.2021. године; Zoom платформа, пројекат „Testiranje smjernica za procjenu i valorizaciju ekosistemskih usluga i njihovog integrisanja u razvojne planove upravljačkih institucija zaštićenog područja Orjen”, онлине вебинар “Ekosistemske usluge: praktične primjene za zaštićena područja u regionu Dinarskog luka”. Учесник из Завода: Ласло Галамбош.
- 16 – 17.03.2021. године; Zoom платформа, пројекат „Програм партнерства за приступање у области животне средине - ЕРПА”, Регионална радионица о успостављању регионалне мреже за спровођење ЕУ Уредбе о трговини дивљим врстама (TAIEX EPPA Regional Workshop on Establishment Regional Wildlife Trade Regulation Enforcement Network). Учесник из Завода: Ласло Галамбош.
- 16-17.03.2021., Zoom платформа, пројекат “lifelineMDD”, 3rd workshop on “Establishing the scientific knowledge base”, учествовао: Ласло Галамбош.
- 17-18.03.2021. године; Zoom платформа, International Conference on Fishfriendly Hydropower - FIThydro Final Conference (FIThydro, an EU-funded H2020 research project (2016-2021). Учесник из Завода: Ласло Галамбош.

- 8-9.04.2021. године; Zoom платформа, пројекат “Побољшање квалитета воде Дунава и његових притока интегралним управљањем плавним подручјима заснованим на екосистемским усугама” (IDES - Improving water quality in the Danube river and its tributaries by integrative floodplain management based on Ecosystem Services), 4th partner meeting. Учесник из Завода: Ласло Галамбош.
- 4.6.2021. године; Zoom платформа, пројекат „ЕУ за Натуру 2000 у Србији“, Обележавање Европског дана Натуре 2000, Ботаничка башта „Јевремовац“, Београд. Учесник из Завода: Ласло Галамбош.
- 27.05.2021. године; Ковиљ, Шумска Управа “Ковиљ”, пројекат “Побољшање квалитета воде Дунава и његових притока интегралним управљањем плавним подручјима заснованим на екосистемским усугама” (IDES - Improving water quality in the Danube river and its tributaries by integrative floodplain management based on Ecosystem Services), радионица за стејкхолдере Специјалног резервата природе „Ковиљско – петроварадински рит“. Учесници из Завода: Ласло Галамбош и Тања Бошњак.
- 11. и 18.05.2021.године; Zoom платформа, пројекат „ЕУ за Натуру 2000 у Србији“ , Семинар о оцени прихватљивости за планове и пројекте (обука стручна лица везано за разумевање мреже Натура 2000 и процедуре Оцене прихватљивости према Директиви о стаништима). Учесник из Завода: Ласло Галамбош.
- 8-9.6.2021., Zoom платформа пројекат „ЕУ за Натуру 2000 у Србији“ , Тренинг семинар: успостављање мреже Натура 2000; методе тренских истраживања, прикупљање података и управљање подацима, , учествовао: Ласло Галамбош.
- 28.06.-02.07.2021. године; Казорла, Шпанија, учешће на едукацији „Академија за борбу против криминала у природи“, под организацијом Фонда за заштиту лешинара (Vulture Conservation Fund) и Владе Андалузије (Junta Andalusia). Учесник из Завода: мр Никола Стојнић.
- 21.07.2021.године; Zoom платформа, пројекат „Управљање и обнављање водених еколошких коридора за миграторне врсте риба у басену реке Дунав“ (MEASURES), Webinar for Stakeholders, учествовао: Ласло Галамбош.
- 09.08.2021. године; пројекат „ЕУ за Натуру 2000 у Србији“, састанак везано за израду пилот пројекта План управљања СРП „Краљевац“, Делиблато. Учесници из Завода: Наташа Сарић, Ивана Петковић и Ласло Галамбош.
- 19.08.2021. године; Нови Сад, пројекат „ЕУ за Натуру 2000 у Србији“ и пројекат “ЕИСП 2 - Програм подршке инфраструктурним пројектима у области животне средине“, Радионица о планирању инвестиција у области заштите природе. Учесник из Завода: Ласло Галамбош.
- 25-26.08.2021. године; Београд, пројекат „ЕУ за Натуру 2000 у Србији“, The second Technical workshop under Result 1 – Designation process for potential SPAs and pSCIs according to Birds and Habitat Directives for the Natura 2000 network. Учесник из Завода: Ласло Галамбош.
- 14. и 15.09.2021. Године; Департмана за биологију и екологију Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду; учешће на радионици о дигитализацији хербарског материјала под називом „Competence building for digitization and data mobilization in Balkan herbaria“ у оквиру шире иницијативе

Природњачког музеја у Берлину (Museum für Naturkunde Berlin) финансиране од стране SYNTHESIS+ ЕУ програма. Предавачи су били др Кристијан Бројхлер (Christian Bräuchler) и Хајмо Рајнер (Heimo Rainer) из Природњачког музеја у Бечу (Naturhistorisches Museum Wien). Учесник из Завода: Ранко Периф.

- 16-17.09.2021.године; Врњачка Бања, Zoom платформа, пројекат „ЕУ за Натуру 2000 у Србији“, Семинар „Припрема планова управљања за мрежу Натура 2000“. Учесник из Завода: Ласло Галамбош.
- 12.10.2021. године; Zoom платформа, радионица “Успешно сузбијање кривичних дела против дивљих врста у Европи” (LIFE SWiPE). Учесник из Завода: Ласло Галамбош.
- 14.10.2021.године; Zoom платформа, TAIEХ EPPA Workshop on strengthening the capacity in EU nature conservation legislation & biodiversity assessment of infrastructure projects. Учесник из Завода: Ласло Галамбош.
- 15.10.2021.године; Zoom платформа, пројекат “Preparing FIARway 2 Works in the Rhine-Danube Corridor”, Third meeting of the Stakeholders’ Forum (SHFM03). Учесник из Завода: Ласло Галамбош.
- 20.10.2021. године; Zoom platforma, радионица „Утицај климатских промена на пољопривреду и водне ресурсе у Републици Србији“. Испред Завода учествовали: Ласло Галамбош и Тања Бошњак.
- 9-10.11.2021. године; Аранђеловац, пројекат „ЕУ за Натуру 2000 у Србији“, Семинар „Захтеви за успостављање и будуће управљање мрежом Натура 2000 у Србији“. Учесник из Завода: Ласло Галамбош.
- 08.11.-12.11.2021.године; Севиља, Шпанија, учешће на едукацији „Академија за борбу против криминала у природи“, под организацијом Фонда за заштиту лешинара (Vulture Conservation Fund) и Владе Андалузије (Junta Andalusia). Учесник из Завода: мр Никола Стојнић.
- 24.11.2021.године; Zoom платформа, пројекат „lifelineMDD“, Mid-term conference. Учесник из Завода: Ласло Галамбош.

5.4. ОБЈАВЉЕНИ РАДОВИ И ПУБЛИКАЦИЈЕ

Стручни сарадници Завода су самостално и у коауторству објавили укупно 16 научних и стручних радова и публикација, који су и објављени током 2021. године. У списку објављених радова и публикација подебљана су имена запослених сарадника Завода.

РАДОВИ

Galić Z., Kiš A., Ponjarac R., Samardžić M, Gavranović A., Novčić Z., Andre I.V. (2021): Analysis of soils spatial differentiation and productivity in Forest Management Unit Muzljanski Rit. Šumarski list, Zagreb 9–10. <https://www.sumari.hr/sumlist/pdf/202104450.pdf>

Demeter L., Molnár Á.P., Öllerer K., Csóka G., Kiš A., Vadász C., Horváth F., Molnár Z. (2021): Rethinking the natural regeneration failure of pedunculate oak: The pathogen mildew hypothesis. Biological Conservation. Volume 253. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0006320720309861?via%3Dihub>

- Demeter L., Molnár Á. P., Bede-Fazekas Á., Öllerer K., Varga A., Szabados K., Tucakov M., Kiš A., Biró M., Marinkov J., Molnár Z. (2021): Controlling invasive alien shrub species, enhancing biodiversity and mitigating flood risk: A win-win-win situation in grazed floodplain plantations, *Journal of Environmental Management*, Volume 295. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301479721011154?via%3Dihub>
- Molnar, Z., Szabados, K., Kiš, A., Marinkov, J., Demeter, L., Biro, Marianna., Ollerer, K., Katona, K., Đapić, M., Perić, R., Ulicsni, V. (2021): Preserving for the future the – once widespread but now vanishing – knowledge on traditional pig grazing in forests and marshes (Sava-Bosut floodplain), Serbia. *Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine*, 17/56.
- Niketić, M., Tomović, G., Anačkov, G., Bartula, M., Djordjević S., Djordjević, V., Djordjević-Milošević, S., Duraki, Š., Gavrilović, M., Janačković, P., Kabaš, E., Kuzmanović, N., Lakušić, D., Lazarević, P., Perić, R., Randjelović, V., Savić, D., Stanković, M., Stevanoski, I., Stojanović, V., Vasić, O., Vukojičić, S., Zlatković, B., Stevanović, V. (2020): Material on the Annotated Checklist of Vascular Flora of Serbia. Nomenclatural, taxonomic and floristic notes II. *Bulletin of the Natural History Museum in Belgrade* 13: 87-169
- Panjковиć, B.**, Rat, M., Mihajlović, S., Galambos, L., Kiš, A., Puzović, S., Nadaždin, B., Šeat, J., Vukajlović, F., Tot, I., Đapić, M. (2021). Invasive Alien Species in the Balkan Peninsula. In: Pullaiah, T., Ielmini, M. R. (eds.) *Invasive Alien Species: Observations and Issues from Around the World, Vol 3: Issues and Invasions in Europe*. Wiley Online Books, pp. 42-87, <https://doi.org/10.1002/9781119607045.ch27>
- Perić, R.**, Knežević, J. (2020): Materials for a flora of Serbia from the Herbarium collection PZZP (3). *Bulletin of the Natural History Museum (Belgrade)* 13: 171-202 (publikovano 2021.)
- Prijic, Z., Markovic, T., Panjkovic, B., Radanovic, D., Mikic, S., Mrdjan, S., Filipovic, V. (2021): Genetic Resources of Serbian Native Herbaceous Peonies, *International Agriculture Symposium "A. GROSYM" Book of Abstracts*. Sarajevo, 6-10. octobar 2021.
- Puzović, S.** (2021): Sivi svračak *Lanius minor* / Lesser Gray Shrike *Lanius minor*. *AviKula, Leskovac*, 4: 14 - 15.
- Puzović, S.** (2021): Crna lunja (*Milvus migrans*) u Vojvodini – distribucija, populacija i zaštita. Ornitološko društvo „Naše Ptice“ i Omladinski klub „Novi val“, 10. Ornitofestival, program i knjiga sažetaka, Blagaj, 2-3.
- Srđević, B., Srđević, Z., Galamboš, L. (2021). Managing ecosystem services in nature reserve areas and emulating preferences of stakeholder groups with support of hesitant multi-criteria methods. *Ecosystem services conference „Mapping and assessment of ecosystem services: Challenges in a global environmental context“*, 19-20.05.2021., Vilnius, Lithuania.
- Srdjevic, Z., Srdjevic, B., Ilic, M., Zdero, S., Galambos, L. (2021). Ecosystems services should play hand in hand with urbanization. *Book of Abstracts - The 2nd International and 5th National Conference on Conservation of Natural Resources and Environment, Watershed Management Research Center, University of Mohaghegh Ardabili (UMA), Ardabil, Iran, 09 - Galić Z., Kiš A., Ponjarac R., Samardžić M, Gavranović A., Novčić Z., Andre I.V. (2021): Analysis of soils spatial differentiation and productivity in Forest*

Management Unit Muzljanski Rit. Šumarski list, Zagreb 9–10.
<https://www.sumari.hr/sumlist/pdf/202104450.pdf> 10 June, 2021, p. 24.

ПУБЛИКАЦИЈЕ

- Bukvić R., Hima V., Ibrahimpašić J., Jogić V., Kiš A., Veenvliet – Kus J., Sukić T., Szabados K., Tratnik A., Vasić I., Vukadinović J. (2021): Lepotica ili zver. Završna publikacija Interreg projekta Očuvanje staništa sliva reke Save kroz međunarodno upravljanje invazivnim vrstama. Sava TIES DTP2-096-2.3. Izdavač: Pokrajinski zavod za zaštitu prirode, Novi Sad.
- Kiš A., Sabadoš K., Bošnjak T., Čonti A., Galić Z., Dragaš K., Caran-Pavlović M. (2021): Smernice za međusektorsku saradnju na upravljanju, kontroli i iskorenjivanju invazivnih stranih vrsta u slivu reke Save. Priručnik za korisnike i upravljače zaštićenih područja. Projekat Sava TIES DTP2-096-2.3. Izdavač: Pokrajinski zavod za zaštitu prirode, Novi Sad.
- Kiš, A., Stojnić, N., Pavkov, S., Sabadoš, K., Bošnjak, T., Puzović, S., Pil, N., Tucakov, M., Emerton, L. (edit. Mišćević. M. & Sarić N.) (2021): Case Study BOSUT FORESTS: piloting of Regional (Western Balkans) Guidelines on Ecosystem Services Assessment and Valuation. Step by step implementation of ecosystem services assessment and valuation (ESAV) towards establishing and managing protected areas (PAE and PAM). Pokrajinski zavod za zaštitu prirode u saradnji sa Nemačkom organizacijom za međunarodnu saradnju GIZ.
- Tratnik A., Lipovšek G., Hadžihajdarević H., Nadarević I., Stupar V., Dragomirović A.A. , Basrek I., Sučić I., Hima V., Bukvić R., Stanković M., Bartula M., Vasić I., Lozjanin I., Molnar Z., Kiš A., Mihajlović S., Panjковић B., Đapić M. (edit. Kiš A., Perić R. & Sabadoš K.) (2021): Joint Pilot Report and Transferability Plan of the Sava TIES Pilot activities in IAS management. Priručnik za upravljače zaštićenih područja, Pdf format. Projekat Sava TIES DTP2-096-2.3.
- Галић З., Самарџић М., Поњарац Р., Киш А. (2021): Варијабилност физичких и хемијских особина земљишта у Газдинској јединици „Колут – Козара“. Шумарство 3-4/2021. Удружење шумарских инжењера и техничара, Београд.
- Остојић Д., Киш А., Крстешки Б., Вукин М. (2021): Природне вредности Специјалног резервата природе „Паљевине“ на планини Јавор на подручју Југозападне Србије. Шумарство 3-4/2021. Удружење шумарских инжењера и техничара, Београд.

III ПРАТЕЋА ДЕЛАТНОСТ

6. ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМ

Концепт архитектуре пословног система је интегрални Информациони систем (иИС) са ГИС подсистемом. Обухваћени су кључни пословни процеси основне делатности - заштита природе и општих пословних процеса (кадрови, писарница, финансије итд.). Осим тога, користе се и друге информационе технологије и уређаји за прикупљање и обраду алфанумеричких и просторних података, библиотечке послове, електронску размену података, дељење ИТ ресурса, затим за обезбеђење и заштиту како дигиталних података тако и дигиталних пословних процеса.

У раду са информационим технологијама сходно се примењују прописи којима се уређују информационе технологије, делатност Завода и дефинисане Процедуре Завода. О безбедности информационо-комуникационог (ИКТ) система Завода, са стручне стране стара се 1 запослено лице али и корисници истог.

На обим и врсту послова из обласи ИКТ, који су обављени у 2021. години битно је утицала пандемија изазвана корона вирусом. У току 2021. године континуирано је, у складу са приоритетима у организацији послова, вршено текуће одржавање опреме, комуникационе инфраструктуре и система, оперативних система, модула ИС, база и корисничких програма. Нефункционалности рачунарске и комуникационе опреме отклањане су сервисирањем једноставнијих кварова – самостално, а остале уз сарадњу са сервисима према прописаним процедурама. Обновљено/набављено је: систем за контролу радног времена, 1 лаптоп и 1 десктоп рачунар, обновљене су 11 софтверских лиценци.

Интернет везу Завод остварује путем оптичког привода, а управљање саобраћајем се врши капацитетом Завода.

У оквиру сарадње са Телеком Србија а.д., у простору природњачке изложбе, функционише услуга бежичног приступа интернету посетиоцима – вез накнаде тј. финансијских издатака Завода.

Настављен је континуиран мониторинг и подешавања као одговор на ситуације ван безбедносних оквира система за проактивну заштиту ИКТ (информационо комуникационе технологије) иИС-а. Он обухвата Web филтрирање, напредну мрежну заштиту, удаљен VPN приступ и бежичну мрежу.

Континуирано се одржава база и ажурирају корисници интегрисаног информационог система (на системском и нивоу база), маил налози: појединачни и групни. Сервер систем за рад са електронском поштом и интернет презентацијом (сајт) Завода је у закупу, с обзиром на безбедносне изазове и недостајање потребних капацитета у Заводу.

Сходно изазову који је са собом донела пандемија изазвана корона вирусом и указаном потребом, успешно је запосленима омогућен рад од куће, путем VPN конекција.

Спровођене су активности у складу са уговором о услузи одржавања и измене модула информационог система (ИС). Континуирано су одржаване базе података ИС Завода, контрола и додељивање привилегија корисницима, провера референцијалног интегритета и конзистентности база, измена привилегија корисницима над модулима

(апликацијама и базама) информационог система, измене над подацима у табелама база, помоћ приликом коришћења система, исправљање грешака у модулима система и базама података.

Од активности ван редовног одржавања база и модула ИС извршено је:

„Магацин“: Постављено почетно стање на основу ексел фајла достављен од стране наручиоца. Отворен је нови попис, модификована могућност случајног одабира ставке из листе и уведено аутоматско закључавање пописа по отварању новог.

„Преглед личних података“: додата је опција за унос одсуства запослених, преглед одсуства и креирање извештаја за одређени период.

„Писарница“: аутоматско постављање рока од 30 дана приликом отварања предмета. Други рок неопходно је ручно променити у модулу „Решавање Предмета“. Уведено је ново поље за означавање обједињене процедуре. Поље за избор добра замењено је табелом ради могућности уписа већег броја добара за један предмет.

„Покрајински регистар“: измене над модулом због увођења могућности одабира више заштићених добара у модулима „Писарница“ и „Решавање предмета“, тако да се исти предмет може пронаћи у подацима за више различитих добара уколико је предмет повезан са више њих. Такође је могуће видети и сва документа везана за предмет.

„Решавање предмета“: додат нови ниво приступа модулу који омогућава да сигнирање (додељивање) предмета обрађивачима на даљу обраду, те могућност измене свих параметара предметима. Предметима из 2020. године је промењен статус у бази ради унеса недостајућих података. Формиран је посебан приступ модулу за овај процес. Креирани извештаји (програмска рутина): за преглед предмета по обрађивачима са филтерима по статусу предмета (отворени, затворени, сви) и улози (филтер за првог обрађивача), и сумарни (бројчани) преглед. У поменутих извештајима је бојом и бројчано исказана информација о броју преосталих дана до рока завршетка као или премашеном року. Уведено је ново поље за претрагу обједињених процедура. Омогућено првом обрађивачу затварање предмета. Са циљем повезивања предмета са више заштићених добара/подручја, урађене су измене у бази података и коду модула. Анализирани су код модула и заштитне копије података ради утврђивања евентуалног проблема са интегритетом података о обрађивачима и начелницима. Исти принцип важи и за друге податке ИС. С обзиром да анализе нису показале проблем са интегритетом података креиране су посебне лог табеле и тригер процедуре над одабраним пољима за праћење измена над њима. Постављена контрола над пољем за унос начелника како не би остало празно случајношћу. Промењен начин додавање обрађивача – не више селектовањем из листе већ помоћу дугмади/наредби: додај, избриши и постављање селектованог обрађивача као првог обрађивача.

Након креирања модела подсистема „База биодиверзитета АПВ“ у 2020. години, предвиђена је изградња овог подсистема ИИС-а. С обзиром да је фокус усмерен на израду и коришћење мобилне апликације „Теренска“ у оквиру НАТУРА 2000 информационог система, као и недовољно исказане потребе, није започета изградња поменутог подсистема.

Развој мобилне апликације „Теренска“ текао кроз пројектне активности на развоју НАТУРА 2000 информационог система, како је и финансиран. Завод има право коришћења ове апликације, без било какве администраторске улоге (подаци или систем). У току

2021. године, запослени у Заводу су теренске податке прикупљали путем мобилне „Теренске“ и дистрибуирали 6496 записа о налазима врста на сервер НАТУРА 2000 информационог система. Приступ унетим подацима омогућен је путем новоизграђене web компоненте НАТУРА 2000 информационог система. Сваки уносилац записа може приступити само подацима које је креирао, а ове податке са просторном компонентом, има могућност извоза у .xls формат.

До предвиђеног повезивања са сервером НАТУРА 2000 информационог система и дата сервером Завода за заштиту природе Србије није дошло јер нису превазиђени технички проблеми (ни након прослеђивања параметара за креирање тунелизованог и безбедног саобраћаја између сервера).

Како нема тунелизованог саобраћаја, није остварен минимум услова за аутоматизовану размену података (у оба смера) те база ИИС није проширена новим табелама и релацијама за прихват података прикупљених путем мобилне апликације. Из истог разлога нису извршене ни друге измене над базама и модулима ИИС, за које је предуслов тунелизован саобраћај између сервера.

Дефинисана је потреба за изградњом модула ИС који би омогућио увид у изабране сетове налаза, унетих кроз разне врсте „Теренских карти“ (десктоп и мобилне апликације). Очекивано је да буду искоришћена искуства стечена креирањем десктоп апликације за анализу података пројектним активностима на развоју НАТУРА 2000 информационог система, с обзиром да је исти креатор оба ИС-а.

Централна геобаза (ГИС) није проширивана. У области производње и ажурирања просторних података, те последично geoweb сервиса креиране су нужни текући подаци због недостатка капацитета за изградњу истих. Анализа функционалне повезаности са постојећом релационом базом података Покрајинског Регистра заштићених подручја и Регистром станишта заштићених и строго заштићених дивљих врста, указала је на неопходност већег ангажовања.

У оквиру активности у складу са Споразумом о оквирима за размену, приступ и коришћење просторних података над регионалним геопорталом АПВ, пружен је на јавни приступ сервис са подацима о стаништима заштићених и строго заштићених дивљих врста.

Потписан је Уговор са Републичким геодетским заводом о приступу подацима катастра непокретности путем web сервиса (SOAP).Креиран је програм за комуникацију са серверима Републичког геодетског завода, који путем SOAP сервиса преузима алфанумеричке податке катастра непокретности а намена је за преузимање већег сета података.

Ради реализације склопљеног Споразум о сарадњи између Завода и Управе за пољопривредно земљиште (Управа), путем geo web сервиса, Управи је омогућен приступ просторним подацима о заштићеним подручјима (заштићеним актом и у поступку заштите) и стаништима строго заштићених и заштићених дивљих врста. Заводу је омогућен приступ просторним подацима о издатим/за издавање и датим на коришћење пољопривредно земљиште у државној својини који су подаци Управе.

У „Специфичном плану за имплементацију INSPIRE директиве“ (DSIP), финализованом у 2021. години, Завод је идентификован као одговорни субјект НИГП-а за теме I.9, III.18, III.19 INSPIRE директиве. Сходно DSIP документу, неопходна су значајна улагања како би

Завод имплементирао обавезе према INSPIRE директиви, и то како у финансијском, тако и у техничком капацитету и капацитету запослених. Анализа обавеза, потреба и могућности Завода уграђене су у документ „Специфични план за имплементацију INSPIRE директиве“, а на основу анализа и смерница урађених/датих од стране стручних експерата пројекта „Развој оквира за усклађивање са законодавством ЕУ у области ваздуха, хемикалија и хоризонталних питања“ (носиоц пројекта Републички геодетски завод).

Спровођене су активности ажурирања апликација и база за робно-финансијско пословање како према законским условима тако и према исказаним потребама Завода.

Спроведена је континуирана заштита дигиталних података Завода у смислу антивирусне заштите, организације складишног простора, доградње, унапређења и корекција ОС. Резервне копије база података информационог система Завода се креирају организовано и налазе на спољним носачима информација на две локације. Корисницима је омогућено да континуирано или по потреби, израђују резервне копије података са радне станице (нпр. радне верзије студија, анализе, радови и др. што није обухваћено информационом системом) на наменски конфигуриран бекап сервер који даље креира шифровану још једну копију.

У току 2021. године континуирано је пружана подршка раду од куће, online, презентацијском, промотивном, теренском раду Завода. Теренска (фотоапарати, ГПС уређаји) и презентацијска опрема је континуирано одржавана у функционалном и оперативном стању.

6.1. ПОКРАЈИНСКИ РЕГИСТАР ЗАШТИЋЕНИХ ПРИРОДНИХ ДОБАРА

Табела бр. 29: Индикатори, број активности и носиоца посла.

Индикатор	Реализовано у 2021. години	Носиоци посла
Број података унесених у Регистар	<p>Алфанумерички подаци:</p> <p>Унети идентификацијски подаци за 11 подручја за које је завршена студија заштите; Ажурирани подаци за 2 проглашена ЗПД, није било подручја која су ушла у поступак заштите, 11 студија послано за проглашење, 3 промене Управљача, 1 промена у називу Управљача, као и 1 Одлука о престанку важења Одлуке о заштити</p> <p>Просторни подаци: новоубачених 0, ажурирано 0</p> <p>Документа, убачених и ажурираних: 44</p>	Одељење за правне, финансијске и опште послове

Према Закону о заштити природе („Сл. гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 - испр. 14/2016 и 95/2018 - др. закон и 71/2021), Покрајински завод за заштиту природе води Покрајински регистар заштићених природних добара (у даљем тексту: Покрајински регистар).

Послови вођења Покрајински регистра су обављани континуирано и подразумевали су редовно уношење нових и ажурирање постојећих података. Уносе се и ажурирају алфанумерички и просторни подаци. Од докумената, у базу Регистра складиште се и систематизују : електронске верзије студија заштите, картографски и катастарски прилози, акти који се односе на статус заштите природног добра и друго.

Покрајински регистар је вођен у складу са Правилником о садржају и начину вођења регистра заштићених природних добара, („Сл. гласник РС“, бр. 81/2010) у облику електронске регистарске књиге (део информационог система) на основу података из збирке исправа која се води у папирној форми. Уписивање података у Регистар вршено је, сходно Закону о заштити природе а на основу аката о стављању под заштиту, измена или допуна аката о заштити, објавама о покретању поступка заштите на сајту Министарства заштите животне средине (<http://www.ekologija.gov.rs/obavestenja/zastita-prirode/>) и аката о стављању ван снаге акта о заштити (брисању из евиденције заштићених природних добара).

6.2. БИБЛИОТЕЧКА ДЕЛАТНОСТ

У склопу свог рада Завод поседује библиотеку која подржава унапређење образовног, истраживачког, стручног и научног рада запослених, студената, наставника и истраживача.

У оквиру библиотеке Завода а сходно Закону о библиотечко – информацијоној делатности („Сл. гласник РС“, бр. 52/2011 и 78/2021). Завод врши прикупљање, обраду, заштиту, чување, представљање и давање на коришћење библиотечке грађе и извора, а у циљу ширења знања, слободног приступа информацијама од јавног значаја и промоције заштите природе.

У својој библиотечко-информационој грађи и изворима Завод поседује око 4.405 различитих штампаних издања, 520 наслова часописа, са по више стотина издатих бројева и преко 120 медија различитих носача аудио – видео садржаја. Наведени садржаји су из области заштите природе и области непосредно везаних за заштиту природе.

Рад библиотеке координира Одељење за финансијско-рачуноводствене и друге послове. У претходном периоду обрађено је и заведено 105 монографских публикација. Током 2021. године приновљени су промотивни материјали везани за реализацију појединих пројеката, као и едукативни и промотивни материјали везани за заштићена подручја у АПВ. У наредном периоду Завод ће наставити рад на дигитализацији и осавременавању рада, као и повећању обима библиотечке грађе у складу са Законом.

7. ПРАВНИ ПОСЛОВИ

Сектор правних и финансијских послова извршавао је задатке из своје надлежности, а који проистичу, пре свих, из одредаба Закона о заштити ("Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 - испр., 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/2021), Покрајинске скупштинске одлуке о оснивању Покрајинског завода за заштиту природе ("Сл. лист АПВ", бр. 2/2010, 23/2018), Статута Покрајинског завода за заштиту природе ("Сл. лист АПВ", бр. 9/2010, 22/18, 48/2018 и 40/2021), Правилника о раду (бр. 01 04 3278 од 27.10.2021), Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Покрајинском заводу за заштиту природе (бр.01 04 3279 од 27.10.2021. године са Изменама и допунама бр. 01 04 3279/2 од 30.11.2021. године) и Програма заштите природних добара за 2021. годину.

На обим и врсту послова који су обављени у 2021. години битно је утицала и чињеница да је Завод установа и индиректни корисник буџета АПВ, те да се на његов рад и пословање односе одредбе закона који регулишу његов статус.

Сагласно овлашћењима из члана 102. Закона о заштити природе, пружана је стручна помоћ управљачима заштићених природних добара, органима локалне самоуправе, удружењима грађана, групама грађана и појединцима у вези са применом одредаба Закона о заштити природе.

Узето је учешће у решавању питања примене закона, приликом израде решења којима су утврђивани услови заштите природе у поступку израде пројектно планске, урбанистичке и друге документације, као и приликом доношења одговарајућих аката у поступку легализације објеката на простору заштићених природних добара.

У поступку извршавања обавеза Завода, сачињено је више уговора у вези са радним односима и радном ангажовању лица, уговора о набавци добара и услуга након спроведеног поступка јавне набавке.

7.1. УЧЕШЋЕ У ИЗРАДИ ЗАКОНСКИХ И ПОДЗАКОНСКИХ АКТА

Узето је учешће у радним групама, за израду измене Закона о заштити о природе, Закона о заштити животне средине, Закона о одговорности за штету према животној средини, Закона о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда и више подзаконских аката.

Посебна радна група формирана је за израду Нацрта Закона заштити природе. Након више одржаних Радне групе 2021. године, усвојен је нови Закон о заштити животне средине. У организацији Министарства заштите животне средине и у њиховим просторијама је током 2021. године одржано више састанака, на којем су разматране одредбе важећег Закона о заштити природе и предлагане измене и допуне постојећих одредби.

Закон је усвојен 15 јула 2021. Године.

Посебна радна група формирана је за израду нацрта Закона о изменама и допунама закона о заштити животне средине. Током 2021. године одржано је 3 (три) састанка у организацији Министарства заштите животне средине, у њиховим просторијама. Активности на изради нацрта Закона биће настављене и током 2022. године.

8. ФИНАНСИЈЕ

Финансијско, као и целокупно пословање Завода у 2021. години се и даље одвијало у условима пандемије Covid-19 вируса. Значајно измењене околности су довеле до измене начина и методологија рада.

И у тако значајно измењеним околностима, финансијско пословања Завода се одвија преко десет подрачуна динарских и десет девизних отворених при Министарству финансија - Управа за трезор (за буџетска и сопствена средства, за средства остварена на име рефундација накнада боловања преко 30 дана, као и за средства донација посебно за сваки пројекат).

Финансијско пословање Завода регулисано је и Законом о буџетском систему, Уредбом о буџетском рачуноводству, Правилником о стандардном класификационом оквиру и стандардном контном плану за буџетске кориснике, Законом о буџету Републике Србије и Покрајинском скупштинском одлуком о буџету АП Војводине, Правилником о извршењу буџета Републике Србије, Законом о платама у државним органима и јавним службама, Законом о раду, Покрајинском уредбом о платама, накнади трошкова, отпремнини и другим примањима постављених и запослених лица у органима Аутономне Покрајине Војводине, Законом о порезу на доходак грађана, Законом о девизном пословању, Законом о роковима измирења новчаних обавеза у комерцијалним трансакцијама, Законом о јавним набавкама, Закону о ПДВ-у, као и бројним правилницима, уредбама, одлукама, упутствима и мишљењима.

Рад Покрајинског завода за заштиту природе у 2021. години се финансирао из средстава седам извора финансирања којима је Завод располагао:

- буџетска средства;
- сопствена средства;
- социјални доприноси - средства остварена по основу рефундација од РФЗО на име накнада за боловање преко 30 дана;
- текућа средства донација;
- неутрошена средства донација из ранијих година;
- средства Европске уније – финансијске помоћи ЕУ;
- нераспоређен вишак прихода из ранијих година - додатна средства;

Плате запослених су у 2021. години исплаћиване у складу са Законом о буџетском систему, његовим изменама и допунама као и другим важећим законима, правилницима и упутствима.

У 2021. години је и даље на снази обавеза извештавања у погледу исплаћених плата запослених, као и исплаћеним накнадама и др. примањима Министарству финансија – Управи за трезор, Регистру запослених и Републичком заводу за статистику.

Сходно расположивим средствима обрачунаване су и плаћане и друге накнаде и обавезе запосленим, трећим и правним лицима у складу са преузетим обавезама Завода.

У 2021. години је и даље на снази обавеза пријављивања потраживања према ЈБКИС кроз Централни регистар фактура сходно Закону о роковима измирења новчаних обавеза.

У свом раду Одељење је остваривало редован контакт са надлежним и сродним државним органима и институцијама, међу којима су Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, Покрајински секретаријат за финансије, Пореска управа, Управа за трезор, Фонд за ПИО, Народна банка Србије, Град Нови Сад Градска управа за социјалну и дечију заштиту. Остварена је сарадња са подносиоцима захтева за заштиту природе и корисницима услуга Завода, сачињавајући, издавајући и контролишући обавезујућу рачуноводствену документацију.

Током пословне/фискалне 2021. године састављен је Финансијски план Завода за 2021. годину, као и Измене и допуне финансијског плана Завода за 2021. годину у складу са Фискалном стратегијом и Упутством о методологији и динамици израде финансијског плана корисника буџетских средстава Аутономне Покрајине Војводине за 2021. годину и Покрајинском скупштинском одлуком о ребалансу буџета АП Војводине за 2021. годину и програмски буџет. Током године поднета су захтеви за измене апропријације. У сарадњи са Покрајинским секретаријатом за урбанизам и заштиту животне средине, као и План набавки Покрајинског завода за заштиту природе за 2021. годину и Измене и допуне плана набавки Покрајинског завода за заштиту природе за 2021. годину у складу са Изменама и допунама финансијског плана Покрајинског завода за заштиту природе за 2021. годину и променама апропријације.

Крајем јануара 2021. године достављене су свим запосленим, члановима Управног и Надзорног одбора Завода као и лицима ангажованим по уговору о привремено – повременим пословима Потврде о плаћеним порезима и доприносима по одбитку (Образац ППП – ПО).

Дана 26.02.2021. године поднет је Покрајинском секретаријату за урбанизам и заштиту животне средине и Управи за трезор Завршни рачун за 2020. годину усвојен од стране Управног одбора Завода.

У 2021. години пословање Завода заједно са пословањем Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине је било предмет ревизије од стране Државне ревизијске институције (у даљем тексту: ДРИ). Ревизија је вршена за период 01.01.2020. – 31.12.2020. године. С тим у вези, Одељење је у складу са захтевима ДРИ достављало податке за предметну годину контроле (2020).

Крајем марта 2021. године Министарству финансија Централној јединици за хармонизацију достављен је Извештај о систему финансијског управљања и контроле за 2020. годину.

Током 2021. године састављени су и поднети: Порески биланс и Пореска пријава за 2020. годину за порез на имовину (Пореској управи); Пореска пријава за порез на добит за 2020. годину (Пореској управи); Појединачна пореска пријава о обрачунатом и плаћеном порезу и доприносима за обавезно социјално осигурање по одбитку на терет примаоца прихода за 2020. годину за све запослене; МУН обрасци за лица ангажоване по основу уговора ван радног односа.

Током 2021. године састављено је пет тромесечних периодичних извештаја извршења буџета поднетих надлежним покрајинском секретаријатима.

На тромесечном нивоу сачињени су и поднети надлежним покрајинским секретаријатима и Извештаји о донацијама, задуживању, издатим меницама, инвестираним средствима, као и извештаји Републичком заводу за статистику.

Покрајинском секретаријату за финансије поднети су састављени квартални Планови извршења буџета као и месечна требовања средстава из буџета АПВ по програмским активностима и пројектима.

У оквиру рада Одељења праћено је наменско трошење средстава у складу са усвојеним финансијским планом, његовим изменама и допунама, планом набавки и изменама и допунама плана набавки.

Одељење је активно учествовало у финансијском управљању и администрирању редовне делатности као и пројеката ЕУ и ГИЗ.

ПРОГРАМ 0405 ЗАШТИТА ПРИРОДЕ И КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ

ФУНКЦИОНАЛНА КЛАСИФИКАЦИЈА

560 - Заштита животне средине неклассификована на другом месту

Табела бр. 30: Преглед планираних прихода и примања по програмским активностима и изворима финансирања ПЗЗП у 2021. години:

ВРСТЕ ПРИХОДА	
ПРОГРАМСКА АКТИВНОСТ 1003 Заштита природе и природних добара на територији Аутономне Покрајине Војводине	
01 00 Општи приходи и примања буџета	95.199.335,00
03 00 Социјални доприноси	2.216.385,00
04 00 Сопствени приходи буџетских корисника	12.222.494,72
13 06 Нераспоређен вишак прихода из ранијих година	2.832.556,09
УКУПНО:	112.470.770,81
ПРОГРАМСКА АКТИВНОСТ 1004 "Заштита орла крсташа смањивањем морталитета који узрокују људи" - "Conservation of the eastern imperial eagle by decreasing human-caused mortality in the Pannonian region - PANNON EAGLE (LIFE1/5NAT/HU/000902)	
06 00 Донације од међународних организација	1.535.000,00
15 00 Неутрошена средства донација, помоћи и трансфера из ранијих година	567.235,93
УКУПНО:	2.102.235,93
ПРОЈЕКАТ 4008 „Активна Сензор мрежа за мониторинг и евалуацију окружења ради заштите и сврсисходне употребе влажних станишта и других површинских вода“ - "Active sensor monitoring Network and environmental evaluation for protection and wiSe use of WETLANDS and other surface waters SeNs Wetlands HR-RS135	
56 00 Финансијска помоћ ЕУ	1.280.571,78
15 00 Неутрошена средства донација, помоћи и трансфера из ранијих година	5.542.916,34
УКУПНО:	6.823.488,12

ПРОЈЕКАТ 4010 „Заштита кључних животињских врста Панонских степа у прекограничном подручју између Мађарске и Србије PANNONSTEPPEС HUSRB/1602/12/0065“ - „Conservation of key animal species of Pannonian Steppes in a border region between Hungary and Serbia PANNONSTEPPEС HUSRB/1602/12/0065“	
56 00 Финансијска помоћ ЕУ	1.455.750,00
15 00 Неутрошена средства донација, помоћи и трансфери из ранијих година	6.911.956,37
УКУПНО:	8.367.706,37
ПРОЈЕКАТ 4011 „Мрежа за биодиверзитет, адаптацију, одрживост и интеграцију NATURA2000 у сливу реке Саве SAVATIES DTP2-096-2.3“ – “Preserving Sava River Basin Habitats through Transnational Management of Invasive Alien Species SAVATIES DTP2-096-2.3”	
56 00 Финансијска помоћ ЕУ	5.624.286,26
15 00 Неутрошена средства донација, помоћи и трансфери из ранијих година	6.255.385,52
УКУПНО:	11.879.671,78
ПРОЈЕКАТ 4014 “Заштита и обнова еколошке повезаности „Муре-Драва-Дунав“ “ – “Protecting and restoring ecological connectivity in the Mura-Drava-Danube river corridor through/cross sectorial cooperation” LifelineMDD DTP3-308-2.3“	
01 00 Општи приходи и примања буџета	9.000.000,00
56 00 Финансијска помоћ ЕУ	3.895.000,00
УКУПНО:	12.895.000,00
ПРОЈЕКАТ 4015 „Регионалне смернице за екосистемске услуге“	
06 00 Донације од међународних организација	179.522,57
15 00 Неутрошена средства донација, помоћи и трансфера из ранијих година	466.446,06
УКУПНО:	645.968,63
ПРОЈЕКАТ 4016 „Процена екосистемских услуга влажних подручја у прекограничном подручју између Хрватске и Србије“ - „Wetlands Ecosystem Services Assessment in Croatia-Serbia“ EcoWET 2017HR-RS123“	
15 00 Неутрошена средства донација, помоћи и трансфера из ранијих година	3.354.147,94
УКУПНО:	3.354.147,94
ПРОЈЕКАТ 4017 "Програм прекограничног управљања за планирани резерват биосфере „Муре-Драва-Дунав“ -"Transboundary Management Programme for the planned 5-country Biosphere Reserve “Mura-Drava-Dunav” within the Danube Transnational Programme” DTP 1-259-2.3 – coop MDD	
15 00 Неутрошена средства донација, помоћи и трансфера из ранијих година	10.614.007,62
УКУПНО:	10.614.007,62
УКУПНИ ПРИХОДИ	169.152.997,20

Табела бр. 31: Приказ расхода по врстама (економским класификацијама) и изворима финансирања за све програмске активности у 2021. години:

Назив	Укупно утрошена средства (сви извори финансирања)	Буџетска средства (извор финансирања 01 00)	Средства донација (извори финансирања 06 00 56 00 и 15 00)	Сопствена средства (извори финансирања 04 00 13 06)
ПЛАТЕ, ДОДАЦИ И НАКНАДЕ ЗАПОСЛЕНИХ (ЗАРАДЕ)	57.863.761,61	57.863.761,61		
СОЦИЈАЛНИ ДОПРИНОСИ НА ТЕРЕТ ПОСЛОДАВЦА	9.556.691,95	9.556.691,95		
НАКНАДЕ У НАТУРИ	348.766,00	348.766,00		
СОЦИЈАЛНА ДАВАЊА ЗАПОСЛЕНИМА	386.449,29	79.400,00		307.049,29
НАКНАДЕ ТРОШКОВА ЗА ЗАПОСЛЕНЕ	1.036.175,43	1.036.175,43		
НАГРАДЕ ЗАПОСЛЕНИМА И ОСТАЛИ ПОСЕБНИ РАСХОДИ	1.215.402,88	1.215.402,88		
СТАЛНИ ТРОШКОВИ	11.837.222,05	11.769.875,76	36.391,26	30.955,03
ТРОШКОВИ ПУТОВАЊА	432.542,10	101.000,00		331.542,10
УСЛУГЕ ПО УГОВОРУ	12.707.417,65	7.747.650,37	2.242.759,42	2.717.007,86
СПЕЦИЈАЛИЗОВАНЕ УСЛУГЕ	7.247.529,68	5.300.435,69	1.235.937,71	711.156,28
ТЕКУЋЕ ПОПРАВКЕ И ОДРЖАВАЊЕ	1.048.759,89	552.000,00		496.759,89
МАТЕРИЈАЛ	4.693.452,61	1.793.000,00	147.945,03	2.752.507,58
ОСТАЛЕ ДОТАЦИЈЕ И ТРАНСФЕРИ	529.289,50	529.289,50		
ПОРЕЗИ, ОБАВЕЗНЕ ТАКСЕ И КАЗНЕ	1.255.285,82	70.824,00	536.633,77	647.828,05
МАШИНЕ И ОПРЕМА	1.519.732,32	645.819,24	128.410,00	745.503,08
НЕМАТЕРИЈАЛНА ИМОВИНА	153.458,99	132.828,99		20.630,00
УКУПНИ РАСХОДИ И ИЗДАЦИ	111.831.937,77	98.742.921,42	4.328.077,19	8.760.939,16

Табела бр. 32: Приказ остварених прихода и примања по изворима финансирања и програмским активностима у 2021. години:

Назив	Укупно остварена средства (сви извори финансирања)	Буџетска средства (извор финансирања 01 00)	Средства донација (извори финансирања 06 00 и 56 00)	Сопствена средства (извор финансирања 04 00)
ПРОГРАМСКА АКТИВНОСТ 1003	102.967.115,84	92.045.155,61		10.921.960,23
ПРОГРАМСКА АКТИВНОСТ 1004	1.102.542,51		1.102.542,51	
ПРОГРАМСКА АКТИВНОСТ 4008				
ПРОГРАМСКА АКТИВНОСТ 4010	1.313.659,80		1.313.659,80	
ПРОГРАМСКА АКТИВНОСТ 4011	4.540.676,41		4.540.676,41	
ПРОГРАМСКА АКТИВНОСТ 4014	9.335.624,43	6.697.765,81	2.637.858,62	
ПРОГРАМСКА АКТИВНОСТ 4015	179.522,57		179.522,57	
ПРОГРАМСКА АКТИВНОСТ 4016	-	-	-	-
ПРОГРАМСКА АКТИВНОСТ 4017	-	-	-	-
УКУПНО ОСТВАРЕНИ ПРИХОДИ	119.439.141,56	98.742.921,42	9.774.259,91	10.921.960,23

У периоду 01.01.2021 – 31.12.2021. године спроведени су следећи поступци: поступци јавних набавки, набавки на које се закон не примењује и набавки друштвених и других посебних услуга.

У наведеним поступцима јавних набавки мале вредности у 2021. години је утрошено укупно **2.812.910,00** динара без ПДВ –а односно, **3.375.492,00** динара ПДВ-ом.

За набавке на које се закон не примењује у 2021. години је укупно је утрошено 15.059.524,69 динара без ПДВ –а односно 18.071429,62 динара.

Табела бр. 33: Преглед спроведених отворених поступака јавних набавки у 2021. години

Назив поступка	Реф. број	Врста предмета	Врста поступка	Проц. Вредност	Уговор додељен	Вредност уговора без ПДВ -а	Вредност уговора са ПДВ -ом	Уговор закључен
Услуге одржавања хигијене у пословним просторијама Покрајинског завода за заштиту природе	JNOP U-01/21/MB	Услуге	Отворени поступак	1.500.000,00	Јакуза д.о.о.	1.196.160,00	1.435.392,00	20.04.2021
Услуге надоградње лиценце Sophos UTM Full Guard за проактивну заштиту ИКТ (информационо комуникационе технологије) система	JNOP U-02/21/MB	Услуге	Отворени поступак	120.000,00	Логон д.о.о.	96.400,00	115.680,00	11.05.2021
Компјутерке услуге - обнова лиценци	JNOP U-03/21/MB	Услуге	Отворени поступак	150.000,00	Extreme d.o.o.	143.000,00	171.600,00	08.06.2021
Компјутерке услуге - обнова лиценци	JNOP U-04/21/MB	Услуге	Отворени поступак	1.166.666,00	GDi Solutions d.o.o.	1.134.400,00	1.361.280,00	18.11.2021
Компјутерке услуге - обнова лиценци	JNOP U-05/21/MB	Услуге	Отворени поступак	166.666,660	Логон д.о.о.	165.560,00	198.672,00	16.11.2021
Продужење права коришћења лиценци Adobe пакета for teams: Photoshop CC i Acrobat Pro DC .	JNOP U-06/21/MB	Услуге	Отворени поступак	100.000,00	Extreme d.o.o.	77.390,00	92.868,00	13.12.2021
УКУПНО						2.812.910,00	3.375.492,00	

